

"CONFERENCE ON UNIVERSAL SCIENCE RESEARCH 2023"

OUR INDEXING

zenodo

**Research Science and
Innovation House**

OUR FIELDS

- Exact Sciences
- Natural sciences
- Medical sciences
- Technical sciences
- Economics
- Philological sciences
- Pedagogical sciences
- Social and humanitarian sciences
- Psychological sciences
- Arts and cultural sciences
- Physical education and sports

+998 (88) 808-21-07

<http://universalpublishings.com>

Research Science and
Innovation House

"RESEARCH SCIENCE AND INNOVATION HOUSE" MCHJ

"CONFERENCE ON UNIVERSAL SCIENCE RESEARCH 2023"

+998 (88) 808-21-07

<http://universalpublishings.com>

VOLUME 2, ISSUE 2

«Conference on Universal Science Research 2023» ilmiy konferensiyasi:

29.02.2024-yil.

Ushbu to'plamda «Conference on Universal Science Research 2023» ilmiy konferensiyasi 2024-yil 2-soni 2-qismiga qabul qilingan maqolalar nashr etilgan.

Jurnal tarkibidagi barcha maqolalarga DOI unikal raqami biriktirilib, **Zenodo**, **Open Aire**, **Google Scholar** xalqaro ilmiy bazalarida indekslandi.

OAK tomonidan dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan jurnallar ro'yxatidagi milliy jurnallarda chiqarilgan maqolalar sifatida rasman tan olinadi.

Asos: O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiyasi komissiyasining dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxati 3-sahifasi. – Toshkent: 2019. – 160 b.

Konferensiya materiallaridan professor-o'qituvchilar, mustaqil izlanuvchilar, doktorantlar, magistrantlar, talabalar, litsey-kollejlar va maktab o'qituvchilari, ilmiy xodimlar hamda barcha ilm-fanga qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

Eslatma! Konferensiya materiallari to'plamiga kiritilgan ilmiy maqolalardagi raqamlar, hisobotlar, ma'lumotlar haqqoniylikiga va keltirilgan iqtiboslar to'g'riligiga mualliflar shaxsan javobgardirlar.

“RESEARCH SCIENCE AND
INNOVATION HOUSE” MCHJ

TAHRIRIYAT

Bosh muharrir: Eshqarayev Sadridin Chorievich – Termiz iqtisodiyot va servis universiteti tibbiyot va tabiiy fanlar kafedrasini mudiri, kimyo fanlari falsafa doktori, dotsent Termiz, O‘zbekiston.

Mas’ul kotib:

Boboyorov Sardor Uchqun o‘g‘li Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali talabasi

Nashrga tayyorlovchi:

Eshqarayev Samariddin Sadridin o‘g‘li Termiz muhandislik-texnologiya instituti magistranti

TAHRIR KENGASHI A‘ZOLARI

Texnika fanlari muharriri, Eshqarayev Ulug‘bek Chorievich – Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti “Boshlang‘ich ta’lim metodikasi” kafedrasini dotsenti, texnika fanlari nomzodi, Denov, O‘zbekiston.

Texnika fanlari muharriri Babamuratov Bekzod Ergashevich – Termiz davlat universiteti fizik kimyo kafedrasini dotsenti, falsafa fanlari doktori, Termiz, O‘zbekiston.

Kimyo fanlari muharriri Mirabbos Xojamberdiev Ikromovich- Berlin Technische Universität dotsenti, kimyo fanlari doktori, Berlin, Germaniya

Kimyo fanlari muharriri, Eshqurbonov Furqat Bozorovich – Termiz muhandislik-texnologiya instituti, kimyo fanlari doktori, Termiz, O‘zbekiston.

Iqtisodiyot fanlari muharriri Otamurodov Shavkat Tillayevich – Termiz iqtisodiyot va servis universiteti prorektori, iqtisod fanlari doktori, Termiz, O‘zbekiston.

Ijtimoiy va gumanitar fanlar muharriri, Xudoyberdiyev Xursand Xudoyberdiyevich – Termiz muhandislik-texnologiya instituti, ijtimoiy-gumanitar fanlar doktori, Termiz, O‘zbekiston.

Tibbiyot fanlari muharriri Otamurodov Furqat Abdulkarimovich, Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali direktori, Termiz, O'zbekiston tibbiyot fanlari falsafa doktori, Termiz, O'zbekiston.

Biologiya fanlari muharriri Nurova Zamira Annakulovna Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali. Termiz, O'zbekiston, biologiya fanlari doktori, dots., Termiz, O'zbekiston.

Tibbiyot fanlari muharriri Turabayeva Zarina Kenjabekovna Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali, tibbiyot falsafa fanlari doktori, Termiz, O'zbekiston.

Sotsiologiya fani muharriri Eryigitova Lobar Qodirovna Termiz muhandislik-texnologiya instituti, falsafa sotsiologiya fanlari doktori, Termiz, O'zbekiston.

Filologiya fanlari muharriri Jo'rayeva Ramziya Abdurahimovna Qo'qon davlat pedagogika instituti. Qo'qon, O'zbekiston filologiya fanlari fanlari doktori (PhD), katta o'qituvchi.

Fizika-matematika-fanlari muharriri Bobamuratov Ulug'bek Erkinovich Termiz muhandislik-texnologiya instituti, falsafa fanlari doktori, fizika-matematika-fanlari, Termiz, O'zbekiston.

Tibbiyot fanlari muharriri Axmedov Kamoliddin Xakimovich Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali 1-son davolash fakulteti dekani, tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent

Tibbiyot fanlari muharriri Vohidov Alisher Shavkatovich Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali Umumiy xirurgiya, bolalar xirurgiyasi va bolalar urologiyasi kafedrasini mudiri Tibbiyot fanlari doktori, professor

Gumanitar fanlar muharriri Rahmonov Abduqahhor Abdusattorovich Ma'naviy-axloqiy tarbiya va yoshlar bilan ishlash bo'yicha direktor o'rinbosari, falsafa fanlari doktori (PhD)

ROLE OF SEROLOGY AND HISTOPATHOLOGY IN DIAGNOSTIC OF
HUMAN CYSTIC ECHINOCOCCOSIS

Adam Alfaki Mohammad Albadawi^{1*}, Mohammad Baha Eldin Saad,² Safaldin
Mohammad Alzain³, Nawal
Tagelsir Mohammad Osman⁴, Aida Hassan Gaber⁵, Mawahb Abdelmonem
⁶ and Hatim Babaker Osman⁷,
Mohammad Eltayeb Ahmed⁸

¹ Department of Parasitology, National Public Health Laboratory (NPHL), Ministry of Health; Republic of Sudan; adama027@gmail.com.

² Department of Parasitology; Faculty of Medical Laboratory Science; Omdurman Ahlia, University; Republic of Sudan; mbsaad1@yahoo.com

³ Department of Parasitology, National Public Health Laboratory (NPHL), Ministry of Health; Republic of Sudan; nawaltagelsir@gmail.com

⁴ Nawal Tagelsir Mohammad Osman, nawaltagelsir@gmail.com

⁵ Department of Mycology, Faculty of Medicine, University of Khartoum; Republic of Sudan; aida.gaber@gmail.com

⁶ Department of Mycology, Faculty of Medicine, University of Khartoum, Republic of Sudan; mismail4006@gmail.com

⁷ Department of National Public Health Laboratory (NPHL), Ministry of Health; Republic of Sudan; hatimbabiker@gmail.com

⁸ Department of National Public Health Laboratory (NPHL), Ministry of Health; Republic of Sudan; m97hmm@gmail.com

1*Corresponding author: Adam Alfaki Mohammad Albadaw; Department of Parasitology, National Public Health Laboratory (NPHL), Ministry of Health; Republic of Sudan; adama027@gmail.com. Tel. 249122710595

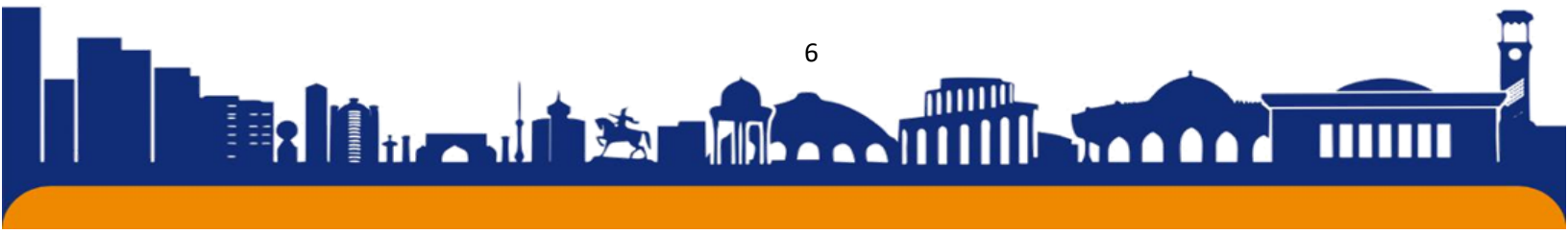
Abstract: Hydatid disease is an important emerging neglected disease worldwide, with significant geographic variation in seroprevalance. The disease is commonly diagnosed on basis of clinical suspicion, imaging and serology. This study

was conducted to evaluate our experience with serology in diagnosing hydatid disease in terms of identifying the numbers of patients testing positive for antibodies against Echinococcus, and to study their clinical profile. This study included all patients who tested for anti-Echinococcus IgG antibodies by ELISA in the years 2011-2013. The clinical characteristics of seropositive patients were contrasted with seronegative patients, and the test results were correlated with radiological findings and, where performed, with histopathological studies. Analysis was performed on SPSS. Out of 31 patients evaluated by serology for Echinococcosis during the study period, 7 (22.58%) were seropositive. Liver was the most frequent site involved (24 patients; 77.77%). Second organ the lung 5(16.13%) bone 1(3.23%) and the optic 1(3.22%).Of the 29 patients who also underwent biopsy, all the seven patients with positive biopsy were seropositive, suggesting 100% sensitivity. The specificity was 83.33%, but this might be a lower estimate due to potentially high rate of false-negative biopsies, as all the seropositive patients also had imaging features suggestive of disease. The positive and negative predictive values were 77.77% and 90.90%, respectively. ELISA for detection of antiEchinococcus antibodies is a simple serological test that helps in correlation with imaging finding in the diagnosis and subsequent management of hydatid disease.

Material and methods: A cross sectional study was done on biological material (obtained from haptic and lung hydatid cysts). The viability criteria used were ovoid form invaginated scolices and intact calcareous corpuscles the presences of vibrating movements; and the absence of "vital" staining. The cysts were grouped according to diameter cysts from small cysts to very large size cysts. Descriptive statics for the collection of the prevalence of fertility; analytical statistics for comparison of groups, and multivariate analysis for examination of the association between cyst fertility and clinical variables. Is using to carried out by SPSS programme.

Result: Out of 31 patients evaluated by serology forEchinococcosis during the study period, 7 (22.58%) were seropositive. Liver was the most frequent site involved (24 patients; 77.77%). Second organ the lung 5(16.13%) bone 1(3.23%) and the optic 1(3.22%).Of the 29 patients who also underwent biopsy, all the seven patients with positive biopsy were seropositive, suggesting 100% sensitivity. The specificity was 83.33%, but this might be a lower estimate due to potentially high rate of false-negative biopsies, as all the seropositive patients also had imaging features suggestive of

disease. The positive and negative predictive values were 77.77% and 90.90%, respectively.

Conclusion: Evaluation ELISA test in sensitivity and specificity, prevalence rates of the fertility of hydatid cysts and viability of protoscoleces and diversity sites location observed in human. And also the conformed diagnosis by histopathology.

Keywords: Human Cystic Echinococcosis, Microscopy; ELISA and histopathology; Sudan

1. INTRODUCTION

Hydatidosis is a cycle-zoonotic parasitic infection caused by the Cestodes *Echinococcus granulosus*, (Lightowers, et al, 2003). It is an important pathogenic, zoonotic and parasitic infection (acquired from animals) of humans, following ingestion of tapeworm eggs excreted in the faeces of infected dogs. And is a major endemic health problem in certain areas of the world (Moro P., Schantz PM. 2009; - Khanfar, N.; 2004). The disease appears as multiple solid, tumor-like cysts sprouting on the interior and exterior of the organs. The cysts can range in size from 2 to 20 cm, are filled with fluid and can contain many smaller, daughter cysts (Romig; T. et al. 2011). Cystic echinococcosis is globally distributed and found in every continent except Antarctica; (Echinococcosis, WHO, 2017); and also except Iceland and Greenland; The disease is characterized by an almost worldwide distribution causing significant morbidity and considerable socioeconomic impact in highly endemic regions; Significantly reducing meat and milk production as well as causing fertility loss in livestock. (Budkeetal.2013, Budke CM, et al2006; Thoma, D. and Weible, A. K. 2006, Jenkins, D. J., 2005, Permin and Hanser, J. W., 2004). It is especially prevalent in parts of Eurasia, north and east Africa, Australia, and South America, Communities that practice sheep farming experience the highest risk to humans, (McManus DP,et al;2003). But wild animals can also serve as an avenue for transmission. For example, dingoes serve as a definitive host before larvae infect sheep in the mainland of Australia. (McManus DP,et al;2003). Sled dogs may expose moose or reindeer to *E. granulosus* in parts of North America and Eurasia. The incidence rate in hospitals is about 1000 times less than the prevalence as only a small proportion of patients who develop severe symptoms seeks medical care. (Grosso G, et al, 2015). As per the

recommendation by the World Health Organization, hospital data can be used to measure the prevalence of CE in a population (Sadjjadi SM. 2006; Eckert, J. and Deplazes, P.

2004. Despommier, D,et al,2006;Despommier, D,et al,2006).

The presence of these isolated cases in man which is not really normal intermediate host for the hydatid cyst but still having our attention to the importance of hydatid cyst, which could be considered as that occurs in wild animals which are becoming relatively more important as that to human health (King and Hutchinson, 2007).

The fertility of cysts is an important factor that can influence the transmission of *E. granulosus*. Depending on the nature of infected hosts and the sites of infection, cysts may have different fertility rates. These cysts commonly occur in the lungs and liver, but can be found in any other organ or tissue including bones, spleen, heart, eye, brain, and genitourinary tract. Anatomical changes are peculiar to localization in the bone (Zlitini, M. et al 2001) From the anatomopathologic stand point, this localization marks the torpid, insidious progression of the parasite into the bone tissue, leading to a diffuse, extensive, invasive process; so from the clinical stand point, wherever it is localized, its complete surgical eradication is rarely possible. (Zlitini, M. et al 2001).

Hepatic cysts were more frequent than pulmonary cysts at ratio/or symptomatic cases (Lsrrieu and Finder, 2001; Djuricic; et al 2010), the factors that determine the final anatomic location of cysts are still unknown; however the liver is the organ most frequently infected because oncospheres penetrate the intestinal wall and tend to disseminate to liver via the portal vein. Variation in cyst location frequencies observed in diverse studies throughout the world could be due to infection with different species, (Pierangeli; et al; 2007). The germ membrane has less resistance to trauma, presents itself with a great number of nuclei and has a double role: helps the parasite reproduce and secretes the cyst's liquid. This layer permits also the development of —daughter vesicles. The hydatid sand found in the clear liquid has the immunological capacity of response, and both can generate the anaphylactic reaction of the host (Tenguria; RK, Naik; MI. 2014).

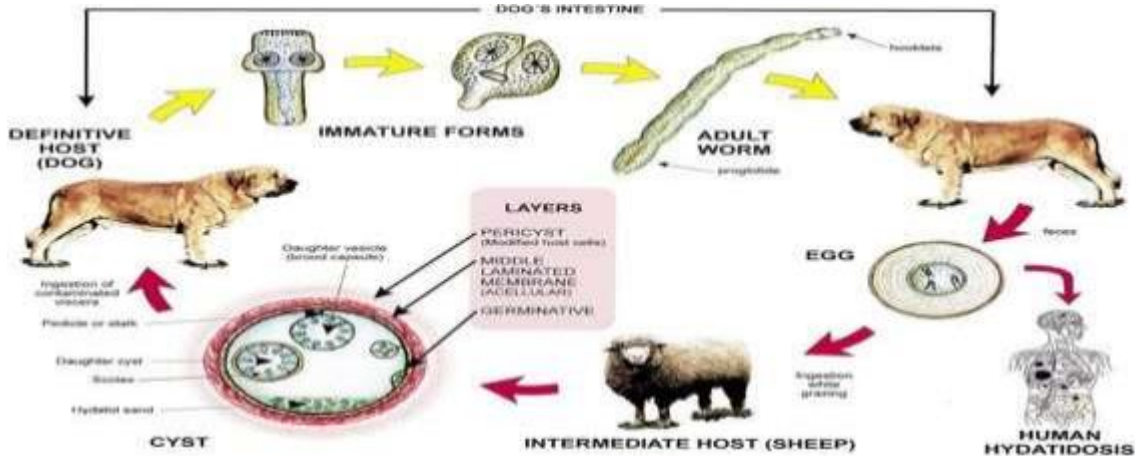

Figure1. Geographic distribution of hydatid disease Map shows areas in which hydatid disease is endemic due to the transmission of *E granulosus* by means of the dog-sheep cycle (solid red areas). Red stripes indicate areas where transmission occurs by means of alternative life cycles in which carnivores such as wolves and *foxes* serve as definitive hosts and goats, camels, and horses serve as intermediate hosts. Transmission by means of alternative life cycles is common in North Africa, the Middle and Far East, the United States, Canada, and Iceland. *E. granulosus* is transmitted from the intermediate host (sheep) to the definitive host (dogs) by frequent feeding of offal, also referred to as —variety meatll or —organ meatll. Consuming offal containing *E. granulosus* can lead to infection; however, infection is dependent on many factors. The lifecycle of *E. granulosus* involves dogs and wild carnivores as a definitive host for the adult tapeworm. (Moro P, Schantz PM (March 2009). Definitive hosts are where parasites reach maturity and reproduce. Wild or domesticated ungulates, such as sheep, serve as an intermediate host. (Moro P, Schantz PM ; March 2009; Torgerson PR, Heath DD 2003). Transitions between life stages occur in intermediate hosts. The larval stage results in the formation of echinococcal cysts in intermediate hosts. . (Moro P, Schantz PM (March 2009). Echinococcal cysts are slow growing, (Moro P, Schantz PM (March 2009). but can cause clinical symptoms in humans and be life-threatening.

PM (March 2009). Symptoms developed depend on location of the cyst, but most occur in the liver, lungs, or both. (McManus DP, et al; 2003) When contaminated waste is excreted into the environment, intermediate host has the potential to contract the parasite by grazing in contaminated pasture, perpetuating the cycle. (Torgerson PR, Heath DD; 2003; Lahmar S, et al; 2004) *E. granulosus* is transmitted from the intermediate host (sheep) to the definitive host (dogs) by frequent feeding of offal, also referred to as —variety meatll or —organ meatll. Consuming offal

containing *E. granulosus* can lead to infection; however, infection is dependent on many factors. (McManus DP, et al; 2003)

(McManus DP, et al; 2003) Cysts may not initially cause symptoms, in some cases for many years. (Moro P, Schantz

The life cycle of hydatid cyst; Image: CDC.

2. RATIONALE

Hydatidosis is known to occur in Sudan in man as well as animals but the extent of the disease in human population is not known. This is mainly due to the nonspecific clinical presentation and the nonexistence of sensitive and specific diagnostic methods, a part from confirmation at operation. Therefore this study was undertaken to study epidemiology of the disease among human population and to extract antigenic constituents from hydatid cysts in man, and attempt to analyse them and use them as targets for different serological tests for the laboratory diagnosis of hydatidosis in man.

3. OBJECTIVE

1. To evaluate the sensitivity and specificity of ELISA test for detection of hydatid disease
2. To carry out the fertility of the cyst and viability of protoscoleces

4. SPECIFIC OBJECTIVES:

1. To collect the cysts from internal organs (liver, lungs and other organs); and aspirate the fluid by centrifugation to separate the protoscoleces and large particles from the fluid for serology diagnosis.
2. Examination for macroscopic and microscopic examination for viable or non viable

Protoscoleces

3. To confirm histological examination of a suspected hydatid cyst with the serology and imaging techniques.

5. MATERIALS AND METHODS

Study design

It is a cross sectional study, in biological material (the fluid from internal organ of the body of the human e.g. liver & lung).

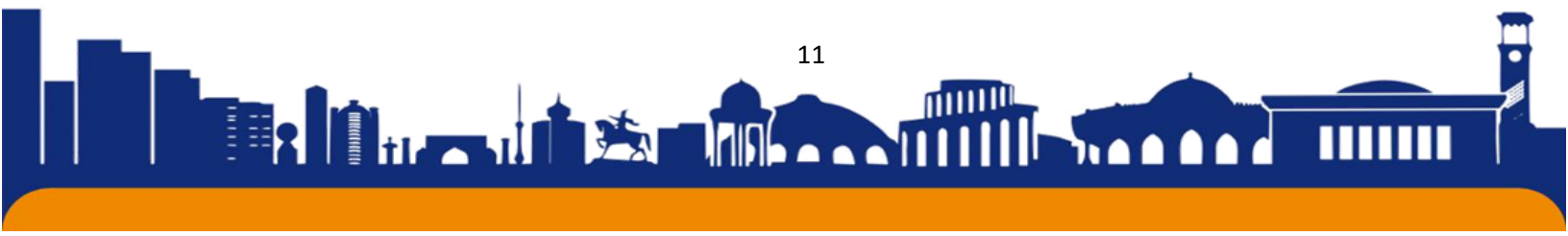
Study area

The study area was conducted at the hospitals of Khartoum state from November 2011- July 2013.

Study period: This study was a analysis of suspected cases of hydatid disease who were tested for presence of IgG antibodies for Echinococcus granulosus by ELISA in years November 2011 - July 2013. Data was collected by attendant patients or suspected patients questionnaire information included (serial numbers; age; marital status; education and level of economic.

The assay used on all samples was an indirect Enzyme Linked Immunosorbent Assay (ELISA). Sensitivity and specificity of ELISA was calculated using histopathology as standard for those cases where histopathology results were available.

Diagnosis: Plain radiography, ultrasound, CT, and magnetic resonance imaging (MRI) are the most useful diagnostic tools for detection of hydatid cystic lesions (Ataoglu H , et al 2002). CT and MRI in particular are highly sensitive for the diagnosis of hydatidosis and provide a complete lesion work- up (Ataoglu H , et al 2002, Hafsa C, et al,2008). Magnetic resonance Imaging (MRI scan) - MRI delineates the cyst capsule better than CT scan, as a low intensity on both T1 and T2 weighted images. However, CT scan is better in demonstrating mural calcifications, Laboratory and imaging data are usually sufficient to establish a reliable diagnosis but sometimes they are inconclusive (Brunetti E. et al, 2010). CE diagnosis and monitoring firstly rely on imaging techniques. Ultrasonography (US) standardized classification of stage-specific cystic images has been issued by the WHO Informal Working Group on Echinococcosis (WHO-IWGE) for the diagnosis and the clinical management of CE (Brunetti,E; et al;2010). Serologic tests such as direct hemagglutination, latex agglutination, and immunoelectrophoresis are widely used to confirm the diagnosis; however, they have low sensitivity and specificity

(KatilmişH,et al,2007,Bouckaert MM, et al 2000), Raubenheimer EJ, Jacobs FJ.:(2000). Effective serological tests for CE diagnosis would be of great help to define and support cyst status and their evolution (active: CE1, CE2, and CE3b, transitional: CE3a, or inactive: CE4 and CE5) (Brunetti,E; et al;2010, Hosch, W.et al; 2008). Purified antigen. Unlike crude antigen, purified antigen is heat stable. The IgG levels had been estimated by the following In-house and standard commercially available kits. In-house ELISA in which microtitration plate was coated with 5 µg/100 µl of crude purified hydatid antigen [16]. The DRG Echinococcus IgG ELISA Kit, a solid phase enzyme-linked immunosorbent assay (ELISA), in which microtiter wells as a solid phase are coated with Echinococcus crude antigen [17].

NovaLisa IgG ELISA Kit in which the microtiter wells as a solid phase are coated with Echinococcus crude antigen [18]. Ridascreen Echinococcus IgG Kit The micro test wells are coated with purified antigens i.e Specific IgG ELISA AgB [19].

17.DRG. Echinococcus granulosus IgG (EIA-3472) Manual. 2012; 1-12.

18.NovaLisa TM ECHG 0130 Echinococcus IgG ELISA Kit manual.1-26.

19.Ridascreen Echinococcus IgG (R-Biopharm AG.

Landwehrstr, 54, D-64293 Darmstadt, Germany).

Histopathology: The technique was carried out on formalin fixed paraffin-embedded tissues (FFPT) from patients with histologically confirmed *echinococcosis* 2 sections (5 µm) were prepared from tissue blocks and excess paraffin was removed. Sections were placed in oven for dewaxen for 10 min at 37 °C. After dewaxen rehydration in 100%, 90%, 80% and 70% ethanol was followed by 70% ethanol for 3 min, then, water for 5 min. then stained in Mayer haematoxyline for 5 min. and bluing under tape water for 10 min and 3 minutes in eosin then rinsed 3 times in ascending alcohol and let to dry then mounted by DPX media.

Ethical consideration

Ethical approval for the study was obtained from the Ethical Committee of federal ministry of health, and permission was provided from all hospitals where investigation conducted in addition and informed consent was obtained from each participant prior to interview.

Statistical analysis

Data were analyzed by using the Statically Package for Social Science (SPSS)

Results: Out of 31 patients evaluated by serology for Echinococcosis during the study period, 7 (22.58%) were seropositive. Liver was the most frequent site involved (24 patients; 77.77%). Second organ the lung 5(16.13%) bone 1(3.23%) and the optic 1(3.22%).Of the 29 patients who also underwent biopsy, all the seven patients with positive biopsy were seropositive, suggesting 100% sensitivity. The specificity was 83.33%, but this might be a lower estimate due to potentially high rate of false-negative biopsies, as all the seropositive patients also had imaging features suggestive of disease. The positive and negative predictive values were 77.77% and 90.90%, respectively.

A total of 32 patients were suspected of clinically and/or radiologically suffering from hydatid disease during the study period, and tested for IgG antibodies against hydatid disease. The mean age of all the patients was 45 years (range: 14-80 years). Highest numbers of cases were seen among age group of 31-60 years. Males and females constituted a nearly identical number of patients with suspected hydatid disease (2 and 2, respectively). However, male patients were relatively younger compared to females, with a mean age of 38 and 45 years, respectively. Frequency

distribution of age and gender is shown in table (1).

Moreover, several studies have reported that the ultrasonography is more useful in diagnosing cystic Echinococcosis than CT and MRI (Wuestenberg et al., 2014; Stojkovic et al., 2012). When compared with CT scan, MRI has been shown to reproduce the findings of ultrasonography better (Stojkovic et al., 2012).

Table.1: Comparison of laboratory parameters among patients with suspected Hydatid disease

Age	<15			
	16-30			
	31-45			
	46-60			
	>60			
Gender	Male			
	Female			

Serology	Histopathological evidence			Total
	Positive(Number of case)	Negative (Number of case)	Not done (Number of case)	
Positive(Number of cases)				
Negative(Number of cases)				
Total				

Table (1) show hydatid cysts in different age group against gender

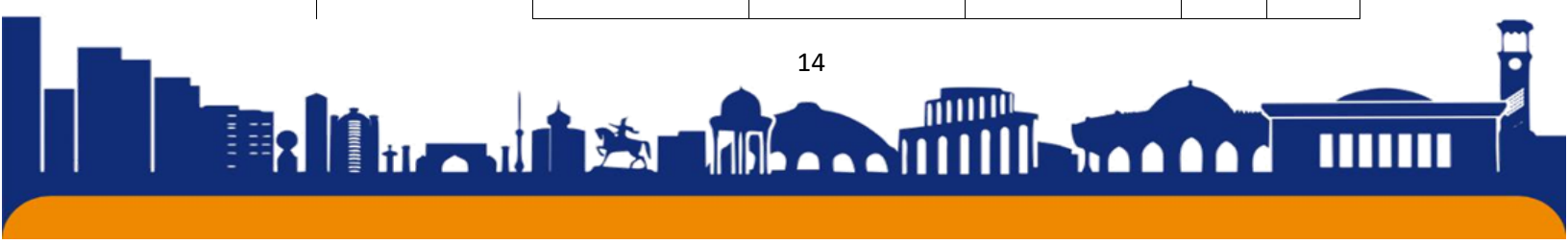
Organ	Gender	< 15	16- 30	31- 45	46 - 60	> 60	Total
Liver	Male		1	2/1+ve	4/1+ve	4	11
	female	1+ve	2/1+ve	3	1	2	9
Lung	Male	1+ve		1	3	3	8
	Female			1+ve		1	2
Other origin	Male					1	1
	female				1+ve		1
Total		2	3	7	9	11	32

Table 2: show the hydatid cysts were diagnostic by radiography finding majority of the cases were detected by CT scan there were 26 cases and 5 cases by USG and 1 case by MRI. CT is indicated in cases in which US fails due to patient-related difficulties (eg, obesity, excessive intestinal gas, abdominal wall deformities, previous surgery) or disease complications. CT has a high sensitivity and specificity for hepatic hydatid disease. CT may display the same findings as US. Cyst fluid usually demonstrates water attenuation. Calcification of the cyst wall or internal septa is easily detected at CT. Ultrasonography is the screening method of choice. It is currently the primary diagnostic technique and has diagnostic accuracy of 90%.

Intravenous administration of contrast material is not necessary unless complications are suspected, especially infection and communication with the biliary tree (13).

Table 2: Table showshydatid cysts in different radiography finding.

Origin	Gender	USG	CT scan	MRI	Total
Liver	Male	3	8		11

	Female	1	11		12
Lung	Male	1	2		3
	Female		2		2
Other origins	Male		1	1	2
	Female		2		2
Total		5	26	1	32

Examination of cyst fertility & viability of protoscoleces Laboratory

Protocol

During the course of each operation, the hydatid fluid of the lesion was removed through a trocar and stored separately in sterile receptacles at room temperature. All samples were processed with the same protocol within 2 hours after their extraction in the Parasitology Laboratory. The first step consisted of sedimentation of the hydatid fluid in order to separate the hydatid gravel. Subsequently samples were taken and subjected to wet mount observation under a light microscope at different powers to evaluate the general characteristic of the protoscoleces, Finally, "vital" staining was applied to the preparations by staining with an aqueous solution of 0.1% eosin from which proceeded a count of protoscoleces and the description of the morphological aspects. And some of the biopsy fixed in 10% formalin.

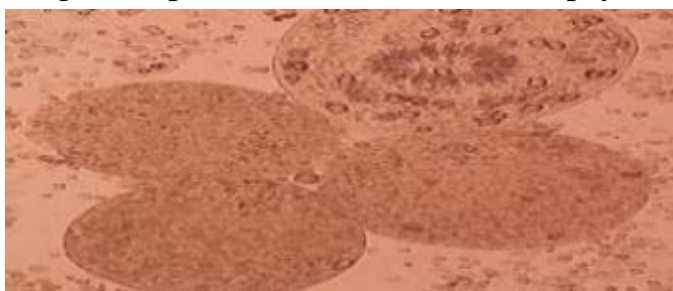

Fig. 1: Wet a mount observation : Significant mass of ovoid protoscoleces can be seen , with their normal structures and calcareous corpuscles intact.

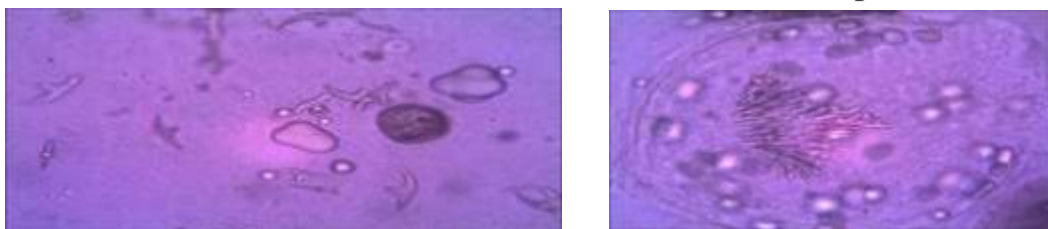
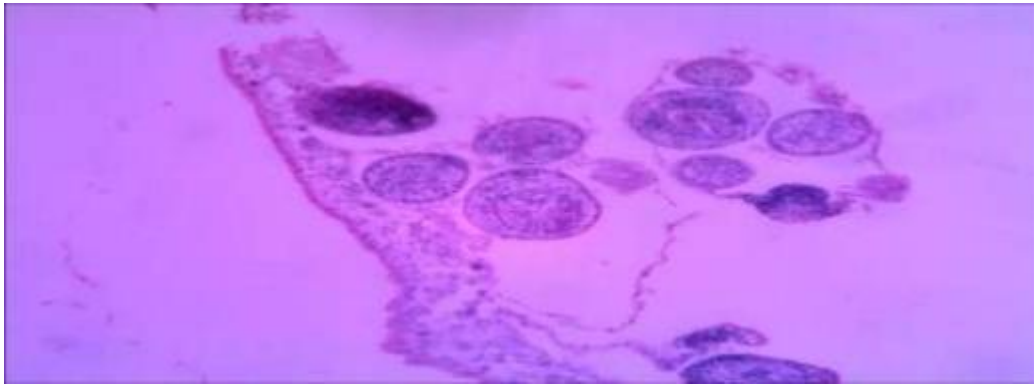

Figure 2: shows the viable protoscoleces and hook let stain by staining with an aqueous solution of 0.1% eosin.

Result of histopathology:

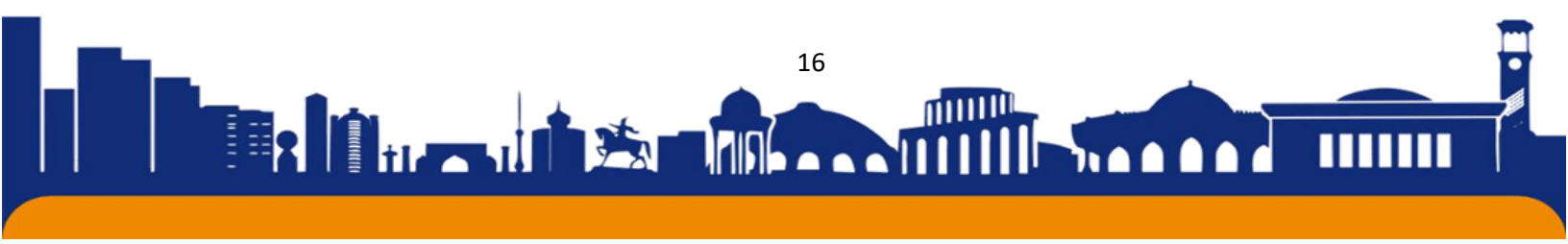
Histopathological characteristics of cystic echinococcosis lesions in humans.
Cystic echinococcal lesion in the liver.

6. DISCUSSION

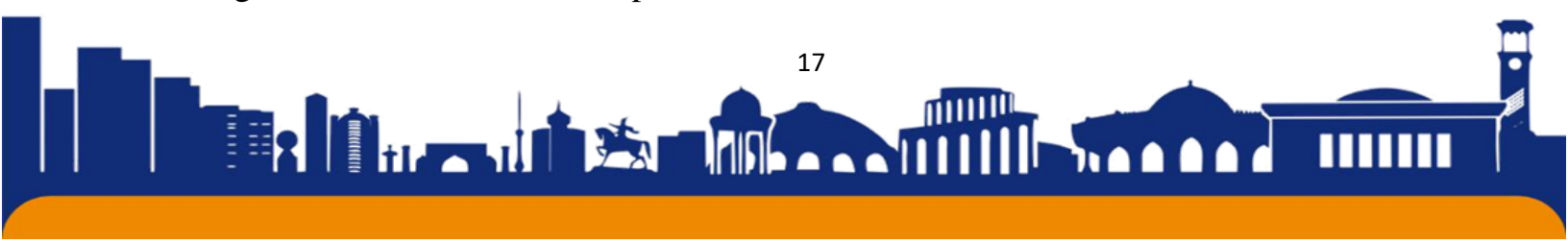
This study was conducted on 31 patients of hydatid disease which included (35.48%) serodiagnosis using (purified antigen) of Echinococcus granulosus cyst fluid male patients most of them being farmers 15(48.38%) and female 16(51.61%) the maximum numbers of cases were housewives (table 1). The liver was most common affected organ 24(77.42%), follow by lung 5(16.13%), bone 1(3.23%) and optic 1(3.22%) (Table 2). The higher rate of hepatic infection may be attributed to the fact that liver acts as primary filter in human body and lung is often thought to be the second filter.

Immunodiagnosis is an important tool for diagnosis of CE infection. Thus in addition to imaging techniques a reliable serodiagnosis improves prognosis for patients with cystic Echinococcus. The definitive diagnosis of cystic Echinococcosis by combination of CT scan or MRI with serological testing, the detection of circulating E. granulosus in sera is less sensitive than antibody detection which remains the method of choice. (Zhang, W. et al 2003).insensitive and non-specific tests like Casoni intradermal test, complement fixation test, latex agglutination test and indirect haemagglutination test have been replaced by ELISA, indirect immunofluorescence antibody test, immunoelectrophoresis and immunoblotting (Lightowles MW, and Gottstein B. 1995). Among these ELISA for detection of IgG antibodies is most commonly used. It considered being highly sensitive and specific in detecting anti-Echinococcus antibodies irrespective of the site of cyst localization (Wattal C, et al, 1986).

In similar study by Wattal et al, among purified antigens ELISA for IgG was the most sensitive (96.5%) in comparison to our study which showed almost sensitivity of 100% (Wattal C, et al, 1986). These results are similar to those obtained by (Kaddah et al 1992). The sensitivity and specificity of diagnosis of most of the tests varied considerably according to the nature, purity, and quality of antigen, according to the nature of the immunoglobulins (e.g. isotypes), and according to the sensitivity methodology chosen (Gottstein B. 1992).the reported high sensitivity of tests using purified antigens was produced in this study in our laboratory. Moreover, several studies have reported that the ultrasonography is more useful in diagnosing cystic Echinococcosis than CT and MRI (Wuestenberg et al., 2014; Stojkovic et al., 2012). When compared with CT scan, MRI has been shown to reproduce the findings of ultrasonography better (Stojkovic et al., 2012). Immunological investigations are always considered complimentary to imaging in diagnosing Echinococcosis due to lack of sensitivity and specificity. Antibody response in case with Echinococcosis infection largely depends on various factors such as the stage of disease, site of involvement, etc. Therefore false negative results are seen in cases of small cysts, calcified cysts, extra hepatic cysts and cysts in privileged sites (Manzano-Román et al., 2015; Florea et al., 2011). Immunodiagnostic tests are also used for treatment monitoring in addition to primary diagnosis. IgG4 subset estimation is a good marker for treatment outcome; the levels decrease immediately after surgery and remain high in case of recurrent disease (Zhang et al., 2003).Hydrated cyst fluid (HCF), extracts from protoscolices, larval forms and adult worms are potential antigenic sources for the serological diagnosis of hydatid disease. Antigen B and antigen 5 are the most common constituents of HCF which are used for development of immunological tests. Among these, antigen B is a better antigen as compared to antigen 5 with respect to cross reactivity (Sarkar et al., 2015). Detection of specific IgG subclasses have also shown to have diagnostic significance. Specific IgG4 isotype is shown to be associated with active disease and has been shown as a good prognostic marker in many studies (Sarkar et al., 2015; Manzano-Román et al., 2015).

Histopathological examination of a suspected hydatid cyst is confirmatory, but is not routinely performed, as imaging and serological tests are usually diagnostic, and it has been considered that biopsy harbors the risk of anaphylaxis, and dissemination of disease. However, it may be of benefit in confirming diagnosis when other tests are ambiguous, or in cases with presentation at unusual sites. More than half of the

patients in our study underwent histopathological evaluation, of which only 7 were reported positive. In comparison with histopathology, serology had 100% sensitivity, but a lower measured specificity of 81%. However, it must be noted that all the 13 seropositive patients' had evidence of hydatid cyst on imaging, suggesting a possibly increased false negative rate on histopathological evaluation due to unexplained reasons.

7. CONCLUSION

Serology for detection of antibodies against hydatid disease is infrequently utilized. However, it is a simple test to confirm the diagnosis, and proved to be robust in our experience, with 100% sensitivity when compared with imaging and/or histopathology. The calculated specificity of 81.8% when compared to biopsy is likely an underestimation, as serology results correlated with imaging findings in all of the seropositive patients.

8. COMPETING INTERESTS

The authors declare that they have no competing interests.

9. AUTHOR'S CONTRIBUTION

AAMA was collected hydatid cysts, examined macroscopic and microscopic for the cysts, for the location, size, and is it fertile, also viability of protoscolices and prepared the antigen. MHB was designed them and prepared the final manuscript, NTEO analyzed the final manuscript; MAM is director of the lab. Was helped with her experience, and AHG was competent and helped in the practical, HBO helped in the preparation of antigen.

10. ACKNOWLEDGEMENT

Authors Would like to thank the colleagues who helped me in performing this study particularly to their cooperation for collecting hydatid cysts samples from hospitals in Khartoum state. This study was made possible by invaluable assistance provided by Mr. Hatim Babeker Osman is director of Poilo Lab. At the authors are very grateful to Miss: Aida Hassan Gaber and Mawheb Abdelmoneim, Mycology Department, University of Khartoum.

REFERENCES

- [1] Ameer A, Lezrek M, Boumdin H, et al. (2002;) Hydatid cyst of the kidney based on a series of 34 cases. *Prog Urol* 12 (3):409-14.
- [2] Ataoglu H, Uckan S, Oz G, Altinörs N. (2002). Maxillofacial hydatid cyst. *J Oral Maxillofac Surg.*; 60: 454-456

- [3] Barbieri, M., V. Fernandez, G, Gonzalez, V. M., and Nieto A. (1998). Diagnostic evaluation of a synthetic peptide derived from a novel antigen B subunit as related to other available peptides and native antigens used for serology of cystic hydatidosis. *Parasite Immunology Journal* 20:51-61
- [4] Bouckaert MM, Raubenheimer EJ, Jacobs FJ.(2000). Maxillofacial hydatid cysts. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* ; 89: 338-342.
- [5] Brunetti E, Kern P, Vuitton DA, (2010). —Expert consensus for the diagnosis and treatment of cystic and alveolar echinococcosis in humans, *Acta Tropica*, vol. 114, no. 1, 1–16,
- [6] Budke CM, Deplazes P, Torgerson PR (2006) Global socioeconomic impact of cystic echinococcosis. *Emerg Infect Dis* 12:296–303
- [7] Budke CM, Carabin H, Ndimubanzi PC, Nguyen H, Rainwater E, Dickey M, Bhattarai R, Zeziulin O, Qian M-B (2013) A systematic review of the literature on cystic echinococcosis frequency worldwide and its associated clinical manifestations. *Am J Trop Med Hyg* 88:1011–1027.
- [8] Cooney, RM, Flanagan KP, & Zehyle, E. (2004) Review of surgical management of cystic hydatid disease in a resource limited setting: Turkana, Kenya. *Euro J of Gastroenterology & Hepatology*. 16(11): 1233–1236
- [9] Despommier, D; RW Gwadz, PJ Hotez and CA Knirsch. (2006). *Parasitic Diseases*. 5th ed. New York: Apple Trees Production, LLC. 2006
- [10] Djuricic SM, Grebeldinger S, Kafka DI, Djan I, Vukadin M, Vasiljevic ZM (2010) Cystic echinococcosis in children—the seventeen-year experience of two large medical centers in Serbia. *Parasitol Int* 59:257–261
- [11] Dopchiz MC, Elissondo MC, Rossin MA, Denegri G (2007) Hydatidosis cases in one of Mar del Plata hospitals, Buenos Aires, Argentina. *Rev Soc Bras Med Trop* 40:635–639
- [12] Echinococcosis, WHO Headquarter Geneva, Switzerland 15 - 16 December 2016, 28 March 2017
- [13] Eckert, J. and Deplazes, P. (2004). Biological, epidemiological, and clinical aspects of echinococcosis, a zoonosis of increasing concern, *Clinical Microbiology Reviews*, 17(1):107–135.
- [14] Gharde P, Wagh DD, Patil A. (2012). Left renal hydatid cyst presenting as hematuria and macroscopic hydatiduria since last ten years. *Trop Parasitol*; 2:58-60.

[15] Florea,A., Vlad,L., Cozma,V., Coroiu,Z. (2009). Serological diagnosis of cystic echinococcosis by the ELISA technique, in the cases hospitalized in the surgical clinic no. III and internal medicine no. III of Cluj-Napoca, during October 2006 –December 2009. *Sci. Parasitol.*, 12(3):167-71.

[16] Gogus, C, Safak, M, Baltaci, S, Turkjolmez, Z. ((2003). Isolated renal hydatidosis: Experience with 20 cases. *J. Urol.* 169: 186-189

[17] Gottstein B, (1992). Molecular and immunological diagnosis of Echinococcosis . *clin Microbiol., Rev.* 5: 248-261

[18] Grosso G, Gruttadauria S, Biondi A, Marventano S, Mistretta A. (2012). Worldwide epidemiology of liver hydatidosis including the Mediterranean area. *World J Gastroenterol*; 18:1425-37.

[19] Hafsa C, Ben Alaya T, Kriaa S, Jerbi S, Golli M, Hamdi MH, et al.(2008). Maxillo-facial location of hydatid cyst.*Ann OtolaryngolChirCervicofac.*; 125: 160-163.

[20] Hashemi, S. Tahar, G.R. and Razmi, G.R. (2009) antibody response against hydatid fluid, Protoscoleces and all body of Echinococcus granulosus antigens in lambs. *Iranian Journal of Veterinary Researches shiaz University.* Volume 10, no. 3. Serial No. 28, 2009.

[21] Herrera, A.; Martinez A.A. (2003) Extraspinal bone hydatidosis, *J Bone Joint Surg Am.*, 85 1790-1794.

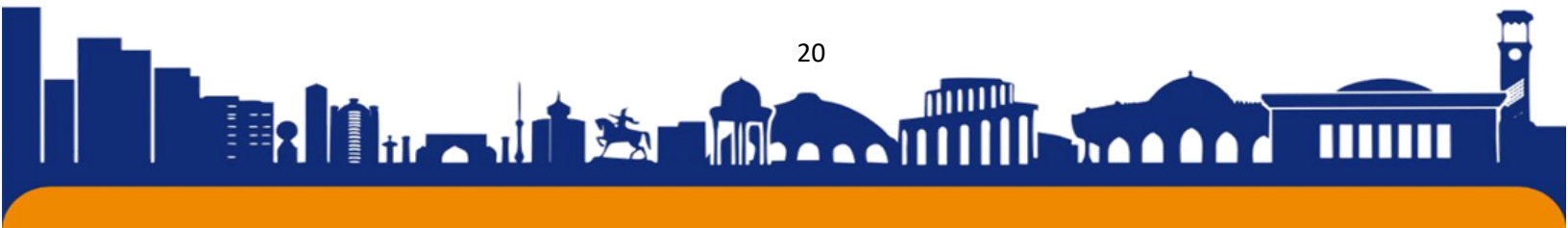
[22] Hosch W, Junghanss T, Stojkovic M, Brunetti E, Heye T, et al. (2008) Metabolic viability assessment of cystic echinococcosis using high-field ¹H MRS of cyst contents. *NMR*

[23] Larrieu EJ, Frider B (2001) Human cystic echinococcosis: contributions to the natural history of the disease. *Am J Trop Med Parasitol* 95:679–687

[24] Lightowlers, M. W.; Gauci, C. G. ;Chow, C. ;Drew, D. R. ;Gane, C. S. M.; Heath, D. D.; Jackson, D. C.; Dadley, D. L. and Read, A. J. (2003). Molecular and genetic characterization of the host-protective oncosphere antigen of taeniid cestode parasites. *Inter. J. for Paras.*(331):1207-1217.

[25]Lahmar S, Debbek H, Zhang LH, et al. (May 2004). "Transmission dynamics of the Echinococcus granulosus sheep-dogstrain (G1 genotype) in camels in Tunisia". *Vet. Parasitol.* 121 (1-2): 151-6.

[26] Li D, Gao Q, Liu J, Feng Y, Ning W, Dong Y, et al.(2015). Knowledge, attitude, and practices (KAP) and risk factorsanalysis related to cystic

echinococcosis among residents in Tibetan communities, Xiahe County, Gansu Province, China. *Acta Trop*; 147:17-22

[27] Lightowers MW, Gottstein B.(1995). Echinococcosis/hydatidosis: antigens, immunological and molecular diagnosis. In: Thompson RCA, Lymbery AJ, editors. *Echinococcus* and hydatid disease. Wallingford, UK: CAB International; 355-410.

[28] Luke N, Francis E, Micheal LO, Clovice K, Ludwig S, Micheal O, (2013). A survey of potential risk factors associated with cystic echinococcosis in pastoral communities in Kasese district, Uganda. *Adv Trop Med Public Health Int* 2013;3:10-24.

[29] Kurul IC, Topcu S, Altinok T, Yazucu U, Tastede I, Kaya S, Cetin G (2002) One-stage operation for hydatid disease of lung and liver: principles of treatment. *J Thorac Cardiovasc Surg* 124:1212–1215

[30] Jenkins, D. J. (2005). Hydatid control in Australia: where it began, what we have achieved and where to from here. *International Journal for Parasitology*, 35(7):733–740

[31] Kaddah MH, Maher KM, Hassanein HI, Farrag AL, Shaker ZA, Khalafallah AM, (1992). evaluation of different immunodiagnosis techniques for diagnosis of hydatidosis in Egypt. *J Egypt Soc. Paraitol.* 22: 653-665.

[32] Katilmiş H, Oztürkcan S, Ozdemir I, Adadan Güvenç I, Ozturan S, (2007). Primary hydatid cyst of the neck. *Am J Otolaryngol.*; 28: 205-207.

[33] Khanfar N., (2004). Hydatid disease: a review and update. *Current Anaesthesia & Critical Care*, 15, 173– 183.

[34] King S and Hutchinson GW (2007). Hydatids – you, too, can be affected. *Primefact 475 NSW Department of Primary Industries.*

[35] Manzano-Román, R., Sánchez-Ovejero, C., Hernández-González, A., Casulli, A., Siles-Lucas, M. 2015. Serological diagnosis and follow up of human cystic echinococcosis: a new hope for the future? *Biomed. Res. Int.*, 428205.

[36] McManus DP, Zhang W, Li J, Bartley PB (October 2003). "Echinococcosis". *Lancet.* 362 (9392): 1295– 304.

[37] Meziane, A. Bachechar N., Benkirane, A. Ouadfel, J. (1987). Hydatid cyst of pelvis: a case report *Acta Orthop Belg.*, 53, 517-519

[38] Moro P., Schantz PM. (2009). - Echinococcosis: a review- *International Journal of Infectious Diseases*, 13, 125— 133.

- [39] Nyakarahuka L, Lalobo-Oryema M, Kankya C, Siefert L, Ocaido M, Ejobi F, (2012). Knowledge, attitude and practices towards cystic echinococcosis in pastoral communities in Kasese district. *Adv Trop Med Public Health Int* ;2:32-9
- [40] Oba P, Ejobi F, Omadang L, Chamai M, Okwi AL, Othieno E, et al (2016). Prevalence and risk factors of *Echinococcus granulosus* infection in dogs in Moroto and Bukedea districts in Uganda. *Trop Anim Health Prod*; 48:249-54.
- [41] Ozkan, H. Y. Dogramaci, O. Kose, E. Esen, H. Erdem, M. Komurcu; (2008). Primary hydatid cyst of the humerus *Ann Acad Med.*, 37, pp. 440-441
- [42] Permin and Hanser, J. W. (2004). Review of echinococcosis a zoonotic parasitic disease. <http://www.fao.org/docrep/t1300t/t1300Tom.htm>.
- [43] Pierangeli NB, Soriano SV, Roccia I, Giménez J, Lazzarini LE, Grenóvero MS, Menestrina C, Basualdo JA (2007) Heterogeneous distribution of human cystic echinococcosis after a long-term control program in Neuquén, Patagonia Argentina. *Parasitol Int* 56:149–155
- [44] Romig, T, Omer, RA, Zeyhle, E et al. (2011) 'Echinococcosis in sub-Saharan Africa: emerging complexity'. *Vet Parasitol.* 2011; 181: 43–47.
- [45] Raubenheimer EJ, Jacobs FJ. (2000); Maxillofacial hydatid cysts. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiology Endodontology.* 89: 338-342.
- [46] Sadjjadi SM. (2006). Present situation of echinococcosis in the Middle East and Arabic North Africa. *Parasitol Int.*; 55 Suppl: S197-S202.
- [47] Sarkari, B., Rezaei, Z. (2015). Immunodiagnosis of human hydatid disease: where do we stand? *World J. Methodol.*, 5(4):185-95.
- [48] Schantz PM, Wang H, Qiu J, Liu FJ, Saito E, Emshoff A, et al. (2003). Echinococcosis on the Tibetan Plateau: Prevalence and risk factors for cystic and alveolar echinococcosis in Tibetan populations in Qinghai Province, China. *Parasitology*; 127 Suppl: S109-20
- [49] Shah KJ, Ganpule AP, Desai MR. (2009). Isolated renal hydatid cyst managed by laparoscopic transperitoneal nephrectomy. *Indian J Urol*; 25:531-3.
- [50] Stojkovic M., Rosenberger, K., Kauczor, H.U., Junghans, T., Hosch, W. (2012). Diagnosing and staging of cystic echinococcosis: how do CT and MRI perform in comparison to ultrasound? *PLoS Negl. Trop. Dis.*, 6(10):e1880.

[51] Tenguria RK, NAIK MI. (2014). Evaluation of human cystic echinococcosis before and after surgery and chemotherapy by demonstration of antibodies in serum. *Annals of parasitology*, 60.4.

[52] Thoma, D. and Weible, A. K. (2006). *Echinococcus multilocularis* a zoonosis of anthropogenic environments. *Journal of Helminthology*, 80 (2): 207– 212.

[53] Torgerson PR, Heath DD (2003). "Transmission dynamics and control options for *Echinococcus granulosus*". *Parasitology*. 127 (7): S143–58.

[54] Turgut AT , Ödev K , Kabaalioğlu A , Bhatt S , Dogra VS,(2009). Multitechnique evaluation of renal hydatid disease. *AJR Am J Roentgenol*; 192(2):462– 467

[55] Tuzun, M. Hekimoglu. (2002), CT findings in skeletal echinococcosis *Acta Radiol.*, 43 p. 533

[56] Vatankhah, A., Assmar, M., Shokrgozar, M.A., Taghavi Hussein, S.A. and Esmaeili Rastaghi, A.R (2004). Introduction of an Indirect Haemagglutination Test as a rapid Diagnostic method in Comparison with ELISA using antigen B for diagnosis of Human Hydatid Disease. *Iranian Journal public Health*, volume 33, No. 4, pp.16-25

[57] Wachira TM, Macpherson CNL, Gathuma JM, (1991). Release and survival of *Echinococcus* eggs in different environments in Turkana and their possible impact on the incidence of hydatidosis in man and livestock. *J. Hemintholol.*; 65:55-61

[58] Wattal, C, Malla N, Khan IA, Agarwal SC. (1986). Comparative evaluation of enzyme linked immunosorbent assay for the diagnosis of pulmonary *Echinococcosis*. *J Clin. Microbiol.* 24: 41-46

[59] Wang Q, Huang Y, Huang L, Yu W, He W, Zhong B, et al, (2014). Review of risk factors for human echinococcosis prevalence on the Qinghai-Tibet Plateau, China: A prospective for control options. *Infect Dis Poverty* 2014;3:3

[60] Wani NA, Kousar TL, Gojwari T, Robbani I, Singh M, zan AR, et al.(2011). Computed tomography findings in cerebral hydatid disease. *Turkish Neurosurg*; 21: 347-351.

[61] Wuestenberg, J., Gruener, B., Oeztuerk, S., Mason, R.A., Haenle, M.M., Graeter, T. et al. (2014). Diagnostics in cystic echinococcosis: serology versus ultrasonography. *Turk.J.Gastroenterol.*, 25(4):398-404.

[62] Yang YR, Ellis M, Sun T, Li Z, Liu X, Vuitton DA, et al (2006). Unique family clustering of human echinococcosis cases in a Chinese community. *Am J Trop Med Hyg*; 74:487-94.

[63] Zlitini, M. K. Ezzaoula, H. Lebib, M. Karray, M. Kooli, M. Mesteri, (2001). **Hydatid cyst of bone: diagnosis and treatment** *World J Surg.*, 25 ; 75-82

[64] Wuestenberg, J., Gruener, B., Oeztuerk, S., Mason, R.A., Haenle, M.M., Graeter, T. et al. (2014). Diagnostics in cystic echinococcosis: serology versus ultrasonography. *Turk. J. Gastroenterol.*, 25(4):398-404.

[65] Zhang, W., Li, J., McManus, D.P. (2003). Concepts in immunology and diagnosis of hydatid disease. *Clin. Microbiol. Rev.*, 16(1):18-36.

[66] Zhang, W., Wen, H., Li, J., Lin, R., McManus, D.P. (2012). Immunology and immunodiagnosis of cystic echinococcosis: an update. *Clin. Dev. Immunol.*, 101895. Available from: doi:10.1155/2012/101895

**SAKUBITRIL/VALSARTANNING SURUNKALI YURAK
YETISHMOVCHILIGIGA TA'SIRI**

Mambetova D.K. Aminova G.A. Jabbarov O.O. Saydaliev R.S.

Toshkent tibbiyot akademiyasi 2-son fakultet va gospital terapiya, nefrologiya va gemodializ kafedrası, Toshkent, O'zbekiston

Muommoning dolzarbligi: Gipertoniya kasalligi yer yuzida eng keng tarqalgan yurak- qon tomir kasalliklaridan biridir. So'nggi yillarda o'tkazilgan keng ko'lamli sorovlarga ko'ra, 50-59 yoshdagi odamlarda AG darajasi 44% hollarda, 60-69 yoshda 54%, 70 yoshdan oshgan odamlarda esa 65% hollarda oshgan. O'zbekistonda tegishli ko'rsatkichlar sezilarli darajada oshgan mamlakatlar qatorida kuzatilgan. 2010 yildan 2020 yilgacha yurak-qon tomir xavfi juda yuqori bo'lgan gipertoniya bilan kasallangan bemorlar soni 18,1%dan 57,8%ga ortgan, bunga asosiy sabab AG oqibatida surunkali yurak yetishmovchiligining rivojlanishidir. Ko'p markazli tadqiqotlar ma'lumotlariga ko'ra, yurak-qon tomir kasalliklaridan o'lim surunkali yurak yetishmovchiligi bo'lgan bemorlarda ikki barobarga ortadi. Oxirgi yillarda yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan yurak qon tomir tizimi kasalliklarini davolashda va ayniqisa, medikamentoz terapiyada dunyo bo'yicha birqancha katta ilmiy izlanishlar olib borildi va ushbu kasallikni davolashda yangi dori vositalari ishlab chiqildi. Bularning ichida eng e'tiborlisi Sakubitril/Valsartandir.

Tadqiqotning maqsadi: Surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan gipertoniya kasalligining klinik kechishida sakubitril/valsartan dori vositasining ta'sirini o'rganish.

Tadqiqot materiallari: Tadqiqotga surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan gipertoniya kasalligi bilan kasallangan 70 nafar bemor jalb qilindi(36-erkak, 34-ayol, o'rtacha yoshi-63,2±16,2 yosh). Bemorlar ikkita guruhga ajratildi: birinchi guruh standart davo tarkibida Sakubitril/valsartan bo'lgan 35 nafar bemor tashkil qildi, ikkinchi guruhga esa 35 nafar bemor jalb qilindi va ular standart davo tarkibida valsartan qabul qildi. Surunkali yurak yetishmovchiligining funktsional sinfi Nyu-York klassifikatsiyasi-NYHA asosida belgilandi. Kasallik davomiyligi 2-22 yilni tashkil qildi. Barcha bemorlarda umumklinik va laborator-instrumental (Exokardiografiya) tekshiruvlari o'tkazildi.

Natijalar: Tekshiruvlar shuni ko'rsattiki boshlang'ich davrda bemorlar yurak qon tomir tizimidagi organic o'zgarishlar davolash davomida sezilarli va ishonchli ijobiy natijalar bilan qarshilashildi. 1-guruhda diastolik disfunktsiya ko'rsatkichi bo'yicha 6

oylik davo muolajasidan so'ng 34,2 % dan 21,1 % ga kamaydi. Bemor xolatini baxolashda ishlatiladigan ko'rsatkichlardan biri chap qorincha qon otish fraksiyasi past bemorlar 67% edi, davolanishni 6-oyida 32% ga tushdi. Bo'lmachalar faoliyatida ham xajmni kichrayishi kuzatildi($7.4 \pm 0,2$ ga $4,0 \pm 0,5^*$).

6 oydan so'ng II FS ga kiruvchi bemorlar 12% dan 50%ga o'zgardi, IV FS dagi bemorlar 40% dan 22% ga kamaydi, III FS ga kiruvchi bemorlar 48% dan 28%ga kamaydi.

2-guruhda diastolik disfunktsiya ko'rsatkichi bo'yicha 6 oylik davo muolajasidan so'ng 35,2 % dan 29,1 % ga kamaydi. Bemor xolatini baxolashda ishlatiladigan ko'rsatkichlardan biri chap qorincha qon otish fraksiyasi past bemorlar 67% edi, davolanishni 6-oyida 41,1% ga tushdi. Bo'lmachalar faoliyatida ham xajmni kichrayishi kuzatildi($7.1 \pm 0,3$ ga $4,8 \pm 0,5^*$).

6 oydan so'ng II FS ga kiruvchi bemorlar 12% dan 30%ga o'zgardi, IV FS dagi bemorlar 37% dan 28% ga kamaydi, III FS ga kiruvchi bemorlar 51% dan 42%ga kamaydi.

Xulosa: Yuqoridagi ko'rsatkichlarga xulosa qilib aytganda har ikkala guruhda xam natijalar ijobiy bo'lib, lekin Sakubitril/valsartan preparati qabul qilgan bemorlarni 6 oydan keyingi na'tijalarida chap qorincha qon otish fraksiyasi past bemorlar 32%, NYHA bo'yicha FS III bo'lgan bemorlar 28%ni tashkil qilib, faqat valsartan qabul qilgan bemorlarga (chap qorincha qon otish fraksiyasi past bemorlar 41,1%, NYHA bo'yicha FS III bo'lgan bemorlar 42%) qaraganda ijobiy na'tijalar yuqoriroq ekanligini ko'rsatti.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Хроническая сердечная недостаточность. Клинические рекомендации. 2020.
2. Ситникова М.Ю., Юрченко А.В., Лясникова Е.А., Трук-шина М.А., Либис Р.А., Кондратенко В.Ю., Дупляков Д.В., Хохлунов С.М., Е. В. Шляхто Е.В. Результаты Российского госпитального регистра хронической сердечной недостаточности в 3 субъектах Российской Федерации. Кардиология, 2015;55(10):13–21. DOI: 10.18565/car-dio.2015.10.5-13
3. Фомин И.В. Артериальная гипертония в Российской Федерации – последние 10 лет. Что дальше? Сердце: журнал для практикующих врачей. 2007; 6(3): 1–6.
4. Фомин И.В. Эпидемиология хронической сердечной недостаточности в Российской Федерации. В кн.: Агеев Ф. Т. и др. Хроническая сердечная недостаточность. М.: ГЭОТАР-Медиа. 2010.

ETNOSENTRIZM FENOMENINING IJTIMOIIY-FALSAFIY ILDIZLARI

Murtozayeva Muqaddas Sohiq qizi

Samarqand davlat chet tillar instituti tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada etnosentrizm muammosi, bu hodisaning tabiati va uning paydo bo'lishi va rivojlanishi sabablari ko'rib chiqiladi. Bir etnik guruhning boshqa etnik guruhlar va madaniyatlarga nisbatan madaniyati, urf-odatlar va urf-odatlar yuksalishining kelib chiqishi ko'rsatilgan.

Kalit soʻzlar: etnomilliylik, etnosentrizm, madaniy nisbiylik, etnosentrizmni tarixi, fashizm, etnik streotiplar

Hozirgi zamonaviy dunyo boʻylab iqtisodiy, siyosiy, madaniy va diniy integratsiya va birlashish jarayoni jadal rivojlanmoqda. Bu jarayon zamonaviy inson hayotining barcha jabhalariga oʻz taʼsirini koʻrsatishda davom etmoqda. Moziydan saboq olgan holda, insoniyat oʻzining umumiy maqsadini aniqlab olishi joiz. Buyuk ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy asrda, har bir mamlakatlar va xalqlar oʻzining oʻziga xosligini izlash dolzarb mavzu boʻlib qolmoqda.

Jamiyat ayni vaqtda etnomilliyligini saqlab qolishga intilmoqda, ammo bu jarayon boshqa millatlarni oʻz dunyo qarashi va tajribalariga asosan oʻzini boshqalardan ustun koʻrishiga sababchi boʻlib qolmasligi darkor. Etnosentrizmni quyidagicha taʼriflash mumkin, bu oʻz cheklangan tajribamizga asoslanib boshqalarning tutgan yoʻllari haqida yolgʻon tahminlar qilish. Bu jarayonda biz tahminlarga tayanamiz va oʻz meʼyorlarimizdan kelib chiqqan holda ularning madaniyati va qadriyatiga baho beramiz. Bu jarayon turli millat, irq va diniy jihatdan boʻlinishga olib keladigan asosiy omil hisoblanadi. Etnosentrik oʻzining parametrlaridan kelib chiqqan sabablarga koʻra, oʻzlarini boshqa shaxslardan yaxshiroq ekanligiga ishonishadi [1].

Boshqalarga nisbatan oʻz madaniyatiga yuqori baho beradi va boshqa madaniyatni baholash uchun oʻzining dunyo qarashi va namunalaridan foydalanadi. Etnosentrizm gʻoyasiga qarshi boʻlgan tushuncha bu madaniy nisbiylikdir. Har bir insonda madaniy nisbiylik tushunchasi shakllanishi lozim, bu individual eʼtiqod va qadriyatlar madaniy jihatdan nisbiy ekanligi haqidagi qarash hisoblanadi. Aniqroq qilib aytganda, hech qanday etnik guruh dunyoqarashidan kelib chiqqan holda oʻzining madaniyatini har qanday tarzda boshqalarning eʼtiqod va qadriyatlaridan ustun deb aytishga haqli emas. Bir

madaniyat uchun to'g'ri bo'lgan narsa boshqa madaniyatda noto'g'ri bo'lishi mumkin va bu yomon holat emas.

Olimlarning fikricha, "etnosentrizm" atamasini XIX asrda polshalik sotsiolog Lyudvig Gumplovich tomonidan ishlab chiqilgan, Biroq u kontseptsiyani ixtiro qilishdan farqli o'laroq uni faqat ommalashtirgan. U bu atamaga quyidagicha ta'rif beradi: "Har bir guruh odamlari o'zining nafaqat zamondosh xalqlar orasida, balki tarixiy o'tmishdagi barcha xalqlarga nisbatan hamisha eng yuqori pog'onani egallab kelganiga ishonishi" [1]. Keyinchalik, XX asrda amerikalik ijtimoiy olim Uilyam Sumner 1906-yilda chop etilgan "Folkways" kitobida ikki xil ta'rifni taklif qiladi "o'z guruhini hamma narsaning markazi bo'lgan narsalarga qarashning texnik nomi, qolgan guuruhlarni esa unga qiyoslaydi va baholaydi" [2]. 1911-yilda chop etilgan "Urush va boshqa ocherklar" asarida u shunday deb yozgan edi: " bu birdamlik, ichki o'rtoqlik va ichki guruhlarga sadoqat tuyg'usi, bu o'z-o'zidan har qanday tashqi guruhdan ustunlik hissi va ichki guruh manfaatlarini tashqi guruhga nisbatan qarshi himoya qilish hissi"[2]. Aslini olganda, amaliy maqsadlar uchun etnosentrizm umuminsoniy qadriyatdir. Har bir shaxs o'zining madaniyatini hurmat qilishi joiz, biroq bu jarayon boshqa madaniyat vakillarini obro'sizlantirmasdan amalga oshishi kerak. Buning sababi shundaki, hamma o'zini eng yaxshi madaniyatda tug'ilganman deb o'ylaydi va o'z yo'lini eng yaxshi va yagona yo'l deb hisoblaydi. Biron bir shaxs qancha urinmasin o'z madaniyatidan ajralmaydi. Asosan, madaniyatning muhim tarkibiy qismi boshqa madaniyatlarni kamsitishga asoslangan bo'lishi mumkin. Buni stereotiplarga asoslangan iboralarni ishlatadigan ko'plab tillarda ko'rish mumkin, masalan, "tatar bor joyda xatar bor" ya'ni tatar millatiga mansub odamlar boshqalarga xavf solishi mumkin yoki "tojikdan do'sting bo'lsa, yoningda oyboltang bo'lsin" ya'ni bu ibora o'z tarixiga ega dashnoqlar yollanma qotil sifatida turkiylarni genotsid qilgan va ularga tojik tili o'rgatilgan va ular o'zbek qishloqlaridagi odamlarni tojik tilida gapirib o'ldirgan. O'zbek xalqi bir umr tojik xalqi bilan inoq yashagan va bu hodisa orqali ularning o'rtasiga nifoq solmoqchi bo'lishgan. Ishongan do'stining unga qarshi chiqib o'ldirishi o'zbekni pishiq bo'lib, doimo ziyrak bo'lishga ya'ni yonida oyboltasi turishiga ta'kidlagan. Biroq, barcha streotiplar ham kamsitish yoki milliy xurofotga asoslangan bo'lmaydi [4, 56]. G.N.Volkov ta'kidlaganidek, streotipik xususiyatlar xalqlarning kuchliroq va o'ziga xos xususiyatlarini ham ta'kidlaydi. Ushbu tadqiqotching fikriga ko'ra, "aqli va mag'rur cherkeslar", "musiqiy ukrainlar", "do'st va birdam qirg'izlar" kabi streotiplar bugungi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Sharq va G'arb mutafakkirlarining falsafiy qarashlarida etnosentrizm va uning jamiyat hayotidagi o'rni

dolzarb ahamiyat kasb etishi ta'kidlagan. Jumladan, Xitoy faylasufi Konfutsiy "har bir millat boshqa bir millat bilan o'zaro munosabatga kirishar ekan, ular o'rtasidagi munosabat birinchi navbatda o'zaro bir-birining urf-odat, an'ana va qadriyatlarini hurmat qilinishiga asoslanishi lozim" deb ta'kidlagan. Shuningdek, Platon turli millatlarning qiziqishlari, xarakter xususiyatlari va fazilatlarini tatbiq etib, ularning turlicha ekanligiga guvoh bo'ladi va ularni quyidagidek sifatlaydi: "yevropaliklarda harbiy xizmatni, yunonlarda faylasuflarni va Finikiyaliklarda esa mol-dunyoni sevish va uni qadrlash" fazilatlarini ko'proq ekanligini ta'kidlaydi [5].

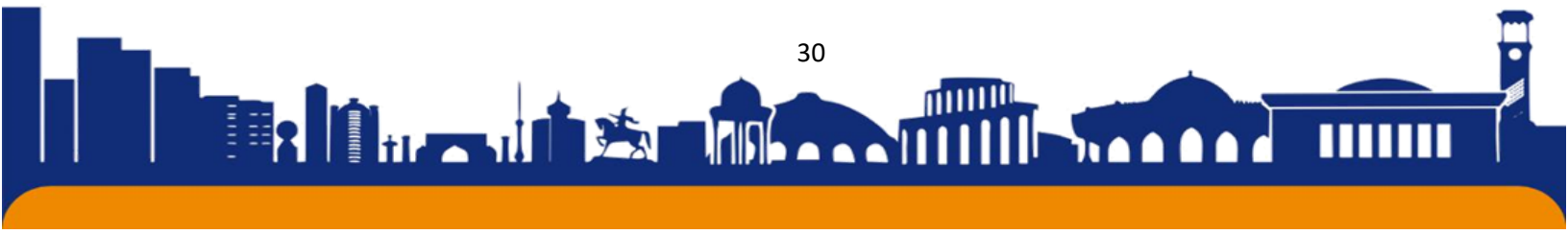
O'tmishda yuz bergan hodisalardan xulosa chiqargan holda, yosh avlodni tarixga murojaat qilishga, taqqoslashga, o'z xulosalarini chiqarishga va saboq olishga undaydi. Masalan, imperalizm, bunda boshqa yerlarni egallab olish amaliyoti bo'lib, yevropa tomonidan XVI asrda keng qo'llangan. Hatto AQSHdagi mustamlakalar ham Britaniya tasavvufida bo'lgan. O'sha paytlar inglizlar Afrika va Amerikani ovchilik va dehqonchilikka asoslangan ibtidoiy jamiyat deb hisoblar edilar va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan rivojlantirish uchun ushbu xalqlarni o'zlariga mustamlaka qilish kerak deb hisoblagan. Etnosentrizmning eng daxshatli va butun dunyoga mashhur namunalaridan biri bu fashistlar Germaniyasiga tegishli. Adolf Gitlerning yahudiy xalqidan, shuningdek boshqa odamlardan nafratlanishi ko'plab begunoh odamlarni lagerlarda qatl etishlariga sabab bo'ldi. Bu albatta etnosentrizmning haddan oshgan holati ya'ni xurofot va bu ko'plab muammolarni olib keladi.

Jamiyat darajasida etnosentrizm turli madaniyat, etnik guruhlar, jins va har xil yoshdagi odamlarga o'zaro ta'sir qiladi. Quldorlik darvidagi zulmlar yoki XX asr boshlarida o'zbek xalqining boshiga kelgan balolarni ko'rsatish oson, lekin etnosentrizm bugungi kunda ham mahalliy, ham siyosiy jihatdan bizni o'rab turibdi. AQSH ko'pincha o'zini boshqa xalqlarga qaraganda siyosiy jihatdan kuchliroq deb o'ylaydi va bu boshqa mamlakatlarda yuzaga kelgan vaziyatlarga aralashish huquqini beradi deb hisoblaydi. Bunga yorqin misol qilib dunyo miqyosida bo'layotgan urushlarni olish mumkin masalan, Ukraina yoki Falastindagi vaziyatlar. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, etnosentrizm odamlarning munosabatlarini zaiflashiradigan kuchdir. Biz madaniy farqlarga qaramay, hammamiz ham insonmiz. Musulmon va yahudiy, oq va qora, xitoylik yoki yevropalik va boshqalar o'rtasida ichki farq yuq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Le Vine R.A., Campbell D.T. Ethnocentrism: Theories of Conflict, Ethnic Attitudes and Group Behavior. N.Y., 1972.
2. Sumner W. Folkways. New Haven, 1906.
3. Xoliqov L. M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida millatlar va millatlararo munosabatlar rivoji. Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd) dissertatsiyasi avtoreferati. Buxoro – 2023. 56 b.
4. Гарипов Р.К. Толерантность и национальное самосознание: для студентов с углубленным изучением истории и культуры ислама. Уфа. БашГУ им. М.Акмиллы. 2011. 189 с.

**THE IMPORTANCE OF THE USE OF CARDIAC GLYCOSIDES IN THE
TREATMENT OF DISEASES**

Murodova Mexribonu Asrorovna

Student of the Faculty of Pediatrics of Samarkand State Medical University

mehribonumurodova@gmail.com

Boyirova Dilsora Bobomurod qizi

Student of the Faculty of Pediatrics of Samarkand State Medical University

dilsoraboyirova@gmail.com

The purpose of the research: to study the composition of cardiac glycosides and their effect on the body.

Research materials and methods: This research was carried out using the methods of monitoring patients and comparing their clinical and laboratory examination results, applied to patients with heart failure. Cardiac glycosides are natural glycosides obtained from plants. Since ancient times, people have used plants with cardiac glycosides and their crude extracts as bullet casings, murder or suicide, rat poisons, cardiac tonics, diuretics, and emetics, primarily because of the toxicity of these compounds. used. To them, for example, the ancient Egyptians used sea onion, the Romans and Greeks used erysimum for heart diseases and as a diuretic. Currently, digoxin, selenide, lantoside from the leaves of anguilla; strophanthin K from strophantus seeds; adonis, adonisbrom from the above-ground part of the adonis plant; medicinal preparations such as corglycon and konvaflavin are obtained from the surface of the pearl flower, and they are widely used in modern medicine in the treatment of heart diseases, as diuretics, etc. Cardiac glycosides have long been the mainstay of treatment for congestive heart failure and cardiac arrhythmias due to their effects of reducing heart rate and increasing muscle contraction. Heart failure is characterized by the inability to supply the body with blood, or its contractile force decreases even with a decrease in blood volume. Cardiac glycosides should be prescribed selectively based on their pharmacokinetic properties, taking into account the functional state of the liver and kidneys, the amount of protein in the blood plasma, age and other factors. Even when there is a need to administer strophanthin and digoxin in patients with kidney failure, the loading and maintenance doses of the drug are corrected taking into account creatinine clearance.

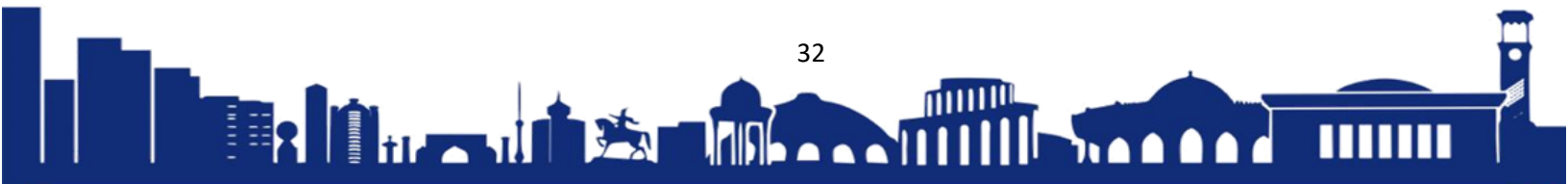
Indications for the use of cardiac glycosides: swinging arrhythmia/ventricular fibrillation; tachysystolic form of oscillating arrhythmia; It is used as the main drug in supraventricular paroxysmal tachycardia. Thus, in the treatment of this condition, cardiac glycosides are mainly used because they have 3: positive inotropic, negative chronotropic and neuromodulating pharmacodynamic effects. According to the solubility of cardiac glycosides: polar (hydrophilic), non-polar (lipophilic) and mixed (hydrolipophilic). According to the duration of action: short-acting - strophanthin and corglucon 1-3 days; moderately effective - digoxin and selenide for 5-8 days; long-acting - digitoxin and acetyldigitoxin are used for 14-21 days. Commonly used cardiac glycosides, such as digoxin and digitoxin, deal with the latter due to their positive inotropic activity. Cardiac arrhythmias, on the other hand, are changes in heart rate that are faster (tachycardia) or slower (bradycardia). Drug treatments for this condition primarily combat tachycardia or atrial fibrillation by slowing the heart rate, such as cardiac glycosides. However, due to questions regarding toxicity and dosage, cardiac glycosides are being replaced by synthetic drugs such as ACE inhibitors and beta-blockers and are no longer used as primary medical treatment for such conditions. Depending on the severity of the condition, they may still be used in combination with other treatments.

Research results: The pharmacokinetics, pharmacodynamics, duration of action, indications and changes in the patient during administration of cardiac glycosides were written.

Conclusion: The tests showed that cardiac glycosides have a calming effect on the central nervous system, normalize the processes of excitation and inhibition. In the treatment of cardiovascular failure, digoxin is currently used more than other drugs. Digoxin treatment begins with maintenance doses.

REFERENCES:

1. <https://milliytibbiyot.uz/uz/yurak-glykozidlari/>
2. <https://samarapedsovet.ru/uz/ozhegova/klinicheskaya-farmakologiya-serdechnyh-glikozidov-klinicheskii-farmakologicheskie-issledovaniya-serdechnye/>
3. S.S. Azizova - pharmacology, Cardiac glycosides, pp. 215-223. Tashkent, "New century generation" 2006.
4. Q.A. Ubaidullayev, I.A. Azizov, A.K. Saidvaliyev, V.N. Abdullabekova, A.A. Tolaganov, N.A. Yunuskhodjayeva - Pharmaceutical chemistry, "Pharmaceutical analysis" pages 423-430. Tashkent, "EFFECT - D" - 20021.

TUPROQ MUHITINING O`SIMLIKLAR HAYOTIDAGI AHAMIYATI

Choriyeva Umida G`ayrat qizi

Tuxliyeva Zilola Davron qizi

Abu Ali ibn Sino nomidagi maktabning 10-''V'' sinf o`quvchilari

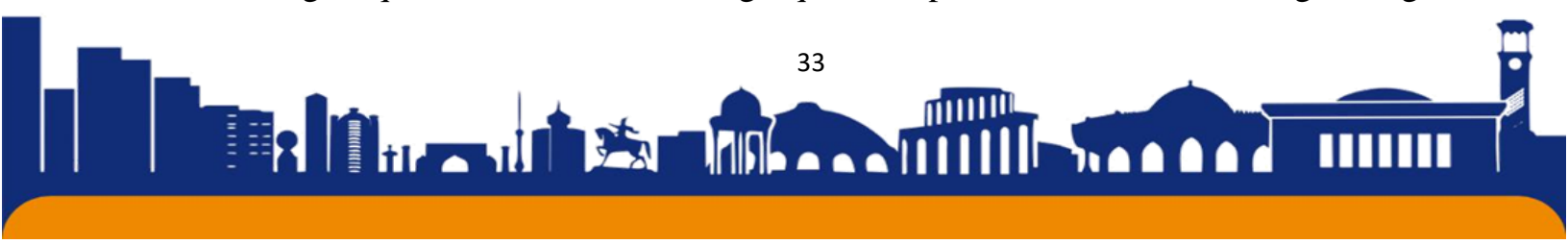
Annotatsiya: Maqolada tuproq muhiti unga tasir etuvchi omillar va muhitning o`simliklarning o`sib rivojlanishiga ta`siri haqida ma`lumotlar beriladi.

Kalit so`zlar: Tuproq muhiti, kislotali, ishqoriy, tuproq unumdorligi, tuproq tarkibi, karbonatlar, sulfatlar, mikroorganizmlar, biokimyoviy jarayon.

Qishloq xo`jaligida madaniy ekinlarning yetishtirishda tuproq holatining eng muhim ko`rsatkichlaridan biri bu uning muhitidir. Tuproq muhitining turli xil darajalaridagi tuproqlarda kislotaliligi, ishqoriyligi juda keng chegaralarda farq qiladi. Turli xil qishloq xo`jalik ekinlar uchun optimum bo`lgan o`z muhitlar mavjud. Ko`pincha qishloq xo`jaligi o`simliklari neytralga yaqin muhitda yaxshi o`sib rivojlanadi. O`simliklarining o`shishi va rivojlanishi davomida ularning tuproq muhitiga talabchanligi farq qiladi. Kislotali muhit o`simliklarining birinchi davrida eng zararli va keying davrlarda zarali yoki umuman zarasiz bo`lishi mumkin. Kislotali muhit o`simlikning ozuqaviy rejimini yomonlashtiradi. O`simliklar K va S o`zlashtirishi uchun eng qulay reaksiya pH-7.0-8.5, Fe va Mn 5.0-7.0, Mo 7.0-8.5, P 6.2-7.0 bo`ladi.

Tuproq kislotaliligi-tuproqning asosiy xususiyatlaridan biri bo`lib, unga tuproq eritmasi H ionlari, shuningdek, tuproq singdiruvchi kompleksida H va Al almashinuvchi ionlarining mavjudligi sabab bo`ladi. Tuproq nordonligi o`simliklar hayotida tuproq mikroflorasi hayot davomida moddalarning bir holatdan boshqasiga aylanishida, moddalar migratsiyasi hamda to`planishida katta ahamiyatga ega. pH-7 ga teng bo`lganda tuproq eritmasining reaksiyasi neytral, undan past bo`lganda nordon (kislotali), undan yuqori bo`lganda ishqoriy deb ataladi. Tuproq eritmasining reaksiyasi turli tuproqlarda har xil pH-3.5-9 va bundan yuqori bo`lishi aniqlangan. Qora tuproqlar neytral aktualga yaqin, sur tuproqlar esa, asosan, kuchsiz ishqoriy reaksiyaga, sho`rxoklar, ayniqsa, sodalilari kuchli ishqoriy reaksiyaga ega. Yuqori nordonlik ko`pgina ekinlar va mikroorganizmlarning o`shishi va rivojlanishiga salbiy ta`sir ko`rsatadi.

Tuproqdagi muhit, ya`ni tuproq reaksiyasi tuproq eritmasidagi H⁺ va OH⁻ ionlarining miqdori va nisbati bilan bog`liq bo`lib, pH odatda H⁺ ionlarining faolligini

salbiy logarifmi bilan o'lchanadi. Tuproq eritmasida erigan moddalarning tarkibiga hamda tuproqning qattiq qismi bilan o'zaro ta'siriga bog'liq ravishda eritmada H^+ va OH^- miqdorlari, nisbati, ya'ni pH o'zgaradi. Tuproq eritmasi neytral ($pH=7$), nordon ($pH<7$), ishqoriy ($pH>7$) bo'ladi. Bundan tashqari, oraliqdagi pH lar ham bo'ladi, yani kuchsiz nordon, kuchsiz ishqoriy va boshqalar.

Tuproq reaksiyasi qator omillarning birgalikdagi ta'siriga bog'liq bo'ladi. Bu omillarga tuproq qattiq qismining kimyoviy va miniologik tarkibi, erkin tuzlarning tuproqdagi sifati va miqdori, organik moddalarning sifati va miqdori, tuproq havosining tarkibi, tuproq namligi, tuproqdagi organizmlarning faoliyati va boshqalar kiradi. Tuproq muhitini boshqaradigan muhim omillardan biri tuzlar hisoblanadi. Tuproqdagi neytral, nordon va ishqoriy tuzlar suvda eriganda va quriganda tuproq reaksiyasiga ta'sir ko'rsatadi va bu ta'sir unumdorlikda ko'rinadi. Mineral kislotalardan tuproqda ko'p uchraydigan karbonat kislotalari hisoblanadi. Tuproqdagi termodinamik sharoitga qarab karbonat kislota tuproq eritmasi pH ni 3,9-4; 5-5,7 oralig'ida ushlab turilishi mumkin. Ayni vaqtda karbonat angidridning o'zini tartiboti tuproqdagi ob-havoning sutkalik o'zgarishiga va mikroorganizmlarga bog'liq. Bundan tashqari, tuproqlardagi sulfidlarining oksidlanishidan vaqtincha yoki doimiy sulfat kislota hosil bo'lishi mumkin, bunda hosil bo'lgan H_2SO_4 tuproqdagi pH ni 2-3 gacha tushirib yuborish mumkin.

Tuproqdagi kationlarning to'yinmagan kation gumin va fulvokislotalar ham pH ni 3-3,5 gacha tushirish xususiyatiga ega. O'rmon to'shamasi parchalanishi natijasida hosil bo'lgan organik moddalar pH ni 3,5-5ga, moxlarni qoldiqlari esa 2-3 ga tushira oladi. Organizmlar tasirida, ildizlar o'z atrofiga modda chiqarishi hisobiga tuproq eritmasida erkin holda sirka, limon, shovel va boshqa kislotalari paydo bo'lishi isbotlangan.

Tuproq eritmasidagi muhitni belgilashda mikroorganizmlarning roli kata. Masalan: nitrifikator tuproqda vaqtincha nitrat vs nitrit kislotalarni hosil qiladi, natijada vaqtincha $pH=0,5-2,0$ gacha tushib qoladi. Oqsillar mikroorganizmlar ta'sirida parchalanishi hisobiga tuproq eritmasiga H_2SO_4 chiqadi, bu ham pH ni pasayishiga olib keladi.

O'zbekistonning sug'oriladigan yerlarida suvli so'rimda o'lchangan pH asosan ,6,9-7,2 atrofida bo'ladi. Mineral o'g'itlar turini tanlashda Tuproq nordonligi darajasini hisobga olish lozim. O'rta Osiyo tuproqlari karbonatlarga boyligi sababli, asosan, kuchsiz ishqoriy reaksiyaga ega. Shuning uchun fiziologik jihatdan nordon o'g'itlarni qo'llash tuproq reaksiyasini nordonlashtirmaydi. Ortiqcha nordonlikka qarshi tuproqqa ohak, ishqoriylik kuchli bo'lsa gips solinadi.

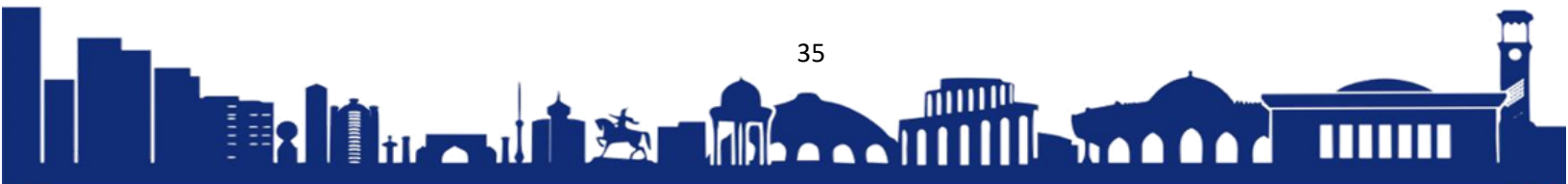

Moddalarning tabiatda aylanishi asosida Tuproq morfologiyasi, tarkibi va xususiyatlari profil bo'ylab yuqoridan pastga tomon ma'lum qonuniyatga binoan o'zgarib boradi va tuproq gorizantlarining navbat bilan almashinishida namoyon bo'ladi. Shuning uchun bu jarayonlarni bilmay turib insonning hayot kechirish muhiti bo'lgan omillardan biri bo'lgan Tuproq qoplamidan noto'g'ri foydalanish tuproq eroziyasiga, uning sho'rlanishi va botqoqlanishiga, unumdorligining pasayishiga olib keladi. Qishloq xo'jaligida ma'daniy ekinlarni yetishtirishda tuproq holatining eng muhim ko'rsatkichlaridan biri bu uning muhitidir. Tuproq eritmasining muhiti har xil va darajalaridagi tuproqlarida farq qiladi. Turli xil qishloq xo'jalik ekinlari uchun optimum pH mavjud bo'lib shu muhitda yaxshi rivojlanadi. Ko'pincha qishloq xo'jalik o'simliklari neytralga yaqin muhitda yaxshi o'sib rivojlanadi, kislotali muhit ularga halokatli ta'sir ko'rsatadi. O'zbekiston tuproqlari tekshirilganda karbonatlarga boyligi sababli ishqoriy muhitga ega ekanligi aniqlandi. Tuproqlarda asosan ishqoriy va neytral muhitni talab etadigan biokimyoviy jarayonlar ham muhit o'zgarganda sekinlashadi yoki umuman bormaydi. Bu esa o'simliklarni azot, fosfor, oltingugurt kabi elementlar bilan ta'minlashni kamaytiradi.

Tuproq tarkibidagi minerallar, organik va anorganik moddalarni o'simliklar tomonidan o'zlashtirish jarayonlari ham tuproqning muhitiga bog'liq ekanligi aniqlangan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. Prasolov L. I., Pochvi Turkestana, L., 1925;
2. Usmonova G. I., Ochilova G. A. TUPROQNING BILOGIK FAOLLIGIDA MIKROORGANIZMLAR ROLI // Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. -1.-C.63-67.
3. Источник: <https://agroflora.ru/mexanichiskij-i-ximicheskij-sostav-pochevy/>
3. To'ymurodovna, Artikova Hafiza, va Usmonova Gulshod Ibrohimovna. "SOIL COMPOSITION AND ITS EFFECTS ON FERTILITY IN ROMITAN DISTRICT." Web of Scientist: International Research Journal 3.1(2022): 704-701.
4. Usmonova, Gulshod Ibrohimovna. "Tuproqning biologik faoliyatiga mikroorganizmlar roli azotobakterning xususiyatlari"

**OVQAT HAZM QILISH ORGANLARI VA ULARNING KASALLIKLARI,
GASTRIT**

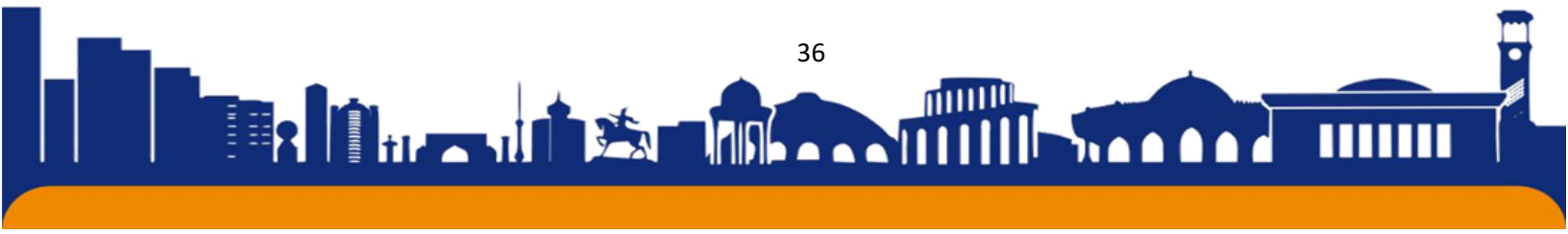
**Abduraxmonova Mushtariy
Ergashboyeva Farangiz**

Annotatsiya: Har kuni, har bir inson, qulay sharoitda, tanaga hujum qilib, turli xil sog'liq muammolarini rivojlanishiga olib kelishi mumkin bo'lgan ko'plab agressiv moddalar bilan duch keladi. Har xil kasalliklarning qo'zg'atuvchilari teri, shilliq pardalar, nafas olish organlari va boshqalarga kirishi mumkin. Ba'zida ular tanaga oziq -ovqat yoki suv bilan kiradi. Bunday holda, odamda ovqat hazm qilish tizimining infeksiyalari paydo bo'lishi mumkin, uning belgilari va davolash usullari haqida biz hozir biroz batafsilroq gaplashamiz.

Kalit so'zlar: Oshqozon, ingichka ichak, sumkasimon organ, epiteliy, kubsimon epiteliy, silindrsimon epiteliy.

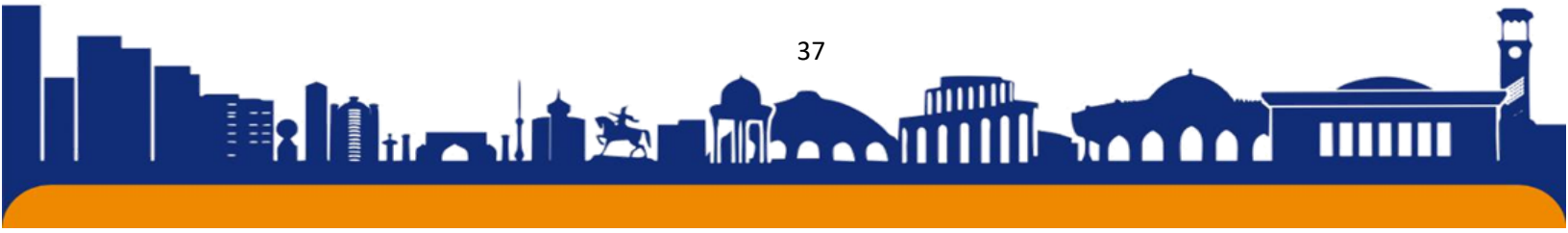
Oshqozon - ichak kasalliklari — oshqozon-ichak trakti, ya'ni qizilo'ng'ach , [oshqozon](#) , [ingichka ichak](#), [yo'g'on ichak](#) va [to'g'ri ichak](#) va [ovqat hazm qilishning yordamchi organlari](#), [jigar](#), [o't pufagi](#) va [oshqozon osti bezi](#) bilan aloqador bo'lgan kasallik turidir. Og'iz bo'shlig'i — oshqozon-ichak tizimining bir qismi bo'lib, bunda sodir bo'ladigan o'zgarishlar mavjudligi oshqozon-ichak kasalliklarining birinchi belgisi bo'lishi mumkin. Hozirgacha eng keng tarqalgan og'iz kasalliklari blyashka (og'iz bo'shlig'ida to'planadigan tuz) keltirib chiqaradigan kasalliklardir. Masalan, gingivit (milkning yallig'lanishi), periodontit (tish atrofidagi to'qimalarning yallig'lanishi), [tish kariesi](#) kabilar og'iz bo'shlig'i kasalliklariga kiradi. Og'iz bo'shlig'i alomatlari ovqat hazm qilish traktining boshqa joylarida paydo bo'ladigan shikastlanishlarga o'xshaydi; shish, yallig'lanish, yaralar va yoriqlar shaklida. Agar bemorda bu belgilar mavjud bo'lsa, anal va qizilo'ng'achning shikastlanishi va boshqa ichakdan tashqari kasallikning namoyon bo'lishi ehtimoli ko'proqdir.

Oshqozon organning gistologiyasi. Oshqozon ichi bo'sh, sumkasimon organdir. Kimyoviy ishlov berishdan tashqari, u oziq-ovqatning to'planishi uchun zarurdir. Ovqat hazm qilish qanday amalga oshirilishini tushunish uchun siz oshqozon gistologiyasi nima ekanligini bilishingiz kerak. Bu fan organlarning tuzilishini to'qimalar darajasida o'rganadi. Ma'lumki, tirik materiya ko'plab hujayralardan iborat. Ular, o'z navbatida, to'qimalarni hosil qiladi. Tananing hujayralari tuzilishi jihatidan farq qiladi. Shuning uchun matolar ham bir xil emas. Ularning har biri ijro etadi muayyan funktsiya. Ichki organlar bir necha turdagi matolardan tashkil topgan. Buning yordamida ularning faolligi

ta'minlanadi. Oshqozon ham bundan mustasno emas. Gistologiya bu organning 4 qatlamini o'rganadi. Ulardan birinchisi, oshqozonning ichki yuzasida joylashgan. Keyingi - submukozal qatlam. U qon va limfa tomirlarini, shuningdek nervlarni o'z ichiga olgan yog 'to'qimasi bilan ifodalanadi. Keyingi qatlam mushak qavatidir. Uning yordamida oshqozon qisqarishi va bo'shashishi mumkin. Oxirgisi seroz membranadir. U qorin bo'shlig'i bilan aloqa qiladi. Ushbu qatlamlarning har biri birgalikda to'qima hosil qiluvchi hujayralardan iborat. Oshqozon shilliq qavatining gistologiyasi Oshqozon shilliq qavatining normal gistologiyasi epitelial, glandular bilan ifodalanadi va qo'shimcha ravishda bu membrana silliq mushaklardan iborat mushak plastinkasini o'z ichiga oladi. Oshqozon shilliq qavatining o'ziga xos xususiyati shundaki, uning yuzasida ko'plab chuqurchalar mavjud. Ular turli xil ajraladigan bezlar orasida joylashgan biologik moddalar. Keyin epiteliy to'qimalarining qatlami mavjud. Undan keyin oshqozon bezi joylashgan. Limfoid to'qimalar bilan birgalikda ular shilliq qavatning bir qismi bo'lgan o'z plastinkasini hosil qiladi.

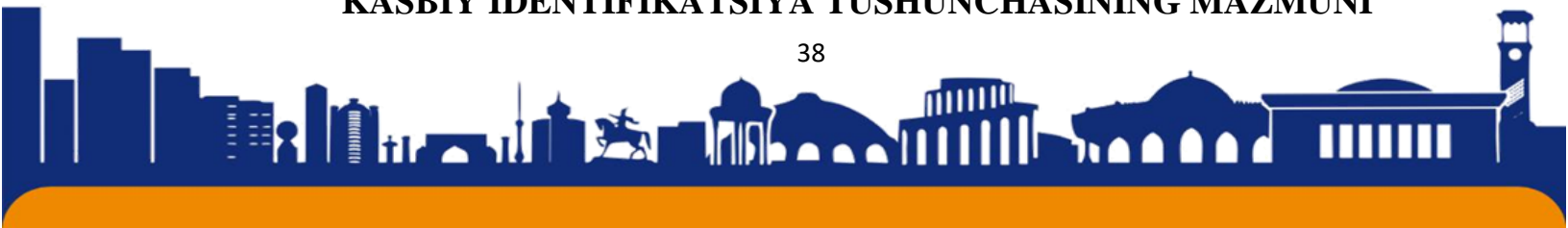
Muayyan tuzilishga ega. U bir nechta shakllar bilan ifodalanadi. Ular orasida: oddiy bezlar. Ular quvurli tuzilishga ega. Tarmoqlangan bezlar. Sekreksiya bo'limi bir nechta ekzo- va endokrinotsitlardan iborat. Shilliq parda bezlarining chiqarish kanali to'qima yuzasida joylashgan chuqurchaning tubiga boradi. Bundan tashqari, ushbu bo'limdagi hujayralar ham shilimshiq ajratishga qodir. Bezlar orasidagi bo'shliqlar qo'pol biriktiruvchi tolali to'qimalar bilan to'ldirilgan. Barcha organlarda bo'lgani kabi, oshqozon shilliq qavati ostida yog 'to'qimalarining qatlami mavjud. Uning qalinligida qon tomir (venoz va arterial) pleksuslar joylashgan. Ular oshqozon devorining ichki qatlamlarini qon bilan ta'minlaydi. Xususan, mushak va submukozal membranalar. Bundan tashqari, bu qatlamda limfa tomirlari tarmog'i va nerv pleksusi mavjud. Oshqozonning mushak qavati mushaklarning uchta qatlami bilan ifodalanadi. Bu tananing o'ziga xos xususiyati. Tashqarida va ichida uzunlamasına mushak tolalari joylashgan. Ular qiyshiq yo'nalishga ega. Ularning orasida dumaloq mushak tolalari qatlami yotadi. Submukozada bo'lgani kabi, nerv pleksusi va limfa tomirlari tarmog'i mavjud. Tashqarida, oshqozon seroz qatlam bilan qoplangan. Ovqat hazm qilish tizimi infeksiyasining namoyon bo'lishi ko'p jihatdan patogen turiga bog'liq. Biroq, ularning rivojlanishini ko'rsatishi mumkin bo'lgan bir qator umumiy belgilar mavjud: zaiflik, ishtahaning yomonlashishi (yo'qolishi), shuningdek qorinda og'riq. Yengil buzuvchi tez orada qorinda kuchli og'riqli hislar bilan almashadi. Bemor qusish va tez-tez bo'shab turgan axlatdan xavotirda, ularning sabablari hammasi bir xil mikroorganizmlar faolligida. Yuqumli shikastlanishlar odatda tana harorati va titroqning oshishi bilan kechadi, ortiqcha terlash va isitmaning boshqa ko'rinishlari kuzatiladi. Ongni yo'qotish ham bo'lishi mumkin. Belgilangan alomatlar tananing kuchli intoksikatsiyasining rivojlanishini ko'rsatadi, bu patogen bakteriyalarning

hayotiy faoliyati bilan izohlanadi. Tez -tez qusish va bo'shashgan najaslarning kombinatsiyasi tezda suvsizlanishga olib keladi, bu etarli darajada tuzatilmaganda qaytarilmas oqibatlariga olib kelishi mumkin (buyrak funksiyasi buzilishi va yurak -qon tomir tizimidagi o'zgarishlar). Qattiq suvsizlanish hatto o'limga olib kelishi mumkin, ayniqsa bolalar va qariyalarda. **Gastrit** yoxud oshqozon shilliq qavatining yallig'lanishi eng ko'p uchraydigan inson kasalliklaridan biridir. Statistika ko'ra, odamlarning taxminan 80-90% ularning hayoti davomida kamida bir marta kasallik epizodini boshdan kechirishgan. Keksalik davrida 70-90% gacha kishilar gastritning turli shakllaridan aziyat chekishadi. Gastritning surunkali shakli yarali kasallik, [oshqozon saratoniga](#) aylanishi mumkin. Gastrit — bu oshqozon shilliq qavatining yallig'lanishi bo'lib, kasallik ushbu a'zo vazifalarining buzilishiga olib keladi. Gastrit sodir bo'lganda oziq-ovqat yomon hazm qilinadi, bu esa kuchsizlik va energiya yetishmasligiga olib keladi. Gastrit, ko'pchilik kasalliklar kabi, o'tkir va surunkali shaklda kechadi. Bundan tashqari, gastrit me'da shirasi nordonligining pasaygani, normal va yuqoriligi bilan farqlanadi. Gastrit patologiyaning rivojlanishiga sababchi bo'lgan turli xil ichki va tashqi omillar bilan tavsiflanadi. Klinik jihatdan yallig'lanish shaklida (o'tkir yoki surunkali) kechadi. O'tkir yallig'lanish qisqa muddat davom etadi. Konsentratsiyalangan kislotalar, ishqorlar va boshqa kimyoviy moddalar bilan oshqozon shilliq qavatining shikastlanishi xavfli oqibatlariga (o'limga) olib kelishi mumkin. Oshqozon — ovqat hazm qilish tizimining eng nozik qismi hisoblanadi. Unda kamida uchta murakkab hazm qilish jarayonlari mavjud: oziq-ovqat to'ppasining mexanik aralashuvi, oziq-ovqat mahsulotlarini kimyoviy parchalash va oziqa moddalarining so'rilishi. Oshqozonda ovqat hazm qilinishi — organizmning nozik sozlangan biokimyoviy jarayoni hisoblanadi. Bu oshqozon shirasining normada nordon pH muhiti (uning asosiy komponenti xlorid kislotasi) bilan tasdiqlanadi, shuningdek, uning turli qismlarida nordonlik ko'rsatkichlarining farq qilishi bilan ham. Yuqori nordonlik (pH 1,0-1.2) oshqozonning boshlang'ich qismida kuzatiladi, past nordonlik (pH 5.0-6.0) esa oshqozonning ingichka ichak bilan ulangan joyida. O'n ikki barmoqli ichakda esa pH ishqoriy muhitga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Gistologiya , Embriologiya , Sitologiya . Ulumbekov G.E
2. M. Tilovov. Ovqatlanish gigiyenasi Toshkent-2009[3]
3. M. Tilovov. Ovqat hazm qilish va ovqatlanish fiziologiyasi Toshkent2011[4]
4. Iskandar, O. (2023). The Organization of the Khorazm Soviet Republic. Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal, 2(4), 794- 798.

Ergasheva Dilorom Hamidullayevna

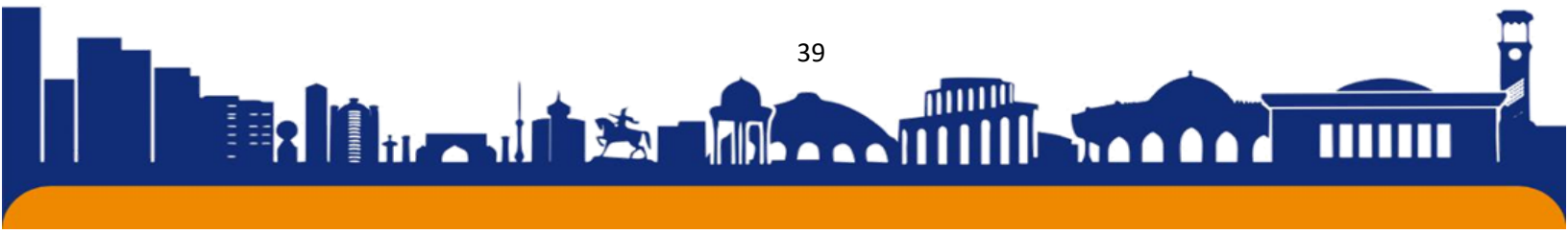
Namangan davlat universiteti, mustaqil tadqiqotchisi

Bugungi kunda ijtimoiy - iqtisodiy vaziyat kundan – kunga rivojlanib bormoqda. Mehnat bozori keskin o'zgargan. Yuqori tajribali mutaxassislarni topib tanlashga yo'naltirilgan biznesning yangi turi paydo bo'lgan. Iqtisodiyotning tez suratda rivojlanishi raqobatdardosh va kasb jihatdan mahoratli ishchilarga bo'lgan ehtiyojni keltirib chiqarmoqda.

Bu o'zgarishlar kishilarning kasbiy hayotda talaygina muammolarni keltirib chiqaradi va tabiiyki, psixologiyada yangi yo'nalish kasblar psixologiyasiga yoki kasb psixologiyasining rivojlanishiga olib keldi. Uning mazmunini insonning kasbiy biografiyasi, kasbiy maqsadlarining shakllanishidan boshlab to kasbiy hayotdan (davrdan) ketishigacha bo'lgan shaxsning rivojlanishini tashkil etadi.

Kasbiy identifikatsiyaning umumiy identifikatsiyalar tuzilishida tutgan o'rni hali to'liq yoritib berilmagan, lekin fenomen va ijtimoiy identifikatsiya tuzilishi hamda uning alohida turlari haqidagi ilmiy tasavvurlarning rivojlanganligi kasbiy identifikatsiyani ijtimoiy "Men" tuzilishidagi muhim elementlardan biri sifatida o'rganish imkonini beradi. Ijtimoiy identifikatsiya hayotdagi o'zaro hamkorliklar, ijtimoiy taqqoslashlar va sub'ekt ijtimoiy qurilishining tayanch tizimi sifatida namoyon bo'luvchi faol ijtimoiy ta'limni yo'lga qo'yish natijasida bunyod bo'luvchi dinamik jarayon sifatida yuzaga keladi [2]. Biz ijtimoiy identifikatsiya yagona kognitiv, motivatsion va qadriyatlar tizimini o'z ichiga qamrab olishini kuzatishimiz mumkin.

Bu yondoshuvga muvofiq kasbiy identifikatsiya faoliyat va u bilan bog'liq bo'lgan o'zaro hamkorlikning individual emotsional bilimlar bilan boyitilishi, faoliyatga yo'nalganlik ta'siri ostida yuzaga keluvchi shaxsning o'z-o'zini anglashi sifatida ko'rib chiqiladi. Bu bilimlarga muvofiq tarzda individ qadriyatlar tizimini, qolaversa, mehnat jamoasiga xos bo'lgan xulq-atvor shakllarini va mehnat jamoasining status-rolli, axloqiy, motivatsion ta'sirlariga muvofiq maqsadlarni ham o'zlashtiradi. Kasbiy identifikatsiya ijtimoiy identifikatsiya tuzilishining muhim elementlaridan biri bo'lib, shaxsiy va kasbiy taraqqiyot jarayonida shakllanadi va inson hayotining ko'p jihatlariga o'z ta'sirini o'tkazadi.

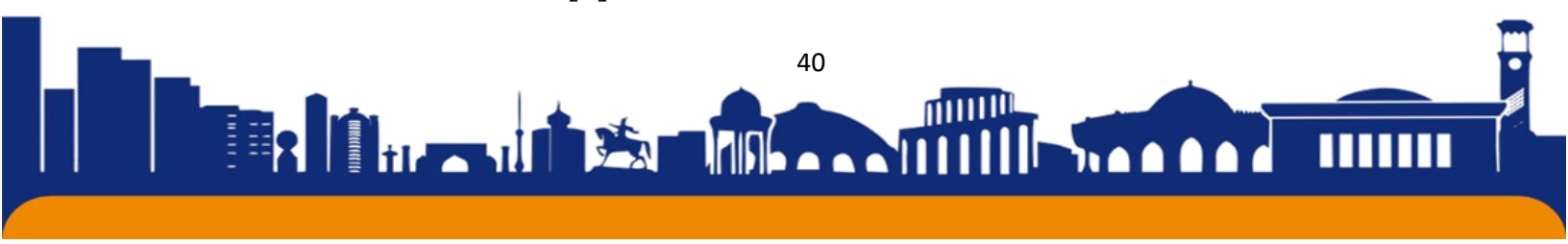

Yuqoridagilarni hisobga olib, kasbiy identifikatsiyani o'zida kasblar dunyosiga yo'nalganlik va o'zaro ta'sirni ta'minlovchi, kasbiy faoliyatda shaxsning potensialini to'liq amalga oshiruvchi, qolaversa, tanlangan kasbning natijasini hamda taraqqiyot yo'nalishini oldindan ko'ra biluvchi shaxsning kognitiv, motivatsion va axloqiy tavsifnomalarini mujassamlashtirgan integrativ tushuncha deb hisoblasak bo'ladi. Muayyan bir axloqiy va motivatsion tizimdagi, qolaversa, shaxsiy kasbga nisbatan sub'ektiv munosabatlar bilan hamohang tarzda kechuvchi shaxsning mehnat jamoasida tutgan o'rni haqidagi tasavvurlari kasbiy identifikatsiyaning asosini tashkil qiladi. Bu g'oyalar kasbiy identifikatsiya kognitiv-motivatsion va axloqiy komponentlar bilan yaxlitilikni tashkil qilishi ko'rsatib berilgan empirik tadqiqotlarda o'z isbotini topgan.

Bu yondoshuvda shaxsning o'z-o'zini anglashidagi quyidagi savollarning o'zaro aloqasi va muhimlik darajasi alohida ajratib ko'rsatilgan: "men kimman? Nima va qanday qilyapman?" – shaxsiy savol, mavjud ijtimoiy munosabatlar va faoliyat talablari kontekstida shaxsning o'zi haqidagi bilimlarni olishiga yo'naltirilgan savollardir; "men qandayman?" – axloqiy savol, o'z mening g'oyaviy komponentlarini anglashga, turli vaziyat va insonlarga nisbatan munosabatlar haqidagi tasavvurlarning rivojlanishiga yo'naltirilgan; "men nimaga intilyapman?" – motivatsion savol, bu savolga javob berish uchun avvalo yuqoridagi ikki savolga aniq javob berish lozim [1].

Identifikatsiyaning kognitiv, motivatsion va axloqiy komponentlarini ajratib ko'rsatar ekanmiz, ular ichida kognitiv komponentlarni tadqiq qilish mushkul ekanini ta'kidlab o'tamiz, chunki, aynan kognitiv komponent identifikatsiya tuzilishining yadrosi hisoblanadi.

Kasbiy identifikatsiyaning kognitiv komponentiga nisbatan an'anaviy yondoshuv D.N.Zavalishinaning yozishicha, insonning kasbdoshlar guruhidagi normalar, qadriyatlar va a'analarni o'zlashtirishi bilan belgilanadi. Ushbu voqelik kasbiy identifikatsiya sifatida namoyon bo'ladi: "...Hech qanday kasbiy faoliyat va shaxsiy taraqqiyot kasblar dunyosini va o'z-o'zini anglashga yo'naltirilgan sub'ektning kognitiv faolligisiz amalga oshmaydi". Ushbu jarayonni kasbdoshlar guruhidagi shaxslarning o'z-o'zini anglashi bilan taqqoslasa bo'ladi. Muallifning ta'kidlashicha, kasbiy identifikatsiyaning kognitiv komponentlarini kasbiy faoliyat yuritilayotgan jamoaning muhitiga mos ravishda sub'ektning shaxsiy xususiyatlari bilan to'ldirish lozim [3].

Identifikatsiya jarayonida shaxsning o'zini mutaxassis sifatida anglashi mehnat jamoasi, ish joyini ichida sodir bo'ladi. Bu makon o'zida faqatgina ijtimoiy muhitni – jamoani, hodim va boshqaruvchi mutaxassislarni yoki faqatgina kasbiy normalarning tashuvchilarini emas, balki mehnat ob'ektini, qolaversa inson o'z faolligini yo'naltiruvchi voqelikni mujassamlashtiradi. Ye.V.Koneva "kasbiy makon" tushunchasini mutaxassis, insonlar jamoasi ish olib boruvchi, atrofdagi voqealarga o'z ta'sirini o'tkazuvchi ob'ektlar tizimi sifatida o'rganadi. Muallifning ko'rsatishicha, kasbiy makon tushunchasiga nisbatan bunday yondoshuv uning kasbiy identifikatsiya bilan aloqalarini osongina o'rnatish imkonini beradi: insonning o'zini mutaxassis sifatida his qilishi – aynan mana shu jihat uni ayrim odamlar, ob'ektlar, voqealar va ma'suliyat doirasi ichidagi shaxsning o'zi haqidagi tasavvuridir [2].

Demak, kasbiy identifikatsiya zamonaviy psixologik tadqiqotlarning ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan predmeti hisoblanadi. Bu integrativ tushunchada shaxsning kasblar olamiga, mehnat jamoasi va keng ijtimoiy muxitga yo'nalishini ta'minlovchi, kasbiy faoliyatda shaxs potensialini to'liq namoyon qilish imkonini beruvchi, qolaversa tanlangan kasbning kutilayotgan natijalarini va shaxsiy taraqqiyot imkoniyatlarini oldindan ko'ra biluvchi kognitiv, motivatsion va axloqiy tavsifnomalarining o'zaro aloqasi aks etadi. Kasbiy yo'nalganlik va o'z-o'zini anglash kasbiy taraqqiyotning muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi.

Kasbiy identifikatsiya mutaxassis shaxsining shakllanishidagi muhim mezonlardan biri hisoblanib, kasbiy taraqqiyot, kasbiy o'z-o'zini anglash va kasbiy o'z-o'zini aniqlash kabi tushunchalar bilan uzviy bog'liqdir. Oxirgi yillarda aynan mana shu kontekstda identifikatsiya jahon va xorij psixologlari tomonida intensiv tarzda o'rganib kelinmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Жуковская В.И. Психологические основы выбора профессии.- Минск.: Народная асвета, 1978.-112с.
2. Зеер Э.Ф. Психология профессий. М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003.
3. Кондаков И.М. "Индивидуально – психологические особенности подростков в выборе профессии" Москва, 1989.

OG‘ZAKI MASALALAR YECHISHNI BOSHLANG‘ICH SINFLAR
O‘QUVCHILARIGA O‘RGATISH USULLARI

Xujanova Maftuna Usmonqulovna,

Mirzaobod tuman 15-maktab boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchisi,

e/p: xujanovamaftuna91@mail.ru

Annotatsiya: ushbu maqolada boshlang‘ich ta‘lim o‘quvchilarining matematika fanida og‘zaki masalalarni yechishda o‘ziga xos yo‘llari ko‘rsatilib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: “Birinchi topog‘on o‘quvchi”, mantiqiy fikrlash, matematik masala, qobiliyat, maktab.

Hozirgi vaqtda o‘z hayot pozitsiyasiga ega qilib tarbiyalash biz ustozlarning oldiga qo‘yilgan ustuvor vazifamizdir. O‘quvchilarimning ko‘pchiligidan iqtidori baland, hammasi o‘qishga qiziqadi. Siz aziz ustoz, o‘qituvchilarga metodik yordam sifatida o‘z qo‘llagan metodlardan darslarda foydalanishni tafsiya etaman.

Boshlang‘ich sinf matematika darslarida masala yechish o‘quvchilarda tafakkurni o‘stiradi. Tafakkur esa, inson ongida obyektiv olamning faol aks etishi demakdir. Bizga ma‘lumki, hamma arifmetik masalalar ularni yechish uchun bajariladigan amallar soniga qarab, sodda va murakkab masalalarga bo‘linadi:

Yechilishi uchun bitta arifmetik amal bajarilishi zarur bo‘lgan masala sodda masala deyiladi.

Yechilishi uchun bir- biri bilan bog‘liq bo‘lgan bir nechta amalni bajarish zarur bo‘lgan masalalar murakkab masala deyiladi.

Siz maktabga borguncha ko‘p narsalarni ko‘rib borasiz. Oddiy bir daraxtni ko‘rganingizni, uning gullaganini, barglari, mevalar va hokazo.

“Birinchi topog‘on o‘quvchi”. Bolajonlar daraxtning mevalari ko‘p ekan. Birinchi daraxtda 30 ta, ikkinchi daraxtda 3 marta kam. Ikkala daraxtdagi mevalar nechta? Bolalarning javobini eshitasiz. Yoki mantiqiy savollar ham berishingiz mumkin. Hayvonlar, qushlar, hashoratlar haqida. Masalan 5 ta sigirni ko‘rdim. Ularning oyoqlari nechta? 2 ta oq quyon va 3 ta kulrang quyon. Ularning quloqlari nechta.

Bizga ma‘lumki, masala shartlari murakkab bo‘lgan holda, berilganlar orasidagi munosabatlarni tushunib olish qiyin bo‘lgan hollarda, shuningdek, yangi xil masalalarni yechishda qisqa shartdan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Haqiqatdan ham, masala berishda qisqa sharti o‘quvchilarga xotirasiga tayanch bo‘lib, son ma‘lumotlarini

tushunish va ajratish imkonini beradi, shu bilan birga ularning ratsional yozilishi masalada nima berilgan va nimani izlash kerakligini aniq tushuntirish imkonini yaratadi.

Hozirda maktablarda masalaning qisqacha shartini tuzish jarayonida ba'zi pedagoglar xato va kamchiliklarga yo'l qo'yadilar. Bunday kamchiliklarga yo'l qo'yilishining asosiy sabablaridan biri o'qituvchilar tomonidan matnli masalalar ustida ishlash metodiga rioya qilinmasligidir. Masala matni bilan dastlabki tashintirishda, masalaning qisqacha shartini ifodalashda, masala muhokamasida, masala yechilishini yozishda, yechilgan masala ustida ishlash kabi bosqichlarida ayrim xatoliklarni kuzatish mumkin. Ularning asosiy kamchiligi masalaning qisqacha shartini tuzishda ko'proq ko'zga tashlanadi. Masalan: Diyorada kitobning 25 sahifasigacha, Nodira esa Diyora o'qigan sahifadan 5 sahifa kam. Ikkasi necha sahifa o'qigan? O'quvchilar shunday masalalarni yechishda qiynalishadi. Shuning uchun har doim o'quvchilarda og'zaki masalalar tuzdirish, yechimini o'ylab javob berishga harakat qilish kerak. O'quvchilarda qachonki matematik misollarning yechimini og'zaki qiynalmay yecha olgan taqdirdagina masalalarni ham yecha oladi. Hozirgi zamon talablariga ko'ra matematik o'quvchilarning qobiliyatini oiladan, maktabgacha ta'limdan rivojlantirish kerak. 1-2-sinf o'quvchilarida narsalarni aralashtirib, 10 ta edi, 4ta qoldi. Nechtasini olib qo'yganini bilish kerak.

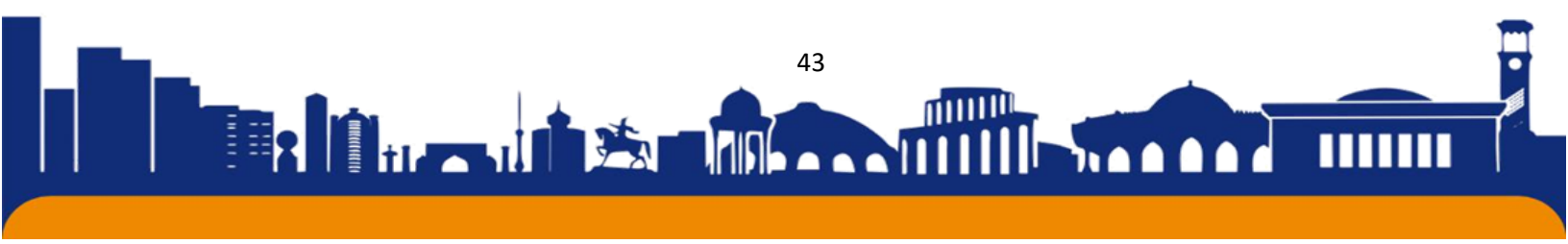
O'quvchilarni hisoblash va masalalar yechish qobiliyatlarini rivojlantirish, ijtimoiy-iqtisodiy bilimlarini boyitish, fikrlash qobiliyatini charxlash uchun "Bozorda", "Sayohatga sargushtlar" o'yini, "Matematik topishmoqlar"

"Zinama-zina", "Darchalarni to'ldir" kabi didaktik o'yinlardan foydalanish mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, o'qituvchi eng avvalo mahoratli, bilimdon bo'lishi lozim. Bugungi kun talablariga javob berish uchun puxta tayyorgarlik bilan darslarni tashkil qilishi zarur. Shundagina ko'zlagan maqsadimizga erisha olishimiz muqarrar.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jumayev M.E. Matematika o'qitish metodikasi.(OO'Y uchun darslik)T. "Turon iqbol" 2016.
2. Burxonov S. uchinchi sinf matematika darsligi. Toshkent. Sharq 2012-yil
3. N.Abdurahmonova Ikkinchi sinf matematika Toshkent Yangiyo'l Poligrat

**MAKTAB O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTSIYASINI
SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY OMILLARI**

Raxmatqulova Nafisa Asatullayevna,

Guliston shahar 13-maktab boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi,

e/p: raxmatkulovanafisa3@gmail.com

Tayanch so'zlar: *kompetentlik, kasbiy kompetentlik, kasbiy sifatlari, ta'lim-tarbiya, rivojlantirish, mazmun, mohiyat, dastur, tizim, kasbiy tayyorgarlik, uzluksiz ta'lim, tajriba va ko'nikmalar.*

Key words: *competence, professional competence, professional qualities, yeducation, development, content, yessence, program, system, professional training, continuing yeducation, yexperience and skills.*

O'qituvchilarda kasbiy kompetentlikni rivojlantirishda motivlashtirish jarayoni samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarni inobatga olgan holda, samaradorlikning o'zaro bog'liq bo'lgan quyidagi ko'rsatkichlarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- o'qituvchilarning bilimi, ko'nikma va malakasi hamda tajribasi darajasini, dunyoqarashi, tasavvuri, qiziqishi va imkoniyatlarining belgilangan maqsadlarga mos kelishini ifodalovchi xususiyatlar;
- belgilangan maqsadlarga muvaffaqiyatli erishish natijalariga mos keluvchi motivlar, omillar va vositalarning o'ziga xos xususiyatlari;
- o'qituvchilar uchun zaruriy va qulay shart-sharoitlar yaratuvchi ijodiy muhitning o'ziga xos xususiyatlari;
- davlat, jamiyat va shaxs ehtiyojlarining rivojlanishi, kasbiy kompetentlikni rivojlantirish jarayonlari ishtirokchilarining ehtiyojlari va qoniqish hosil qilish jarayonlari;
- kasbiy kompetentlikni rivojlantirish jarayonlari ishtirokchilarining ilmiy-metodik ta'minoti.

Bugungi kunda ta'lim muassasasi o'qituvchisi uzluksiz innovatsion izlanishda bo'lishi, fikrlashi, vaziyatga ko'ra o'z kasbiga bo'lgan munosabatlarini o'zgarishi, shuningdek, boshqalarda ham innovatsion g'oyalarni shakllantirish asosida faoliyat ko'rsatishi zarur.

Bu o'z navbatida o'qituvchilarning kasbiy qiziqishlari ko'lamini kengaytirishga, ya'ni ularning adabiyotlar o'qib o'rganishdan to nazariy psixologik-pedagogik va fundamental tadqiqotlar olib borishiga ham imkoniyatlar yaratadi. Yaxshi ilmiy-

pedagogik tayyorgarlik innovatsion faoliyatining samaradorligini ta'minlaydi. Innovatsion jarayonlarda faol ishtirok etuvchi o'qituvchilar muntazam ravishda o'zini-o'zi rivojlantirishi va ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirishning katalizatoriga aylanadi, ya'ni mazkur jarayonlarining tezlashishida muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchining kasbiy tayyorgarligining asosiy kompetentlik deb belgilangan holda, ikki yo'nalishini, ya'ni ma'lum bir soha bo'yicha kasbiy va shaxsiy kompetentlikni ajratib ko'rsatadi. Birinchisi-bu kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni egallashdagi etuklik, ikkinchisi qator zaruriy umuminsoniy sifatlarga erishish. Umumiy holda, ta'lim muassasasida o'qituvchilarning innovatsion faoliyatini tashkil etishga ob'ektiv va sub'ektiv omillar sabab bo'ladi. Ob'ektiv omillarga davlatning yangi ta'lim siyosati, ta'lim sohasidagi fundamental va amaliy tadqiqotlar, ta'lim muassasasining innovatsion faoliyat yo'nalishidagi tajribalarini keltirishimiz mumkin. Sub'ektiv omillarga ijtimoiy-hududiy ehtiyoj, ta'lim muassasasi faoliyatining rivojlanish jarayoni, o'qituvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari, ilmiy salohiyatining o'sishi, boshqaruv xususiyatlarining o'zgarishi misol bo'ladi.

Ta'lim muassasasi o'qituvchilarining innovatsion faoliyatini tashkil etishning pedagogik shartlari sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

- innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi nazariy-pedagogik qoidalar majmuini ishlab chiqish;
- nazariy-pedagogik qoidalar majmui innovatsion faoliyatining asoslari bilan belgilanishi;
- innovatsion faoliyatning maqsadi, vazifasi, mazmuni hamda uni tashkil etish tamoyillarini o'z ichiga olish. Ta'lim muassasasi o'qituvchilarini innovatsion faoliyatga jalb etuvchi omillar innovatsion faoliyatga ularni motivlashtirish (undash) vositalari sifatida xizmat qiladi.

O'qituvchilarning innovatsion faoliyatini tashkil etish ishlari asosiy maqsadga erishishga yo'naltirilgan bo'ladi va shu munosabat bilan ta'lim muassasasida asosiy o'zgarishlar vujudga keladi. Mazkur maqsadlarga erishishda qator vazifalarni bajarish zarur:

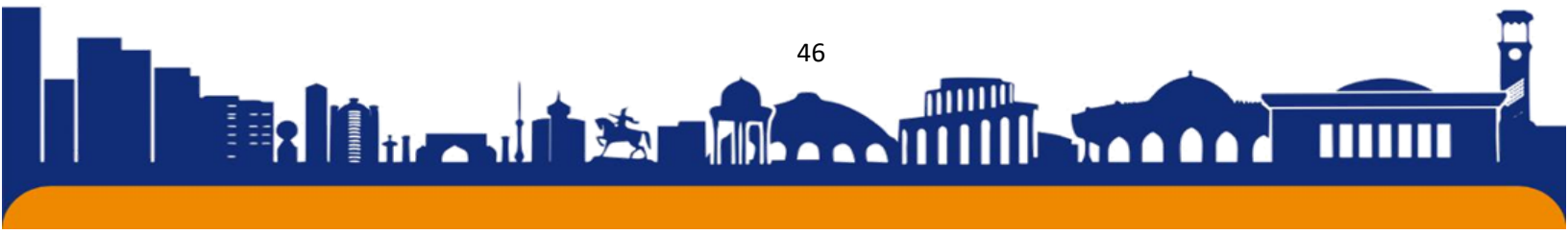
- uzluksiz ta'lim g'oyalarini amalga oshirishning dolzarb ehtiyojlarini ifodalovchi yangilangan texnologik va dasturiy metodik mahsulotlarni yaratish;
- ko'proq samarali hisoblangan o'qitish vositalarini tanlash;
- ta'lim muassasining ilmiy-tadqiqot salohiyatini rivojlantirish;

- o'qituvchi va o'quvchilarning hamkorligiga asoslangan hamkorlikdagi innovatsion faoliyatini tashkil etish;
- jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlariga mos, bilimli va qobiliyatli bitiruvchilar modelini amalga oshirishga asoslanish (ta'lim mazmunini yangilash);
- o'quvchilarni kasbga yo'naltirish jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etish (ta'lim dasturlarini yangilash), bunda innovatsion yondashuvlar quyidagilarni nazarda tutadi:
 - birinchidan, o'quv darsliklarining mazmunini turli mafkuralardan tozalash, raqobatni vujudga keltiruvchi fikrlar bilan to'ldirish;
 - ikkinchidan, davlat ta'lim standartlariga mos ravishda, harakatdagi dasturlarga yangi rivojlantiruvchi ayrim o'zgartirishlarni kiritish;
 - uchinchidan, o'quv rejasining fakultativ va ta'lim muassasasi ixtiyoridagi soatlar bloklariga yangi fanlarni kiritish.

Adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. - T.: «O'zbekiston», 2017.
2. Ishmuxamedov R., Mirsolieva M., O'quv jarayonida innovatsion ta'lim texnologiyalari. - T.: «Fan va texnologiya», 2014. -60-b.
3. Muslimov N.A. va boshqalar. Kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi/ Monografiya-T.: "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2013.

Термезский археологический музей

Махмудова Азиза Азаматовна

Факультет национального костюма и искусства Термезского государственного университета студент

3 курса по Направлению Организация и управление учреждениями культуры и искусства

Аннотация: *В данной статье представлены сведения об истории Археологического музея, расположенного в городе Термез Сурхандарьинской области, его старинных экспонатах и исторических предметах.*

Ключевые слова: *Сурхандарьинская область, Термез, Археология, музей, экспонат, культура, музей, представительство.*

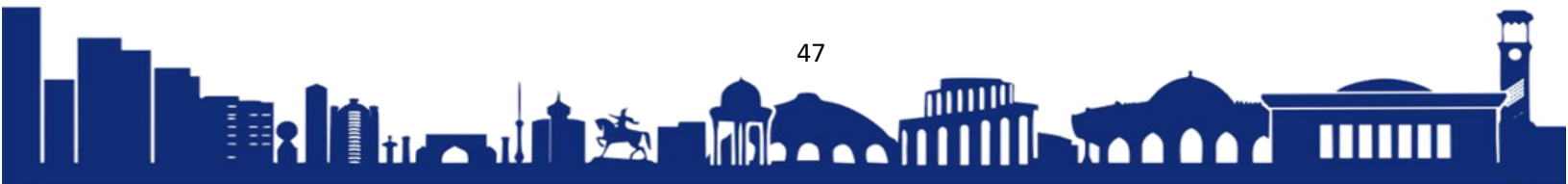
В Археологическом музее Термеза хранятся находки археологических раскопок в Сурхандарьинской области. Областной археологический музей Постановление Президента Республики Узбекистан от 12 января 1998 года «О коренном совершенствовании и совершенствовании музейной деятельности», Постановление Кабинета Министров № 98 от 5 марта 1998 года «О вопросах поддержки музейной деятельности» и 27 декабря 1999 года «Город Термез создан на основании решения № 545 «О подготовке и проведении празднования 2500-летия».

Археологический музей был передан Министерству культуры в соответствии с протоколом заседания Кабинета Министров Республики Узбекистан № 08-10-168 от 16 октября 2001 года и включен в систему министерства на основании приказ Министерства культуры № 10-231 от 24 октября 2001 года (ныне Министерство культуры и спорта).

Тематически-экспозиционный план Археологического музея был утвержден на расширенном заседании Фонда «Узбекский музей» с участием археологов 14 февраля 2001 года, прошел доработку Департаментом музейного дела Министерства культуры и представлен в Министерство культуры. Согласно Приказу Министерства культуры Республики Узбекистан от 24 октября 2001 года № 231 была проведена большая работа по пополнению фонда музея «Археология» новыми экспонатами.

Здание Музея археологии спроектировано научными сотрудниками института «Узкишлоқлойтиха» как здание, способное хранить 100 тысяч экспонатов.

Отдел кадров музея начал свою деятельность в 2001 году, и в настоящее время в музее работают 54 человека при штатном расписании в 65 человек. Директор

музея – Темиров Исмаил Ботирович, кандидат исторических наук, доцент, кавалер ордена «Достлик». Было выбрано научное направление Музея археологии. До 2005 года была разработана долгосрочная концепция. Автор Название статьи Название публикации, номер, когда

И. Ботиров

«Великий шелковый путь». Научная коллекция музея А. Темура. Ташкентское издательство ФА, 2003.

□ Буддизм в Термезе. Буддизм в Термезе. Департамент археологии, Лахор, Пакистан, 2003 г.

«Великий шелковый путь». Научный сборник ТерДУ. Термез, 2002.

□ Аннаев Т. Основные этапы развития Байсуна. В сб. «Бойсунская весна» Ташкент, 2003 г.

Этнография и топонимика Байсуна. Вот и все.

□ Сурханский оазис находится на перекрестке мировой культуры. 2004.

□ Пектографические знаки сопольской культуры, Ташкент, 2003.

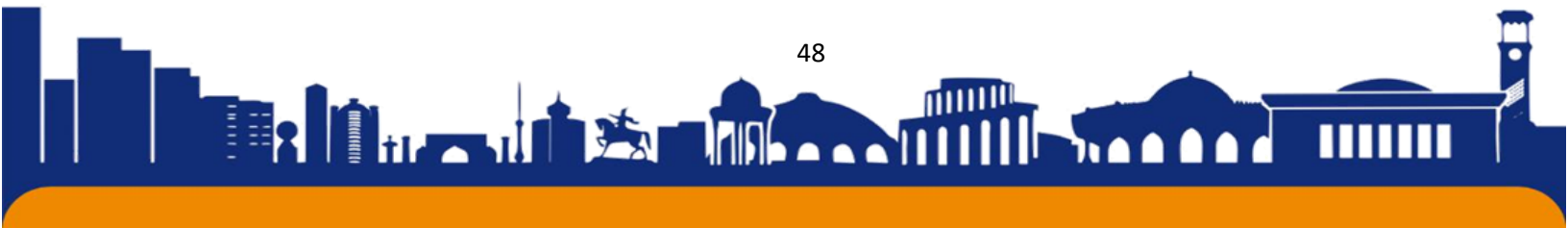
□ Ш. Шайдуллаев Жаркотон. 2002.

□ Untersuchungen zur fruher Eisenzeit в Нордбактриене. 2003.

□ Ш.Рахмонов «Железная ворота» 2003г.

□ З.Холиков, Х.Деджимуратов Историческая география Термеза и Чаганиана в средние века 2004.

Научные статьи научных сотрудников публикуются в журналах и газетах. Например, в 2004 году статья И.Ботирова «Буддийское учение в древнем Термезе» была опубликована в газете «Сурхан Тонги», статья «Шахматные фигуры из слоновой кости» опубликована в газете «Термезский вечер», И.Ботиров и научный сотрудник Ж.Жумакулов. Кто может быть опекуном?» статья в газете «Термезский вечер», «Абулхасан Худжвири (Джулоби)» статья в газете «Сурхан Тонги», «Историческая география Термеза и Чагонияна в средние века» З. Холикова, старшего научного сотрудника «Эпохи ханов» кафедры, и научный сотрудник Деджимуратов Х. В журнале «Мозийдан Садо» «Термиз – крупный ремесленный город», статья «Отражение исламской культуры в архитектуре» в научном сборнике профессоров и преподавателей Термизского государственного университета за февраль 2004 года» 13-летие независимости, духовности и просвещения», Р. Болтаева. В газете «Сурхан» опубликованы статьи «Система высшего образования Японии», «При поддержке ЛСА» Дж. Джумакулова, статья

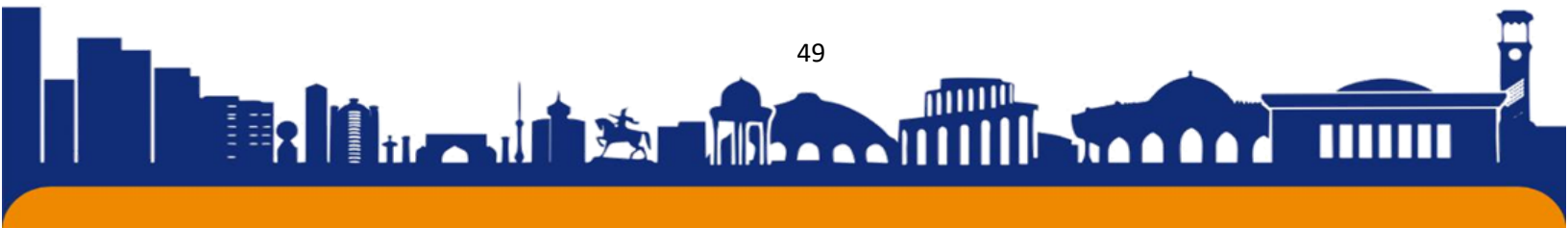

«Искусство медного дела». Тонги». Кроме того, под эгидой представительства Фонда Конрада Аденауэра Германии в 2002 году в издательстве «Шарк» на немецком языке была издана брошюра «Археологический музей Сурхандарьинской области», изданная И.Т.Ботировым, Т.Аннаевым на узбекском языке в 2002 году. Ташкент.

Вот некоторые из подготовленных научными сотрудниками буклетов по историческим периодам: Аннаев Т. «Сурханский оазис на перекрестке мировой культуры». Гуломов О., Худойбердиева Н. «Памятники каменного века Сурханского оазиса» Часть II). «Культура бронзового века в Сурханском оазисе» Часть II). Темирова Д. «Вид на эллинистическую культуру в залах Музея археологии», «Греческое Бактрийское царство», Аннаев Р. «Настенная живопись Северного Тахаристана», «Таможенные постройки в раннем средневековье». Город ремесел. IX-XI вв.), «Развитие исламской культуры в архитектуре», «Надписи на медной чаше», «Бухарское ханство», «Хивинское ханство», «Коканское ханство». Чориев. М. Болтаев Ф. «Надписи на медная чаша», «Денежное обращение в древности» Жумакулов Ж. «Об Абулхасане Худжвири и его творчестве Кашф уль-Махджуб», «Что это за место музей, когда он появился?», «О суфизме» Абу аль - Труд Хасана Худжвири «Кашф уль-Махджуб», Буклеты по главам «Последние суфии в разных странах», «Секта Хакимия», «Об опеке и каромате». В качестве руководителя Узбекско-Чешской международной экспедиции старший научный сотрудник отдела «Каменный и бронзовый век» Ш.Шайдуллаев провел раскопки на памятнике кушонского периода Йондавлаттепа, расположенном в Шерабадском районе (2004 г., сентябрь-октябрь).). В результате в арочной части памятника открылось место «Дворец». Он квадратной формы, 29x29 м. Оборонительные стены дворца до сих пор открыты. В городской части памятника открылись городские ворота. Его защищали башни (защитные укрепления). Это первый случай в археологии Бактрии за древний период, до тех пор ворота древних городов не были установлены.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА (ССЫЛКИ)

1. Архив.уз
2. Википедия
3. Книга истории музея

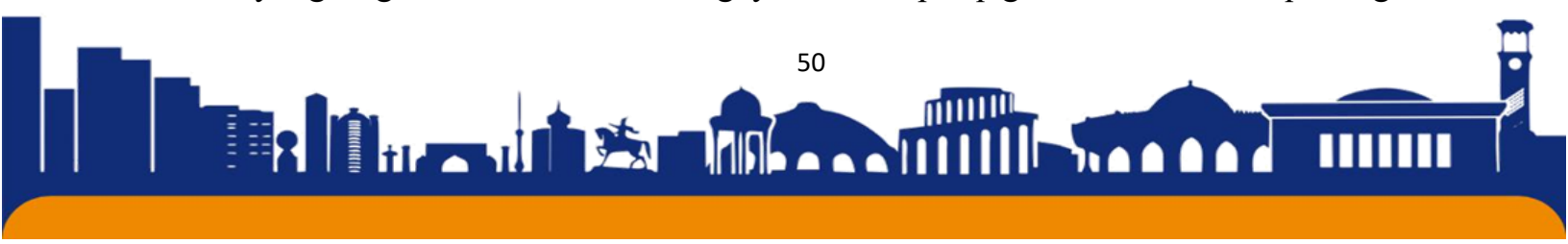
TRANSGEN O'SIMLIK YARATISH TEXNOLOGIYASI.

Hasanova Farzona O'rinboy qizi

Annotatsiya: Transgen o'simliklar bu- boshqa o'simlik turlarining genini muvaffaqiyatli tarzda boshqa bir tur o'simlikda rivojlanishi natijasida kelib chiqadigan o'simliklardir. Adabiyotlarda "Genetik modifikatsiyalangan (o'zgartirilgan) organizmlar" degan termini uchratish mumkin, uni o'simliklar uchun ham qo'llash mumkin. Transgen o'simliklar (genini o'tqazish-retsipient nuqtai nazaridan) inson uchun foydali bo'lgan yangidan-yangi xususiyatlarga ixtisoslashtirilmoqda. Jumladan, gerbitsitlarga yuqori chidamlilik, zararkunandalarga chidamlilik, virus va boshqa kasalliklarga chidamli o'simliklar yaratilmoqda. Mana shunday genetik o'zgartirilgan kulturalardan olingan ozuqa mahsulotlari boshqacha maza berish xususiyatiga ega bo'lishi mumkin, yaxshi ko'rinishga ega bo'lishi mumkin va uzoq saqlanishi mumkin. Bundan tashqari bunday o'simliklar ularning tabiiy holdagilariga nisbatan yanada boy va turg'un hosil berishi mumkin.

Kalit so'zlar: Genlar ekspressiyasi, rDNK, Plazmidalar, biotexnologiya, Nuklein kislotalar, Genom, Ribosoma, Bakteriofaglar, Gen muhandisligi, r DNK , Transgen o'simlik.

Bugungi kunda transgen o'simliklar olish biotexnologiyaning agroishlab chiqarish doirasidagi eng rivojlanayotgan va kelajagi bor yo'nalishi hisoblanadi. Transgen o'simliklar olish biotexnologiyasi an'anaviy seleksiya metodlari yordamida yechim topolmagan va buning uchun ko'pgina yillar talab qilingan muammolarni yechmoqda. Transgen o'simliklar olish jarayoni dastlab bizga kerakli bo'lgan genni topishdan boshlanadi, ya'ni u o'simlikda yoki hayvon organizmida mavjud bo'ladi. Keyingi bosqich- kerakli genni begona DNK dan ajratib olish va uni bizga kerakli bo'lgan o'simlikning DNK molekusiga joylashtirish. Bu qiyin jarayon hisoblanadi va ko'pincha chiqish ehtimoli 5/100% ni tashkil etadi. 30 yil oldin maxsus restiriktaza fermentlari ixtiro qilindi, u uzun DNK molekulasini alohida uchastkalarga-genlarga ajratadi(kesadi). Restiriktaza bilan kesilgan DNK fragmentlari (bo'laklari) yopishqoq uchlari hosil qiladi, bu yopishqoq uchlari yordamida ular xuddi shu asnoda kesilgan boshqa DNK molekulasiga joylashadilar, birikadilar. Begona genni o'simlikning genomiga joylashtirishning keng tarqalgan usuli bu o'simliklarda shish kasalligini keltirib chiqaruvchi Agrobacter tumifacies bakteriyasining xususiyatiga asoslangan. Bu bakteriya zararlanadigan o'simlikning xromosomasida o'zining DNK sini bir qismini joylashtirish, kiritish xususiyatiga ega, bu esa o'simlikning yanada ko'proq garmon ishlab chiqarishiga va

natijada ba'zi bir hujayralarining jadal bo'linishi hisobiga shish hosil qilishni keltirib chiqaradi. Shishda bakteriya o'zi uchun yaxshi ozuqa muhitini topadi va u yerda ko'payadi. Gen injeneriyasi uchun maxsus agrobakter shtammi yaratilgan bo'lib, u shish hosil qilish xususiyatini hujayrasiga kiritish xususiyatini saqlab qolgan.

Hujayra biotexnologiyasi – hujayra, to'qima va protoplastlarni ishlatishga asoslanadi. Hujayralarni manipulyasiya (faoliyatiga qandaydir o'zgarishlar kiritish) qilish uchun, ularni o'simlikdan ajratib olish, o'simlik organizmidan tashqarida yashashi va ko'payishi uchun sharoit tug'dirib berish lozim. Ajratib olingan hujayra va to'qimalarni sun'iy oziqa muhitida, steril sharoitda (in vitro) o'stirish usuli ajratilgan to'qimalar kulturasi deb nom oldi va ularni biotexnologiyada ishlatish mumkinligi sababli katta ahamiyat kasb etdi. Biotexnologik jarayonlar sun'iy oziqa muhitida o'stirilgan mikroorganizmlar, o'simlik va hayvon to'qimalari, hujayralari va organellalaridan foydalanishga asoslanadi. Hozirgi vaqtda dunyoni ko'plab mamlakatlarida biotexnologiyani rivojlanishiga alohida e'tibor berilmoqda. Bunga asosiy sabab, biotexnologiyani boshqa texnologiyalarga nisbatan bir qator ustunlikka egaligidir. Masalan, biotexnologik jarayonlar juda kam energiya talab qiladilar, deyarli chiqindisiz, ekologik toza va h.k. SHuning bilan bir qatorda, biotexnologiya standart jihozlardan va preparatlardan foydalanadi va iqlim sharoitiga qaramasdan hamda ko'p maydon egallamagan holda jarayonlarni yil bo'yi o'tkazishga asoslanadi.

Kerakli genni restriktaza fermenti ishtirokida bakteriyaning halqa DNK molekulasi yopishtiriladi, bu halqa plazmida deb ataladi. Bu plazmida o'zida marker genni saqlaydi. Masalan, kanamitsin antibiotikka chidamli bo'lgan gen. Odatda, gen ko'chirib o'tkazishning judayam kichik, kam qismi omadli kechadi. O'zining genetik apparatiga "kesib o'zgartirilgan" plazmidani kiritgan bakteriya hujayralari yangi foydali gendan tashqari antibiotikka chidamli xususiyatga ham ega bo'lib qoladi. Ularni ajratish oson bo'lib qoladi, bakteriya kulturasi antibiotik quyilganda hamma hujayralari nobud bo'ladi, lekin kerakli plazmidani olgan omadlilari ko'payadi. endilikda bu bakteriya bilan o'simlik bargidan olingan hujayralar orqali zararlamoqda. Yana antibiotikka chidamli bo'lganlarni tanlashga to'g'ri kelmoqda: agrobakteriya plazmidasidan chidamlilikni olgan hujayralargina yashab keladi, demak bizga kerakli bo'lgan gen olinadi. Keyingi ishni alohida hujayralardan o'simliklar oladigan metodni qo'llaydigan biologlar bajarishadi. Bu metod agrobakteriyadan foydalanishga asoslangan, lekin barcha hollarda ham samarali emas, masalan, guruch, bug'doy, makkajo'xori kabi muhim oziqa o'simliklari agrobakteriya bilan zararlantirish hususiyatiga ega emas. Bu gen o'tkazishning yangi

yo'llarini izlanishiga olib keldi. Shunday fermentlar topildiki, ular o'simlik hujayrasining qalin qobig'ini eritadi va polietilen glikol kabi moddalar begona DNKning hujayraga kirishiga yordam beradi. Hujayra membranasining o'tkazuvchanligini oshirish mumkin, buning uchun hujayraga yuqori kuchlanishli qisqa impulslar bilan ta'sir ettiriladi (elektoparatsiya metodi). Ba'zida mikroskop ostida DNK ni hujayraga mikroshiprits bilan ukol qilishni ham qo'llashadi. Yaxshi natijalarni DNK pushka (biolistika) metodi berdi. O'ta kichik merall "o'qchalar" masalan, 1-2 mikron diametrli volfram sharikchalari bilan o'tkazilishi kerak bo'lgan DNK molekulasi qoplanadi va maxsus pushka yordamida o'simlik hujayrasiga "otiladi". O'qchalar teshgan hujayra devoridagi yoriqchalar tezda bitib ketadi, protoplazmada qolgan o'qchalar esa shunchalik kichik bo'lganligi sababli hujayraning funksiyalariga halaqit qilmaydi. O'qchalarning bir qilmi esa omad olib keladi, ya'ni ular ichidagi DNK sini kerakli joyga kiritadi.

Xulosa. Demak, o'simliklarni tabiiy yo'l bilan transformatsiya qilish tuproq bakteriyasi *A tumefaciens* yordamida amalga oshiriladi. O'simlikni zararlagach, o'simlikda o'ziga xos moddalar ishlab chiqarila boshlaydi. Bu kimyoviy signalga javoban *A tumefaciens* o'simlik hujayrasining membranasiga yopishib oladi. Bundan so'ng bakteriya Ti-plazmidasining T-DNK qismini o'simlik hujayrasining yadrosiga ko'chirilishi sodir bo'ladi. T-DNK o'simlik genomiga joylashadi va ekspressiyalanadi. T-DNK o'zida shunday genlarni saqlaydiki, ular fitogarmonlarni sintezini kodlaydi, bu garmonlar o'simlik hujayralarining kattalashuviga va ularning proliferatsiyasiga sababchi bo'ladi. Bundan tashqari, o'simlik hujayralari T-DNKni kodlaydigan opin sintez qila boshlaydi, bu modda faqatgina *A tumefaciens*da ishlatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Быков А.И. Проблема кормового белка в Зауралье и основные пути ее решения // Аграрный вестник Урала. 2008. № 4 (46). С. 71-72.
2. Дроздов С.Н., Холопцева Е.С., Коломейченко В.В. Свето-температурные характеристики фотосинтеза у двух видов амаранта // Сельскохозяйственная биология. 2014. № 5. С. 96-101.
3. Журавская А.Н., Воронов И. В., Поскачина Е. Р. Определение компонентного состава семян и листьев представителей рода *Amaranthus L.*, произрастающих в условиях Центральной Якутии // Вестник СВФУ. 2012. Т.9. №3. С. 47-51.
4. Кононков П.Ф., Сергеева В.А. Амарант - ценная овощная и кормовая культура многопланового использования // Аграрный вестник Урала. 2011. №4 (83). С. 63-64.
5. Кононков П.Ф., Гинс В.К., Гинс М.С. Освоение амаранта в России // Аграрное обозрение. 2013. №4 (38). С. 22-28.

KICHIK YOSHDAGI BOLALARGA CHET TILINI OSON O'RGATISH USULLARI

Rajapova Nasiba Umar qizi

Ma'mun universiteti "O'zga tilli guruhlarda rus tili" yo'nalishi talabasi

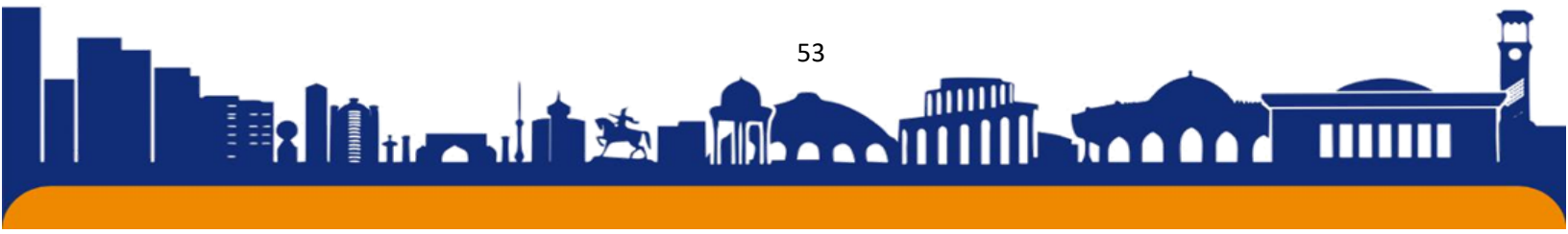
G-mail: www.n_rajapova@internet.ru

Annotatsiya: Bu maqolada chet tilini o'rganish va o'rgatishdagi ko'p uchraydigan muammolar va ularning yechimlariga bo'yicha ba'zibir fikrlar aytib o'tilgan va yechimlari bo'yicha o'z shahsiy qarashlari qisqacha to'xtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: til o'rgatish, multfilm, kino, lug'at, yechim, yutuq, usullar, texnika, raqobat, rivojlanish.

Avvalo yosh bolalarga til o'rgatishni qancha erta boshlashsa shuncha yaxshi chunki yosh bolalarda eslab qolish yaxshi rivojlanga buladi. Keyin es ularsa keraksiz malumotlar yoki tashvishlar va muammolar bolmaydi. Bog'chada va maktabda til o'rgatish buyicha anchagina yutuqlar bor. Lekin bu yetarli emas. Kichik yoshdagi bolalar asosan korgan nars asini yoki eshitgan narsasini koproq eslab qoladi. Mening kichik ukam ham rus tilida beriladigan "Masha va ayiq" multfilmidan keyin unda aytilgan ruscha qo'shiqlarni bemalol aytadigan bo'ldi. Eng muhimi esa shu so'zlarning tarjimasini bilishga intilishidir, bu ham yaxshi usuldir. Keying usul esa rasmlar orqali tushuntirish. Ular ko'rgan narsasini ruschasini ham eslab qolishga harakat qiladi, bu ularning tarbiyachisiga ham bog'liq bo'ladi. Ular maqtovlarni juda yaxshi ko'rishadi, iloji boricha shunday gaplar tinglagisi keladi, erkalanadi.

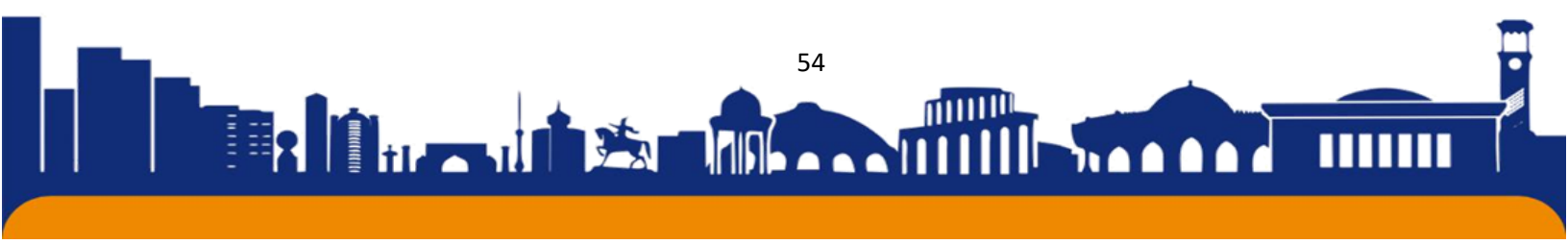
Maktab bolalari esa ulardan sal farq qiladi. Ya'ni kichik sinflarda o'rtacha 1 sinfdan 6 sinfgacha juda faol bo'lishadi. Buni o'zinning amaliyotimda ko'rganman. Ularda sinf o'rtasida va o'rtoqlari o'rtasida qisman raqobat bo'ladi. Ularda o'qituvchidan qo'rquv hissi ham hali ketmagan bo'ladi, keyin esa ishonuvchanlik. Ayniqsa 5, 6 sinflarda o'qituvchilardan maqtov eshitish uchun jon jahtimiz bilan harakat qilardik. Rus tili o'qituvchilarimiz ham har darsda kamida 10 yoki 20 ta lug'at bergan, bu albatta kam ammo bitta matnni tarjima qilish vazifalari ham bo'lgan. Ana shu tarjimaga qiziqishimga sabab bo'ldi. Huddi men kabi boshqa o'qituvchilar ham mendek kelajagiga ta'sir qilishi mumkin. Keying masala esa ota- onalar yordami bilan bo'ladi. Chunki bir taraflama ishlab bo'lmaydi, ota- onalar ham bunga mas'uldirlar. Ko'pchilik o'qituvchilar bu fikrimga qarshi chiqishadi ya'ni hozir ota onalar majlisi qilsak hech biri kelishmaydi, ular farzandlarining tarbiyasiga befarq deyishadi. Hozir texnika davrida yashayotgan ekanmiz internet tarmoqlarida ota-onalar guruhini yaratish zarur. Hozir bu usul eng ommalashgan

usuldir. Ko'pchilik allaqachon bu usulga o'tgan. Qo'shimcha kurslar yordamida til o'rganish eng foydali usuldir. Chunki u yerda o'quvchi soni kam o'ladi va har bir o'quvchiga etibor qaratiladi. Keyin esa bolaning bo'sh vaqtlari samarali o'tkazilishini taminlaydi.

To'g'ri maktabda ham bo'lib o'tishlar tashkil etilgan, ammo bir tarafdin vaqt muammosi ham bor. Ayniqsa katta sinflar ya'ni 7 sinflardan boshlab ular o'qituvchiga bo'ysunishni xoxlashmaydi. Bunda o'qituvchilardan qattiqqo'llik talab etilgan bo'ladi. Katta sinflarda yuqorida aytganimizdek qo'rquv hissi yo'qoladi. Katta sinflarda yunalish tanlashga to'g'ri keladi, bunda uzi tanlagan soha buyicha ketishi muhimdir. Ular orasida aynan tilni o'rganishni tanlagan o'quvchilarga maktab o'qituvchilaridan yordam zarurdir. Ya'ni til o'rganish va ularni tushunishdagi eng qisqa yo'l bu- kinolar orqali o'rganishdir. Bu ularning Ruscha aytganda razgovoriga ham katta foyda beradi. Chunki kin ova seriallarda juda oson bulgan kundalik hayotda ko'p ishlatiladigan so'zlardan foydalaniladi. U so'zlarning tarjimasini eslab qolish ham osom bo'ladi. Bu sinalgan usuldir. Keyingisi agar tilni qo'shiq tinglash orqali o'rganaman deydigan o'quvchilarga buni tafsiya etmayman, chunki qo'shiqlarda asosan tasviriy ifodalardan foydalaniladi, so'z ko'pincha o'z manosida ishlatilmaydi. Ko'proq adabiy usuldan foydalaniladi. Shuning uchun ham bu usul ommalshmagan. Ammo bu degani umuman foydasiz degani emas, bazida bu so'zlarni to'g'ri talaffuz etishda samarasini berishi mumkin.

Bu usullar faqat gapira olish qobiliyatinigina oshirishga yordam beradi, ammo to'g'ri yozish qoidalari ham til o'rganish uchun muhimdir. Shu til bo'yicha yozilgan badiiy kitoblatni o'qish mana shu so'zlarni yozilishini o'rganishga va eslab qolishga yordam beradi. Orfografiya qoidalarini o'rganish juda muhimdir. O'rangan so'zlarni amaliyotda qo'llash ham til o'rganish uchun eng qisqa usuldir. Til o'rganish qisqa vaqtli ish emas, bunga yillar kerak bo'ladi ko'pincha. Ko'chadagi yozilgan afishalardagi yozuvlar esa hammasi shunchaki safsata. Agar shu til buyicha tajribang bo'sa balki bu qisqa vaqtli o'rgatish ham foyda berishi mumkin. Ya'ni afishalarda chet tili 3 oyda yoki 6 oyda deb yozilgan bo'ladi. Bu darajada qisqa vaqt ichida biror tilni o'rganish deyarli imkonsizdir. Agar imkoni bo'ganida odamlar yillab vaqtini til o'rganishga sarflamas edilar deb o'ylayman. Qiyin bo'sa demak natijasi yaxshi bo'ladi. Bir tilde gapirib ketaman degan insonda avvalo lug'at boyligi keyin esa grammatik ma'lumotlar bazasi bo'lishi kerak. Testlarni ishlash ham samarali usuldir. Asosan onlayn testlarni ishlash kerak, chunki u yerda xato javobn belgilasa nimaga xato ekanligi va to'g'ri javob darrov chiqib keladi.

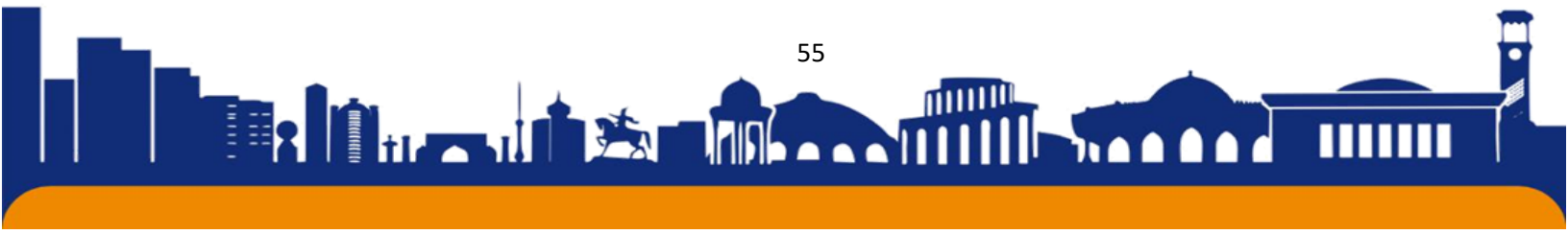
Bir maarta xató javob belgilasangix ikkinchi marta bu ishni qilmaslikka harakat qilasiz. Bu esa shu qoidani eslab qolishga yordam beradi.

Men yuqorida aytib o'tgan usullarim nafaqat kichik yoshdagilar balki katta yoshdagilar uchun ham foydalidir. Til urganish uchun qulay vaqtlar esa asosan tong vaqti va tunning 3 qismidir va ertalab ham inson tetik buladi. Tungi soat 4 dan 6 gacha vaqt orasida inson miyasi 100% gacha faol ishlaydi va eslab qolish osonlashadi. Soat 6 dan 9 gacha vaqt oralog'ida inson miyasi 75% gacha faol ishlab bera oladi. Bu ham juda muhimdir. Til o'rganish uchun inson muayyan vaqtni tanlashi kerak va hu vaqtda dars qilishi zarur. Chunki vaqt o'tib inson miyasi ma'lum bir vaqtga moslashadi va hu vaqtsa uyg'onish agar ertalab bo'lsa yoki shu vaqtda malumot qabul qilishga moslashadi. Bu bilan birgalikda siz kun tartibingizni yaxshilagan bo'lasiz. Inson biror narsani urganmqchi bo'sa xususan tilni, bunda u kunda oz bo'sada o'rganishi zarur, ammo harakatdan to'xtab qolmasligi mumkin. Bu ozdan o'rganish birinchidan miyyani charchatib qo'ymaydi va insonno zeriktirmaydi.

Xulosa: Bu maqolada aytmoqchi bo'lganlarim shular edi. Til o'rganishdagi qisqa metodikalar, maktabdagi ba'zi muammolar va til o'rganishdagi qiyimnchiliklar. Bu yullar o'zinning tajribamdan kelib chiqqan xolda edi. Yana kimdadir umuman boshqacha metodikalar mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1 Jalilov. J. chet tilini o'qitish metodikasi, Toshkent.2012
- 2 Zaripov R.A. O'zbek maktablarida chet tilini o'qitish metodikalarining asosiy yo'nalishlari, O'qituvchi- 1979.
3. Jumayeva, M. B., & Yusupov, O. Y. (2023). USING DIFFERENT GAMES AND SONGS IN TEACHING ENGLISH TO ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS. BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIIY JURNALI, 3(4), 107-111.
4. Khayrullayevna, K. G. (2023, November). THE ROLE OF CONTEXT IN THE COMMUNICATION. In Formation and Development of Pedagogical Creativity: International Scientific-Practical Conference (Belgium) (Vol. 2, pp. 6-9).
5. Khasanova, G. (2021, December). THE EFFECT OF MIMICS AND VISION IN TEACHER-STUDENT COMMUNICATION. In International Scientific and Current Research Conferences (pp. 61-64).
6. Khasanova, G. (2023). Some Considerations on Nonverbal Communication (No. 11076). EasyChair.
7. Eun, P. S., Kh, M. G., & Xasanova, G. (2023). The Role and Classification of Parenthesis in Literature. American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 1(10), 324-328.
8. Khasanova, G. K. (2020). SOME COMMENTS ABOUT THE COMMUNICATIVE PROCESS OF THE TEXT. Theoretical & Applied Science, (9), 313-315.

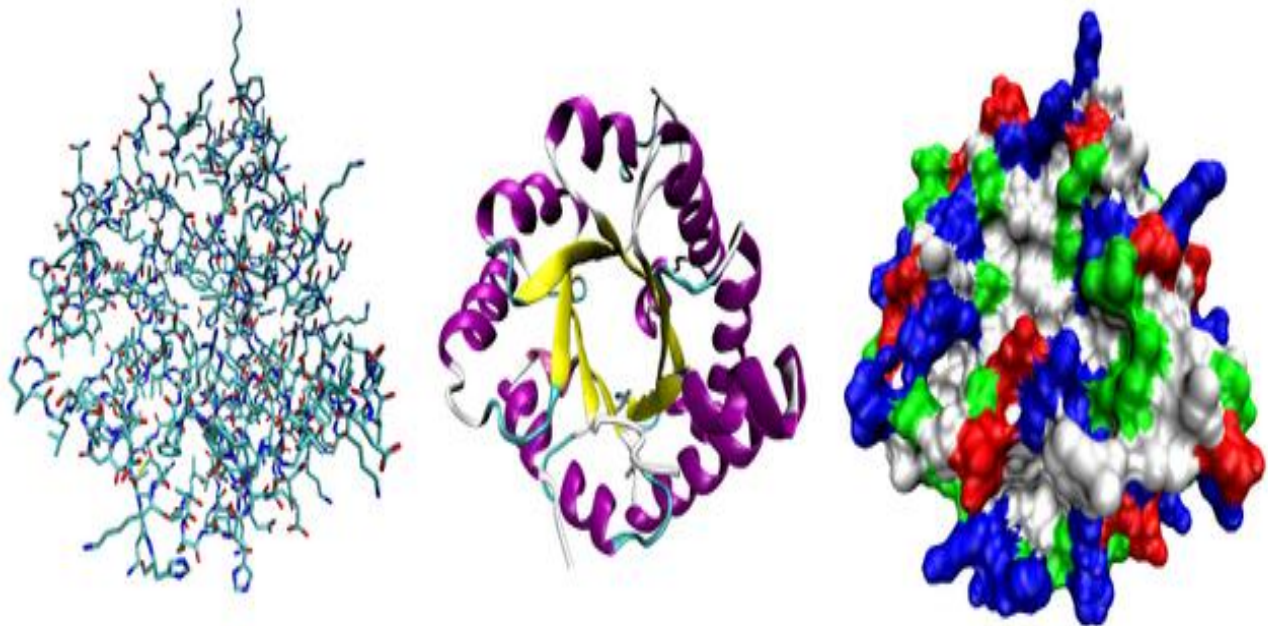
Hujayradan oqsilni Ajratib Olish, ularning Tuzilishi va Funktsiyasini Aniqlash

ABU ALI IN SINO NOMIDAGI IXTISOSLASHTIRILGAN MAKTAB

Erkinov Behruz

Oqsillar, biologik jarayonlarda muhim vazifalarni bajaruvchi molekullar sifatida, ularning tuzilishi va funksiyasini tushunish, biologik jarayonlarning murakkabliklarini ochish uchun zarurdir. Bu maqolada, oqsilni hujayradan ajratib olish, ularning tuzilishi va funksiyasini aniqlash jarayonlari tahlil qilinadi.

Oqsilni Ajratib Olish:

Oqsillarni hujayradan ajratib olish, ularni oluvchi molekullarni biologik tizimdan tashqari izolatsiyalashning boshlang'ich qadamini o'z ichiga oladi. Bu jarayon, namunalarning turiga va maqsadli tahlilga mos ravishda murakkab bo'lishi mumkin. Obyektiv bo'lib, oqsilni oluvchi molekullarni izolatsiya qilish uchun tuzilgan texnikalar orasida qattiq bog'liqqa ega bo'lgan yo'qlama ifodalangan.

Tuzilishni Aniqlash:

Oqsil hujayradan ajratib olinganidan so'ng, ularning tuzilishini aniqlash, ularning vazifalarini tushunish uchun muhimdir. X-ray kristallografiya, nuklear magnetik rezonans (NMR) spektroskopiyasi, va krioelektron mikroskopiyasi kabi texnikalar, tuzilishni aniqlash uchun mashhur usullardir. X-ray kristallografiya, oqsil kristallari orqali X-ray

larining difraksiya chiziqlari yordamida yuqori o'lchamli tuzilish ma'lumotlarini taqdim etadi. NMR spektroskopiyasi, atom nukleuslari o'rtasidagi ta'minotlarni tahlil qilib 3D model yaratishga xizmat qiladi. Krioelektron mikroskopiyasi esa oqsil namunalari donishi va elektron tezligi yordamida tasvir olishni o'z ichiga oladi, bu esa oqsil tuzilishlarini yaqin nativ holatlarda ko'rish imkonini beradi.

Funksiyasini Aniqlash:

Oqsilning funksiyasini tushunish tuzilish tahlilidan tashqari o'tadi. Tushunchalar ko'plab eksperimental usullar kombinatsiyasi orqali aniqlanadi. Tajribalar-maqсадli mutagenizatsiya, hayvon amino o'simliklarini o'zgartirish imkonini beradi va shunday ma'lumotlar olib keladi. Funksional sinovlar, masalan, ensimatik faoliyat testlari yoki bog'lovchi sinovlar, oqsillarning biologik tizimda boshqa molekulalar bilan qanday aloqada bo'lishini ko'rsatadi.

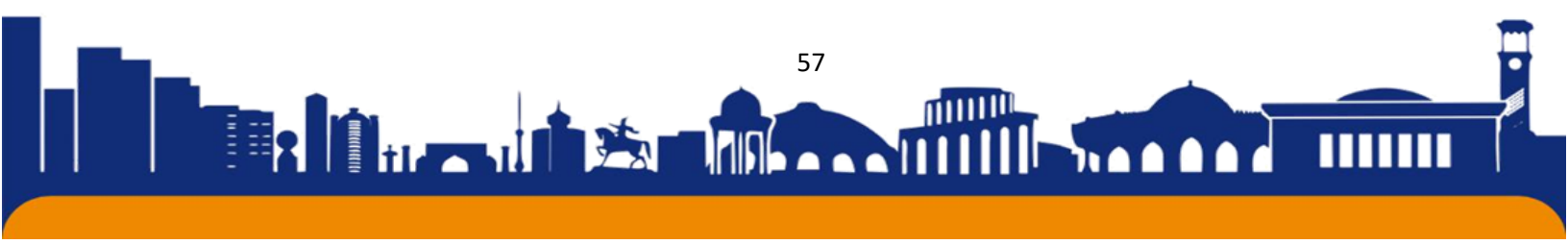
Ilmiy va Tibbiyotda Ma'nosi:

Oqsilni hujayradan ajratib olish, ularning tuzilishi va funksiyasini aniqlashdagi bilim, ilmiy va tibbiy sohada murakkab savdochi yaratadi. Kasalliklar bilan bog'liq bo'lgan maqbul oqsillarni yo'nalish, dori ishlab chiqishni rivojlantirishning asosini tashkil qiladi. Masalan, patologik jarayotda qatnashgan fermentning tuzilishini tushunish, ilmiyotkorlarga yo'nalish qilgan inhibitorlar dizayn qilishga imkon beradi, yangi terapevtik jarayonlarga olib kelish mumkin.

Muammolar va Kelajakdagi Ko'rsatkichlar:

Hozirdagi rivojlanishlarga qaramasdan, sohada muammolar bor. Membradan oqsillar, misol uchun, mashhur qo'shma kristallar yaratishda qiyinchiliklarga duch keldi, shuning uchun ularning tuzilishini aniqlash qiyinlashadi. Krioelektron mikroskopiyasining rivojlanishi va sun'iy intellektga asoslangan bashoratlar kabi yangi texnologiyalar, bu muammolarni yengish va oqsil biologiyasini rivojlantirishga o'z panohini ochmoqda.

Yig'indisi, oqsilni hujayradan ajratib olishdan tuzilishni aniqlash va funksiyasini tushunishga yo'l qo'ymoq, molekulyar biologiyada izlanishdir. Bu tashqi qaratilgan usul, o'zgaruvchanlarni biologik tizim ichidagi moliyalarning ichida aniq insondan tomonaga etibor qaratish orqali, hayotni molekulyar darajada boshqaradigan sirli mahoratlarni ochadi.

**Планировочная структура рабочих поселков и городских районов
Великобритании XIX – XX веков**

Мусожонова Нозимахон Махаммурод кизи

Студентка Строительного факультета

Ферганский Политехнический Институт

Email: nozimamusajonova2306@gmail.com

***Аннотация:** В результате исследования выявлены особенности планировочной структуры рабочих поселков и городских районов Великобритании.*

***Ключевые слова:** рабочий поселок, рабочие колонии, планировочная структура, градостроительство, градостроительство Великобритании.*

The planning structure of workers' settlements and urban areas in Great Britain in the XIX – XX

Musojonova Nozimakhon Makhammadmurod qizi

Student of faculty of civil engineering

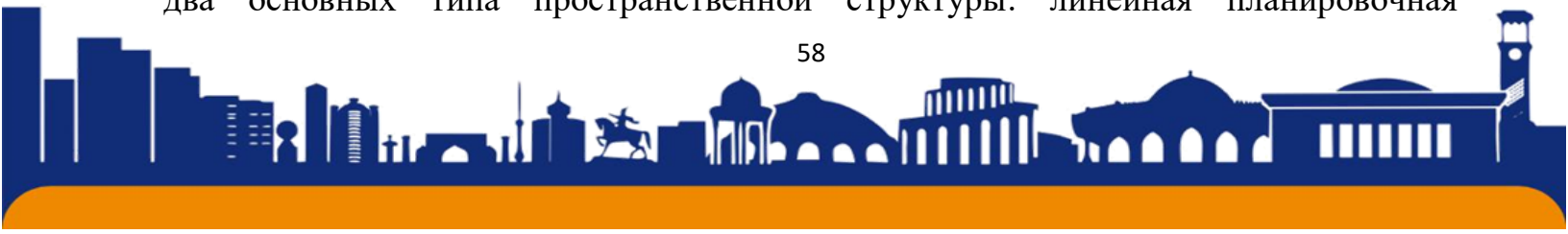
Fergana Polytechnic Institute

nozimamusajonova2306@gmail.com

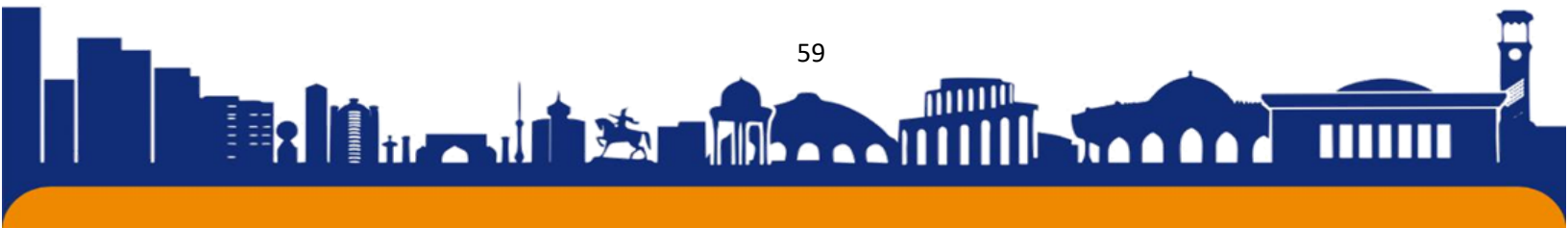
***Keywords:** workers 'settlement, workers' colonies, planning structure, urban planning, urban planning in Great Britain.*

***Abstract:** The study is revealed the features of the planning structure of workers' settlements and urban Great Britain.*

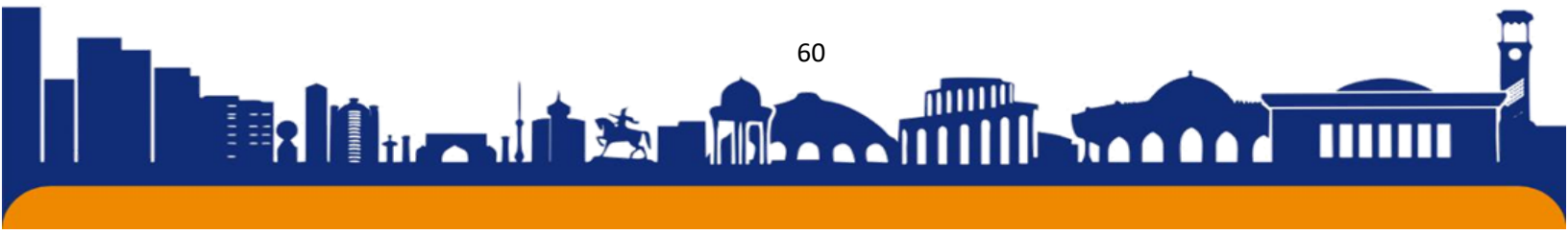
Промышленная революция в Англии со временем способствовала появлению такого градостроительного явления, как рабочие поселки (колонии). Еще в XVIII–XIX веках в крупных промышленных городах стали появляться промышленные городские районы. Такие районы отличались простой жилой застройкой, зачастую невыразительной градостроительной планировкой. Проектировались поселки с единственной целью – обеспечить как можно большее число людей жилой площадью. В дальнейшем рабочие поселки приобрели более сложную структуру, предприятия начали обособляться от жилой зоны. Огромное влияние на градостроительство Англии оказывали прогрессивные идеи Эбенизера Говарда. Концепция города-сада акцентировала необходимость создания различий между промышленным районом и поселком. Постепенно под влиянием этих идей поселок-сад стал комфортной средой для жизни рабочих, во многом за счет большого количества зеленых зон и живописной планировочной структуры. Задачей данного исследования является выявление наиболее характерных особенностей пространственной структуры рабочих поселков и городских районов. Определены два основных типа пространственной структуры: линейная планировочная

структура и живописная структура плана. Также выявлены особенности построения жилого квартала и системы озеленения. курганы, которые характерны только для юга Кореи (в особенности для города Кёнджу). В планировке захоронений этого периода отсутствует какая-либо четкая структура, а из отдельных возводимых элементов можно встретить стелу с именем усопшего, отполированные каменные плиты у входа в захоронение, украшенные орнаментом, а также возникшие в VII веке под влиянием китайских погребальных комплексов фигуры воинов, чиновников, животных. Третий этап охватывает X –XIV вв. н. э., период эпохи Корё. К этому времени начинают складываться традиционные элементы комплекса. Территория ансамбля разделяется на три символические зоны: внешняя (мирская зона подготовки к обряду), внутренняя (место церемоний обряда поминовения) и центральная (сам могильный холм). По общей высоте и закрытости некрополь разделяется на две зоны: верхнюю (ян, священная) и нижнюю (инь, место молитвы, открытое). Также появляются отдельные специализированные сооружения, которые и формируют планировочную структуру комплекса. Последним – четвертым этапом формирования комплекса стала эпоха Чосон – XIV–нач. XX века. Комплексный подход к природе и Вселенной, в контексте конфуцианской культуры, отразился в устройении царских гробниц Чосона и привел к возникновению самобытной и значимой погребальной традиции. Благодаря применению принципов пхунсу и сохранению природного ландшафта был создан запоминающийся тип священного места для проведения ритуалов предков. Проследив эволюцию планировочных структур корейских погребальных комплексов, можно сделать вывод о том, что они прошли длинный путь развития от простейших захоронений до полного формирования сложной планировки. И несмотря на то, что это развитие шло под влиянием китайских погребальных комплексов, они приобрели свои уникальные особенности, характерные именно для Кореи. Список цитируемой литературы: 1. Глухарева, О. Н. Архитектура Кореи / О. Н. Глухарева // Всеобщая история архитектуры. В 12 томах. Т. 9: Архитектура Восточной и Юго-Восточной Азии до середины XIX в. / Под ред. А. М. Прибытковой. – Москва : Стройиздат, 1971. 2. Глухарева, О. Н. Искусство Кореи с древнейших времен до конца XIX века / О. Н. Глухарева. – Москва : Искусство, 1982. – 255 с. : ил. 3. Ионова, Ю. В. Обряды, обычаи и их социальные функции в Корее, середина XIX – нач. XX в. / Ю. В. Ионова. – Москва : Наука, 1982. – 232 с. : ил. 4. Культура Кореи: Учебное пособие. Часть 1. С древнейших времен до 1910 г. / Сост. Л. А. Андропова; Министерство образования и науки Российской Федерации, Национальный исследовательский Томский политехнический университет. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2014. 76 Секция № 1. История архитектуры и градостроительства А. В. Власова; научн. рук. – Э. Л. Базарова А. V. Vlasova; scientific advisor – E. L. Bazarova Проект реставрации

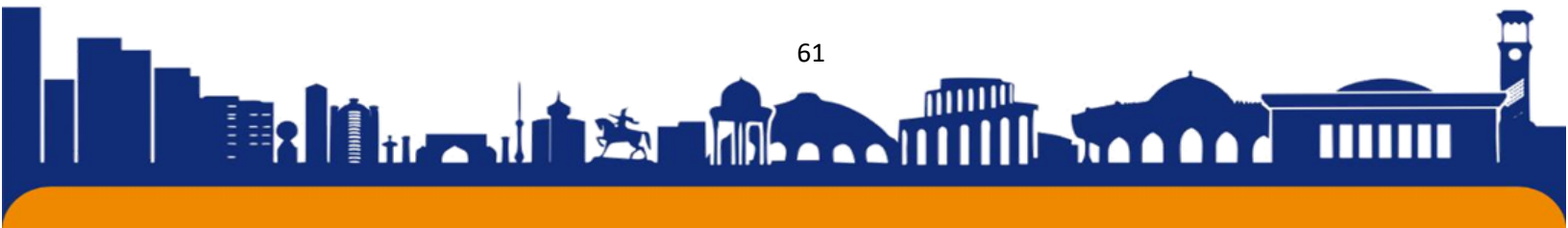
ансамбля Спасо-Вифанской семинарии (кон. XVIII – XIX века, г. Сергиев Посад)
The restoration project of the Spaso-Bethany Seminary ensemble (late XVIII – XIX centuries, Sergiev Posad) Ключевые слова: Вифанская духовная семинария, православная гимназия, музей митрополита Платона. Keywords: Bethany Theological Seminary, Orthodox Gymnasium, Metropolitan Platon Museum. Аннотация: Спасо-Вифанская семинария – обширный архитектурный комплекс бывшего образовательного учреждения, открытого в 1800 году митрополитом Платоном (Левшиным) в округе Троице-Сергиевой Лавры. Видное образовательное учреждение после 1917 года многократно меняло функцию. К XXI веку здания пришли в аварийное состояние. Проектом предлагается реставрация зданий комплекса с элементами воссоздания (руинированного Нового корпуса) и приспособления для размещения православной гимназии и мемориального музея Платона. Abstract: The Spaso-Bethany Seminary is an extensive architectural complex of a former educational institution, opened in 1800 by Metropolitan Platon (Levshin) in the district of the Trinity-Sergius Lavra. After 1917, a prominent educational institution changed its function many times. By the XXI century, buildings had fallen into disrepair. The project proposes the restoration of the buildings of the complex with elements of reconstruction (the ruined New Building) and adaptation to accommodate the Orthodox gymnasium and the Metropolitan Platon Memorial Museum. Спасо-Вифанская семинария была основана в 1797 году митрополитом Платоном (Левшиным) при Спасо-Вифанском монастыре Троице-Сергиевой Лавры. В 1800 году Семинария была открыта в первом, т.н. Старом корпусе; в течение XIX века рядом с ним постепенно складывался комплекс зданий: были выстроены Новый (1826–1833) и Столовый (1832) корпуса, баня (1846), водонапорная башня (начало XX в.), а также ряд несохранившихся построек – флигель, больница, дом для наставников и др. К комплексу семинарии также тяготела гостиница Спасо-Вифанского монастыря (1893). После революции 1917 года архитектурный комплекс многократно менял функциональное назначение. Во времена СССР здесь последовательно располагались детский дом, кожно-венерологический диспансер, сельскохозяйственный техникум. В 1992 году комплекс семинарии был передан Троице-Сергиевой Лавре, а в 2002 году получил статус объекта культурного наследия. Ряд В разделе анализа городских районов выявлена сетчатая планировочная структура. Особенностью этого типа является то, что предприятия, расположенные вдоль рек, не соответствовали строгой структуре застройки. В то время как особенностью рабочих поселков является сложная комбинированная и живописная планировочная структура. Установлены два основных типа жилого квартала рабочего поселка: строчная застройка индивидуальных домов с приусадебными участками, а также строчная застройка блокированных домов с придомовыми территориями. В промышленных городских районах выделены три

варианта жилого квартала: строчная блокированная застройка, периметральная, сплошная. Определено, что для рабочих поселков характерно наличие зеленых массивов, в то время как в городе они практически отсутствуют. В поселках парковые зоны часто занимают целый квартал или же расположены во внутриквартальных территориях. Выявлено, что планировочная структура городских районов отличается от рабочих поселков строгой пространственной структурой, структурой жилого квартала, отсутствием озеленения. Рабочий поселок представляет собой более свободную и комфортную градостроительную систему.

Список цитируемой литературы:

1. Всеобщая история архитектуры. В 12 томах. Том 10 : Архитектура XIX – начала XX в. / Под редакцией С. О. Хан-Магомедова (отв. ред.), П. Н. Максимова, Ю. Ю. Савицкого. – Ленинград ; Москва, 1972. – 592 с.: ил.
2. Гибберд, Ф. Градостроительство / Гибберд, Фредерик; под ред. канд. архитектуры Е. Б. Соколовой. – Москва : Госстройиздат, 1959. – 346 с. : ил.
3. Говард, Э. Города будущего / Эбенизер Говард; пер. с англ. Д. Ю. Блох. – Санкт-Петербург: Типография товарищества "Общественная польза", 1911. – 128 с.
4. Мижуев, П. Г. Сады-города и жилищный вопрос в Англии / П. Г. Мижуев. – Петроград : Издание Т-ва А. С. Суворина, 1916. – 496 с.
5. Саваренская, Т. Ф. Градостроительство Англии XVII–XVIII веков: Город и природа: (Теоретические основы градостроительства) / Т. Ф. Саваренская. – Москва : Эдиториал УРСС, 2001. – 140 с.
6. Семенов, В. Н. Благоустройство городов / В. Н. Семенов. – Москва : тип. П.П. Рябушинского, 1912. – 184 с. : ил.
7. Allen, C. J. W. The Law of Evidence in Victorian England / C. J. W. Allen, Christopher J. W. Allen. – Cambridge University Press, 1997. – 205 p. 8. Gibberd, F. The Architecture of England: From Norman Times to the Present Day / Frederick Gibberd. – Elsevier Science, 2014. – 27 p. 9. Kidson, P. A History of English Architecture / Peter Kidson, Peter Murray, Paul Thompson. – Penguin Books Ltd; Rev. edition, 1965. – 382 p. 10. Weston, R. The house in the twentieth century

Maktabgacha yoshdagi bolalarga òz- òziga hurmat ma'nosini shakllantirishda xalq o'g'zaki ijodidan foydalanish

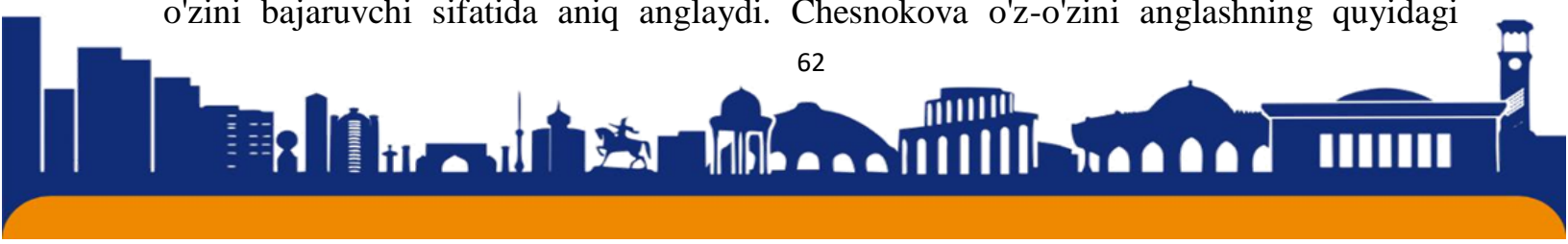
Berdiyeva Muhabbat Meyliyevna, dots Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim nazariyasi kafedrası mudiri

Xolmatova O'g'ilyov Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim fakulteti 3-bosqich talabasi

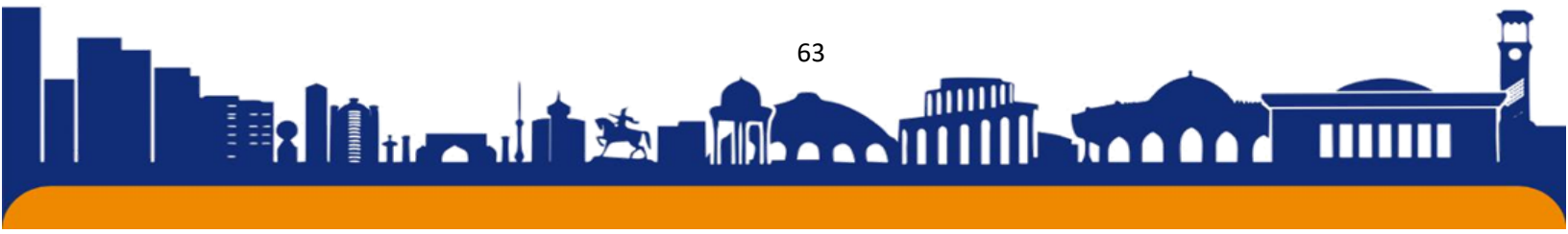
Annotatsiya: Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni o'z-o'ziga hurmat ma'nosini shakllantirishda bolalarning atrof-muhitga bo'lgan munosabati, uning "men" tushunchasini shakllantirish hamda o'ziga hurmat ,o'z qobiliyatlariga ishonishga yordam beradi va turli holatlarda yaxshi qaror qabul qilishiga imkoniyat beradi.Maktabgacha yoshdagi bolalarda xalq og'zaki ijodi orqali bilim, madaniy merosni saqlash, kundalik hayotda qadriyatlarimizdan foydalangan holda an'analarimizga sodiq qolishni o'rganadi.

Kalit so'zlar: ong, men tushunchasi, reyting, harakat, ta'sir, xalq ertaklari,og'izaki ijod, natija, ma'naviyat,psixika

O'z-o'zini anglash - insonning atrof-muhitga bo'lgan munosabati, uning "men" tushunchasi, o'ziga bo'lgan munosabati. Psixologiyada o'z-o'zini anglash psixik hodisa, shaxsning o'zini faoliyat sub'ekti sifatida anglashi tushuniladi, buning natijasida shaxsning o'zi haqidagi tasavvurlari aqliy "obraz-men" ga shakllanadi. Bola men kabi o'zini darhol anglamaydi; birinchi yillarda uning o'zi ko'pincha o'zini ism bilan chaqiradi - atrofida gilar uni shunday chaqirishadi; u birinchi navbatda boshqa odamlarga nisbatan mustaqil sub'ekt sifatida emas, balki ular uchun ob'ekt sifatida o'zi uchun mavjuddir. O'z-o'zini anglash insonga xos bo'lgan dastlabki berilgan narsa emas, balki rivojlanish mahsulidir. Shu bilan birga, o'ziga xoslik onginging urug'i chaqaloqda allaqachon paydo bo'ladi, u tashqi ob'ektlardan kelib chiqadigan hissiyotlar va hissiyotlar o'rtasidagi farqni ajrata boshlaganida. o'z tanasi, "Men" ongi - taxminan uch yoshdan boshlab, bola shaxsiy olmoshlarni to'g'ri ishlata boshlaganda. O'z aqliy fazilatlarini anglash va o'zini o'zi qadrlash eng yuqori qiymat o'smirlik va yoshlik davrida. Ammo bu komponentlarning barchasi bir-biriga bog'langanligi sababli, ulardan birining boyitishi muqarrar ravishda butun tizimni o'zgartiradi. "Men" ning ochilishi 1 yoshda sodir bo'ladi. 2 yoki 3 yoshga kelib, odam o'z harakatlarining natijasini boshqalarning harakatlaridan ajrata boshlaydi va o'zini bajaruvchi sifatida aniq anglaydi. Chesnokova o'z-o'zini anglashning quyidagi

ta'rifini beradi: "O'z-o'zini anglash - bu murakkab aqliy jarayon bo'lib, uning mohiyati odam tomonidan turli xil faoliyat va xatti-harakatlar holatlarida, boshqa odamlar bilan o'zaro munosabatlarning barcha shakllarida o'zining ko'plab tasvirlarini idrok etishdan iborat. Odamlar va bu tasvirlarni yagona yaxlit shakllanishga birlashtirishda - vakillikka, so'ngra boshqa sub'ektlardan ajralib turadigan sub'ekt sifatida o'z Men tushunchasiga; O'zining mukammal, chuqur va adekvat qiyofasini shakllantirish. Maktabgacha yoshda baholash va o'zini o'zi qadrlash hissiy xususiyatga ega. Atrofdagi kattalar orasida eng yorqin ijobiy bahoni bola sevgi, ishonch, mehri his qiladiganlar oladi. Keksa maktabgacha yoshdagi bolalar ko'pincha atrofdagi kattalarning ichki dunyosini baholaydilar, ularga chuqurroq baho berishadi. Maktabgacha tarbiyachining o'zini baholashi ko'p jihatdan kattalarning baholashiga bog'liq. Past reytinglar eng ko'p salbiy ta'sir. Va haddan tashqari baholanganlar, natijalarni bo'rttirib ko'rsatish yo'nalishi bo'yicha bolalarning o'z imkoniyatlari haqidagi g'oyalarini buzadi. Lekin ayni paytda ular faoliyatni tashkil etishda, bolaning kuchini safarbar qilishda ijobiy rol o'ynaydi. Voyaga etganlarning baholash ta'siri qanchalik aniq bo'lsa, bolaning o'z harakatlarining natijalari to'g'risidagi tasavvurlari shunchalik aniq bo'ladi. O'z harakatlarining shakllangan g'oyasi maktabgacha yoshdagi bolaga kattalarning baholashlariga tanqidiy munosabatda bo'lishga va ma'lum darajada ularga qarshilik ko'rsatishga yordam beradi. Qanday yosh bola, u kattalarning o'zi haqidagi fikrini qanchalik tanqidsiz qabul qiladi. Katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalar kattalarning baholarini o'zlarining tajribasi ularni undaydigan munosabat va xulosalar prizmasi orqali inkor etadilar. Agar bola o'z harakatlarining natijalarini mustaqil ravishda tahlil qilishni bilsa, hatto ma'lum darajada kattalarning buzg'unchi baholash ta'siriga qarshi tura oladi. Aynan kattalar bolaning baholash faoliyatining tug'ilishi va shakllanishini rag'batlantiradi, bunda: atrof-muhitga o'z munosabatini va baholash yondashuvini ifodalash; chaqaloqning faoliyatini tashkil qiladi, individual faoliyatda tajriba to'planishini ta'minlaydi, vazifa qo'yadi, uni hal qilish yo'llarini ko'rsatadi va ish faoliyatini baholaydi; faoliyat namunalari taqdim etadi va shu bilan bolaga uni amalga oshirishning to'g'riligi mezonlarini beradi; tengdoshlari bilan qo'shma tadbirlarni tashkil qiladi, bu bolaga bir xil yoshdagi odamni ko'rishga yordam beradi, uning istaklarini inobatga oladi, uning manfaatlarini hisobga oladi, shuningdek kattalar faoliyati va xulq-atvorini tengdoshlari bilan muloqot qilish holatlariga o'tkazadi. Baholash faoliyati kattalardan bolalarga murojaat qilishda xayrixohlik bildirishi, birinchisiga bo'lgan ehtiyojni ko'rsatish uchun ularning talablari va baholari bilan bahslasha olishi, baholashdan moslashuvchan, stereotiplarsiz foydalanishi, salbiy bahoni

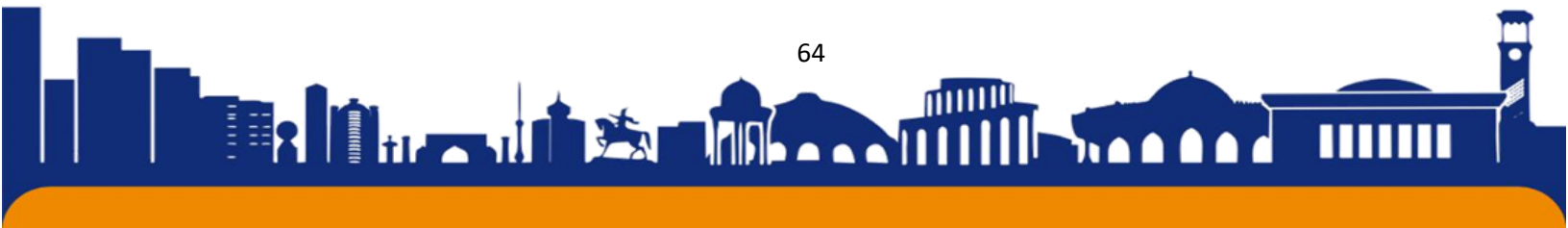

yumshatish, uni o'zaro bog'liqlik bilan uyg'unlashtirishni talab qiladi. kutilgan ijobiy. Ushbu shartlar bajarilganda, ijobiy baholar tasdiqlangan xatti-harakatlar shakllarini mustahkamlaydi, chaqaloqning tashabbusini kengaytiradi. Va salbiy bo'lganlar - faoliyat va xatti-harakatni qayta qurish, istalgan natijaga erishish uchun yo'naltirish. Ijobiy baho boshqalarning ma'qullash ifodasi sifatida salbiy bo'lmasa, o'zining tarbiyaviy kuchini yo'qotadi, chunki bola birinchisining qadrini his qilmaydi. Faqat ijobiy va salbiy baholashning muvozanatli kombinatsiyasi maktabgacha tarbiyachining baholash va o'zini o'zi baholash harakatlarini shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratadi.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, badiiy adabiyot bolalarni aqlan, axloqan va estetik tarbiyalashning qudratli, ta'sirchan quroli sifatida xizmat qiladi, u bola nutqini rivojlantirish va boyitishga ulkan ta'sir ko'rsatadi. She'riy obrazlarda badiiy adabiyot jamiyat va tabiat hayotini, insoniy his-tuyg'ular va o'zaro munosabatlar olamini ochib beradi hamda tushuntiradi. Bu namunalar o'z ta'sir kuchiga ko'ra turlicha bo'ladi: hikoyalarda bolalar so'zlarning lo'ndaligi va aniqligini bilib oladilar; she'rlarda o'zbekcha nutqning musiqiyiligini, ohangdorligini ilg'aydilar; xalq ertaklari ular oldida tilning aniqligi va ifodaliligini namoyon qiladi, ona tilidagi nutqning yumor, jonli va obrazli taqqoslashlar, ifodalarga qanchalik boyligini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Muxsiyeva A.SH. Oilada milliy tarbiya jarayonining metodik asoslari: Pedagogika fanlari nomzodi. ...diss. - T., 2005. - 147 b.
2. Ortiqov N. Milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida o'quvchi shaxsini axloqiy shakllantirish: Ped. fan. dokt. ... diss. - T.: 2000. - 305 b.
3. Shodmonova SH. Oilada kichik maktab yoshidagi bolalami milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyalashning pedagogik asoslari: Ped. fan. nom. diss. avtoreferati. - T.: 20
4. Г.Исмаилова [Роль произвольных действий и речи в развитии личности ребенка](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=siXDQQgAAAJ&authuser=1&citation_for_view=siXDQQgAAAAAJ:Tyk-4Ss8FVUC). Медицина, педагогика и технология: теория и практика. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=siXDQQgAAAJ&authuser=1&citation_for_view=siXDQQgAAAAAJ:Tyk-4Ss8FVUC
5. Qodirova F.R. va boshq. Maktabgacha pedagogika., Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti, 2013, 159 b.
6. Qodirova F.R. va boshq. Maktabgacha pedagogika. Maktabgacha ta'lim bakalavriat ta'lim yo'nalishi talabalari uchun G` Toshkent: "Tafakkur" nashriyoti, 2019,
7. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi . Yangi tahrir. 2022.02.04

Maktabgacha yoshdagi bolalarda intellektual-anglash malakalarini shakllantirishda ijodiy o'yinlardan foydalanish

Berdiyeva Muhabbat Meyliyevna, dots Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim nazariyasi kafedrası mudiri

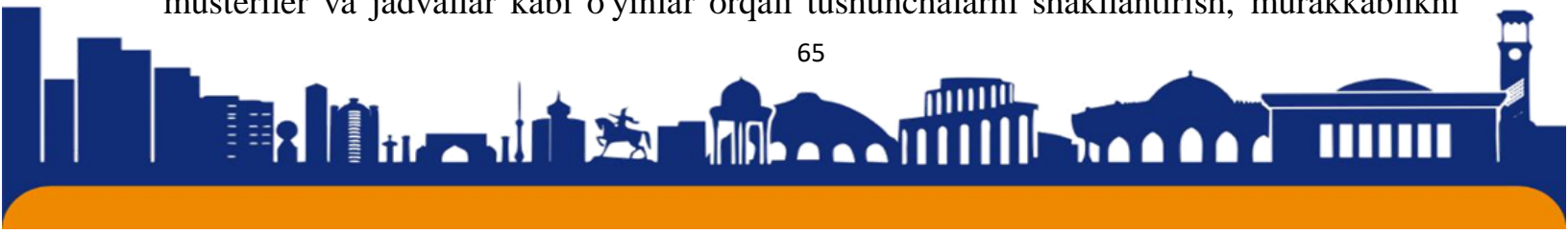
Burhonova Maftuna Elbek qizi Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim fakulteti maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Bolalarda intellektual rivojlanish, ularning xotiragi, muammolarni hal qilish va til ko'nikmalariga ta'sir qilish xususiyatlari haqida intellektual rivojlanishi, bolaning jamoaviy va hissiy ko'nikmalarini shakllantirishda ham ahamiyatga egaligi haqida ma'lumot berilgan. Misol uchun, empatiya, o'z-o'zini tartibga solish va insonlararo aloqalarni.

Kalit so'zlar: Empatiya, til ko'nikmalari, intellektual, ko'nikmalar, kommunikatsiya, intellektual-anglash, ijodiy o'yinlar, ijtimoiy aloqalar, "20 Savol", ta'limiy.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda intellektual-anglash malakalarini shakllantirishdagi kommunikatsiya ko'nikmalarining ahamiyati hamda kommunikativ o'yinlardan foydalangan holda bolalar bilan faoliyat olib boriladi. Samarali kommunikatsiya ko'nikmalari bolalarga aloqalar qurish, fikrlarini ifoda qilish va boshqalarining qarashlarini tushunishga yordam beradi, ya'ni yaqinlari va o'qituvchilar bilan aloqalar orqali. Kuchli kommunikatsiya ko'nikmalari bolalarga o'z fikrlarini ifoda qilish, darsda muzokaralarga qo'shilish va buyruqlarni tushunishga imkonini beradi, ya'ni o'qishda muvaffaqiyatni oshiradi. Yoshdagi bolalar bosqichida mutaxassis kommunikatsiya ko'nikmalari kelajakdagi suhbatlar, prezidentatsiyalar va professional aloqalar uchun asos yaratadi. Ijodiy o'yinlar bolalarni muammolarni hal qilish va kritik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi, masalan, jigsaw va strategiya o'yinlari. Ijodiy o'yinlar bilan shug'ullanish jamoatda hamkorlik, hamjamiyat va o'zaro kommunikatsiyani rag'batlantiradi, shuningdek, ijodiy o'yinlar empatiya va ijtimoiy aloqalarni rivojlantiradi. Hayoliy o'yinlarga qatnashish bolalarga o'z hissiyotlarini ifodalash va o'z-o'zini tartibga solish ko'nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, ruh va hissiyotlar yaxshilikka yordam beradi.

Intellektual rivojlanish uchun ijodiy o'yinlarni aniqlash bo'yicha bir necha misollar mavjud. Kichik bolalar intellektual rivojlanishining ahamiyati. Xotirjamlik, mo'ljaldagi musteriler va jadvallar kabi o'yinlar orqali tushunchalarni shakllantirish, murakkablikni

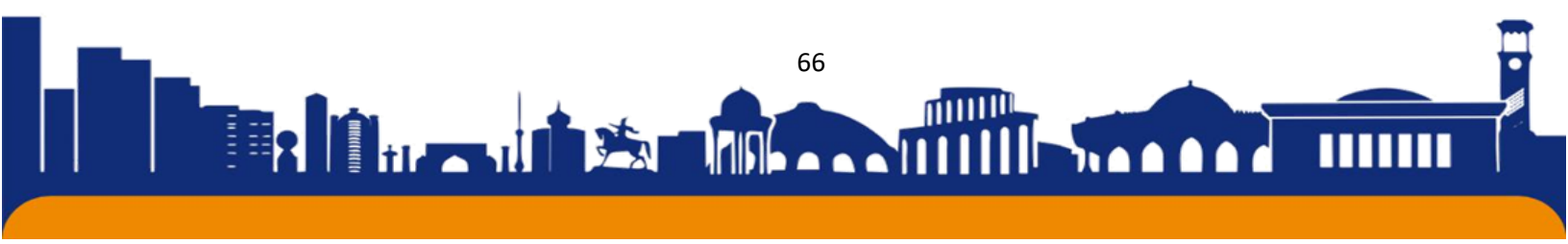
tan olish, va masalalar hal qilish, kichik bolalar uchun intellektual rivojlanish uchun ahamiyatli hisoblanadi. Intellektual rivojlanish uchun ijodiy o'yinlar misollari:

Scrabble, shatranj, va Sudoku kabi o'yinlar bolalar uchun kritik fikrlash, muammolarni hal qilish, va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun ajoyibdir. O'yinlarning yoshiga muvofiqligi, tushunchaviy murakkablik, va ta'limiy qiymati hisobga olgan holda, o'yinlarning bolalar intellektual rivojlanishiga samarali hissa qo'shishini ta'minlash uchun o'rganish zarurdir.

Bolalarni muammolarni hal qilish, tezlik, va o'ylash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun mantiqiy o'yinlar, taskiyalar, va boshqalar kabi faoliyatlar bilan shug'ullanishga yo'l qo'yish. Ijodiylik va tasavvurlarini rivojlantirish. Rassomlik, hikoya yozish, va rolyo'nalish kabi faoliyatlar orqali san'at ifodasini rag'batlantirish, bolalarda ijodiylik va tasavvurlarini rivojlantirishga yo'l qo'yish.

Ma'lumotli o'yinlar, xotira muammozlar, va interaktiv hikoyalar bilan kognitiv rivojlanishni rag'batlantirish va xotira, e'tibor, va til ko'nikmalarini rivojlantirish. O'yinlardan foydalanishning intellektual rivojlanishga foydasi So'z bog'lash, xotira o'yini va rolli o'yin kabi o'yinlar kognitiv ko'nikmalarni yaxshilaydi va jamoat bilan ishlashni rag'batlantiradi. Intellektual rivojlanish uchun hamkorlik o'yinlarining misollar. Pictionary, Charades va Escape Rooms kabi o'yinlar muammolarni hal qilish va maqsadlarni erishish uchun kommunikatsiya va jamoat bilan ishlashni talab qiladi.

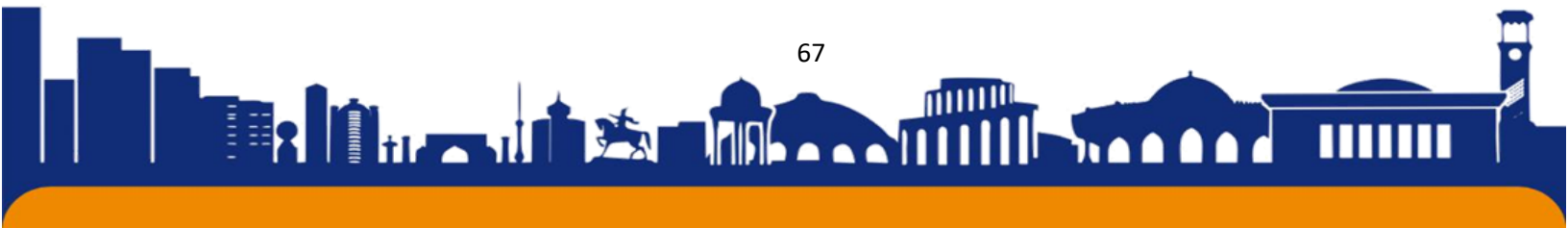
O'qituvchilar o'yinlar asosida faoliyatlarini dars rejalariga integratsiya qilishlari bilan talabalar o'rtasida hamkorlik, nazariy tafakkur va kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. O'yin asosida o'rganish samaradorligini baholash. O'yin asosida o'rganish talabalarda kritik fikrlash qobiliyatlari, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini va bilimni saqlashda yaxshilashga yordam berishi mumkin. Muvaffaqiyatli o'yin asosida o'rganish misollari ta'limiy video o'yinlar tarkibiga "Minecraft" kabi. O'yin asosida o'rganishning samaradorligi talaba qatnashishi, akademik natijalari va bilimni amaliy hayotda qo'llab-quvvatlash kabi metrikalar orqali baholanadi. O'yin asosida o'rganish samaradorligini baholashda standartlashtirilgan metrikalar, baholashda potentsial ta'sir va talabalarning o'rganish natijalariga uzun muddatli ta'sirni o'lchashda qiyinliklar mavjud. Bolalar o'quv o'yinlari bilan bog'liq qurilmalarga va internetga kirishga ega bo'lishi muhimdir, bu amalga oshirishda muvaffaqiyatli bo'ladi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, o'yinlar asosida o'rganish kritik fikrlash, muammolarni echish ko'nikmalarini va matematika va tabiiy fanlarda talaba motivatsiyasini oshirishganligi ko'rsatilgan. O'yinlar asosida o'rganishning kelajagi virtual realiti va o'zgaruvchan realiti kabi chet el texnologiyalarini integratsiyasi orqali ta'limda immersiv va interaktiv o'rganish tajribalarini yaratishni o'z ichiga oladi. O'yinlar asosida o'rganishning kelajagi virtual realiti va o'zgaruvchan realiti kabi chet el texnologiyalarini integratsiyasi orqali ta'limda immersiv va interaktiv o'rganish tajribalarini yaratishni o'z ichiga oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shavkat Mirziyoyev "Taraqqiyot yo'limizning shiddati oshaveradi tavsiyalar"
2. Tasviriy Oyina ijodiy uyushmasi Toshkent -2019 75bet.
3. F.Qodirova, Shoista Toshpo'latova, Nargiza Qayumova, Malohat A'zomava. "Maktabgacha pedagogika" Tafakkur nashriyoti Toshkent -2019 683bet
4. Z.T.Nishonova, F.N.Vahobova. S.T.Madaliyeva "Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi" Faylasuf nashriyoti 2013-2017 496bet.
5. I.V.Grosheva, L.G.Evstafeva, D.T.Mahmudova, Sh.B.Nabixonova, S.V. Pak, G.E.Djanpeisova "Ilk qadam" Davlat o'quv dasturi Toshkent -2018 30bet
6. Г.Исмаилова [Роль произвольных действий и речи в развитии личности ребенка](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=siXDQQgAAAJ&authuser=1&citation_for_view=siXDQQgAAAJ:Tyk-4Ss8FVUC). Медицина, педагогика и технология: теория и практика. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=siXDQQgAAAJ&authuser=1&citation_for_view=siXDQQgAAAJ:Tyk-4Ss8FVUC
7. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshidagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari 2018- yil 18-iyun 7.577-сон 12.07.2019. O'quvchilarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash ishlarini yanada takomillashtirish to'g'risida

**THE CHILDREN OF YOUNG AGE
DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE PROCESSES THROUGH THE
GAME**

Termez State Pedagogical Institute Bahromova Maftuna Bahrom qizi

Annotation: The contents of the article is aimed at developing modern methodological approaches to games, organizational development, and developing methodological development methods for children from today's preschool age.

Keywords: Poline oral creation of folks, mental development, competencies, intellectual potential, game educational activities.

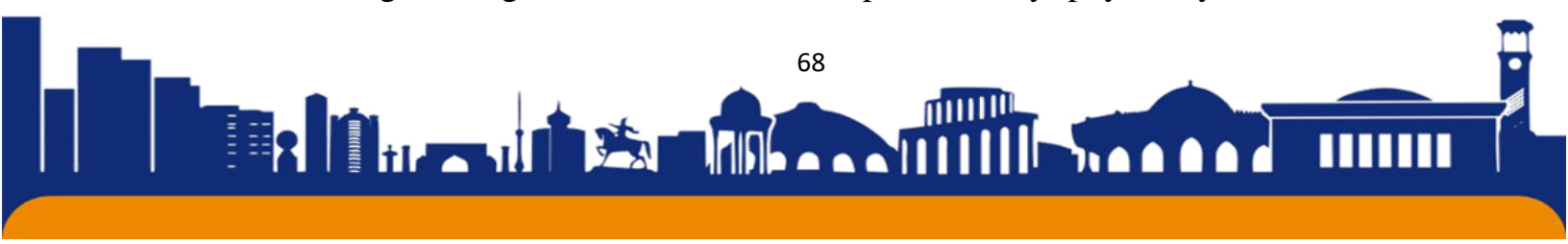
Today, a large-scale reforms are being made in the preschool system for the preschool education for quality preschool education. The main goal of all reforms in the field is to create conditions for all respective intellectual, moral, aesthetic, and physical development of children with the future of our country.

The game of preschool children is diverse. Their types of game can mainly classify the following. 1) Watching games, divided into plot and roles; 2) diamelt games; 3) moving or rule games; 4) mixed games; 5) Cing and making games.

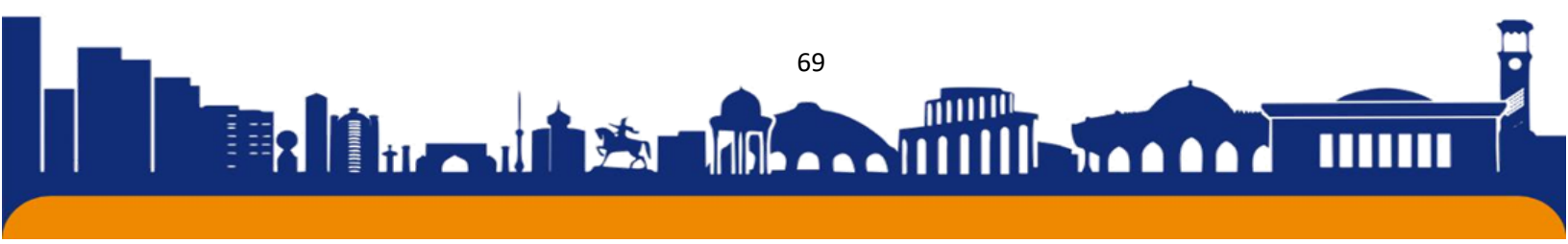
Games played as plots and roles are the oldest game form of age children. Preschool-age guests play games such as "kindergart-link", "Train Train". But even if children of children of different ages are the same, the plot will be different.

The role of the didactic games for preschool children are large. Didactic games are a great help to successfully conduct training on the basis of a special program in a preschool, to prepare a large group of children for school training. The moving or rule games are also important within preschool children. This is because the movies will physically fit children, encourages children to be courageous, frightened, agile. In children, the initiative, teams, and duty. It is "who's first", "copy", "scratched the white rabbit" and includes "Ethnows". The moving games are mainly conducted in walk and physical education sessions. They also play dried games in love. These games are placed on a variety of fairytes and stories, and roles are played directly.

Building-making games between preschool children will be all aimed at everyone. The activities of game allow you to study children individually. Some children like to play a team affect the general development of the psychological child. Therefore, the educators need to play the team. The role of the game in the development of child psyche is invaluable. We are hard to imagine the child's mental development without a game. Because through the game, the child develops not only physically, but also in a

psychiados part. Through the game, the child not only studies the events, what is in it does not learn the events, the characteristics, to imagine speech, to imagine, to think, to work, to work, to work, to work, to work, to work, behavior. Many psychologists and teachers have focused on the psychological issues of the game, and the importance of the games in the psychic development of the game. It is known that the game is to reflect reality for child. This reality is much fun to the reality of the child. The curiosity of the game is easy to realize it. The activity in adult life is the significance of work, it can play the same importance in a child's life. It is possible to meditate on world psychological information, based on the rich data accumulated in the subject of world psychology. First of all, first of all, first when the action of the movement in preschool children, first of all, the organization of the game creates the most favorable conditions for growing and improving the movement of the same age. Second, the reason for the game affects the child's movement is that the entity of the movement is absorbed by the entity through direct training during the game. Third, the later development of the game creates the most favorable conditions for all processes. Therefore, the activity of game activities will be the active goal of increasing the activity of the child from the means of acting. After all, he is growing to the level of the initial object of an entity (creature) to the entity (creature). A pre-school child chooses a role with a certain feature, while it seeks to consciously perform the strict behavior of this or that character. Therefore, the game will turn into the most necessary operation for this child and turn into reality clearly possible that the possible possibility of new forms, improvement, and remembering them. From the conditions of the child's games, the conscious purpose of the game is reflected to perform the actions and its goal is to remember and remind the recall process. The child will be able to remember more words and remember more in the games against the laboratory conditions, which will help open the voluntary memory feature. The analysis of data collected in the experience allows: a) selection of a certain role by the child in the game and requires the process of remembering a lot of information; b) Therefore, the conscious purpose of the personijng of the character, repeating his actions, appears more on child and easily will fulfill. The game does not necessarily improve the process of knowledge but also affix the behavior of the child.

References

1. Teasing Law T.: September 23 2020
2. The law of the Republic of Uzbekistan was approved by the Senate adopted by the Legislative Chamber on October 22, 2019, 2019 by the Legislative Chamber on October 22, 2019
3. N. Most Most, Baby Children's Education, T. ,()
4. O Eshmuradov, G Ismailova, "Socio-Psychological Factors of Family Relations", "Science and Innovation", Tom 1. B4. page-201-205
5. The first step is the state educational program of the preschool educational institution. 2018.

**KONYUKTIVA KASALLIKLARI. PATOGENEZI, KLASSIFIKATSIYASI,
KLINIKASI, DIAGNOSTIKA, DIFFERINSIAL DIAGNOSTIKASI
VA DAVOLASH**

Khamdamov Botirjon Nusratullo og'li

Haydarov Og'abek Ulug'bek o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Pediatriya fakuteti 4-kurs talabasi

Boliyev Islomjon Baxtiyarovich

Samarqand Davlat Universiteti Pediatriya fakuteti 4-kurs talabasi

G'aybullayev Kamronbek Fahriddin o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Xalq Tabobati fakuteti 4-kurs talabasi

Qodirov Javohir Jasurbek o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Pediatriya fakuteti 2-kurs talabasi

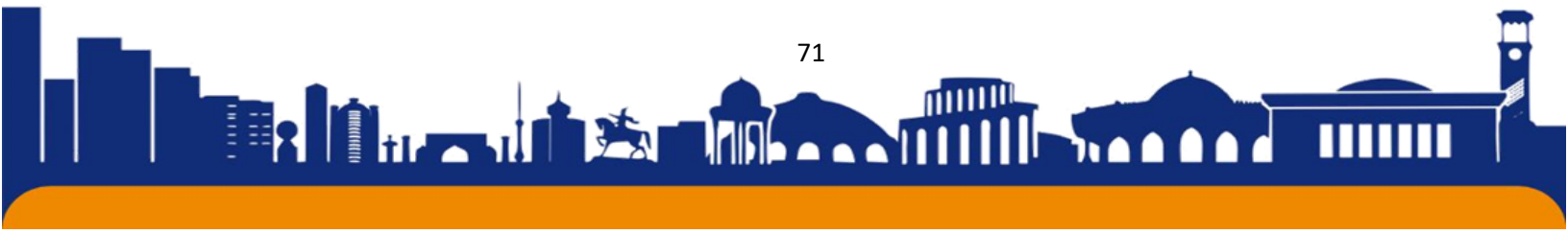
Farmonov Samandar Anvar o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Davolash ishi fakuteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada konyuktika kasalligi haqida atroflicha ma'lumot berilib, uning patogenezi, klassifikatsiyasi, klinikasi, diagnostikasi va davolash usullari haqida bayon qilingan.

Kalit so'zlar: konyuktiva, ko'z kasalliklari, allergiya, klinikasi, diagnostikasi, davolash usullari va h.k.

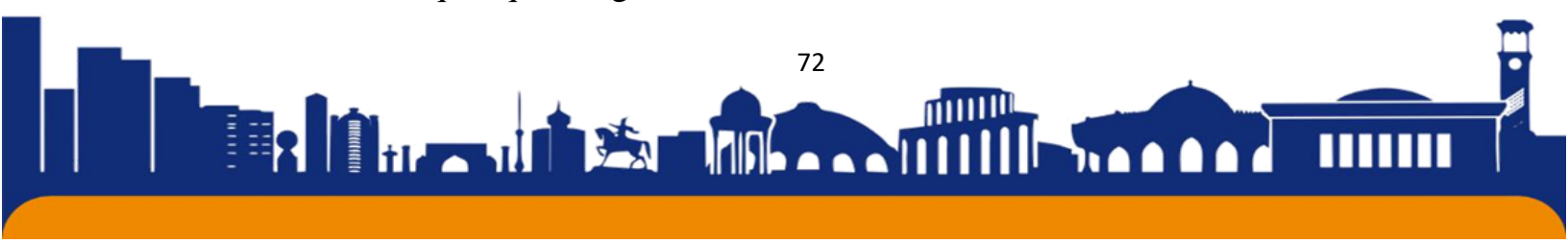
Konyuktiva deyarli shaffof membrana bo'lib, ko'zning oq qismini, sklerani, shuningdek, ichki tomondan ko'z qovoqlarini qoplaydi. Uning vazifasi ko'z olmasini tashqi omillardan himoya qilishdir, garchi u ko'z yoshi tarkibiy qismlarining shakllanishiga va ko'zning immunologik himoyasiga ham aralashadi. Konyuktivit eng tez-tez uchraydigan patologiya bo'lib, uning barcha kelib chiqishiga xos bo'lgan ba'zi xususiyatlarga ega, masalan: qizil ko'z va ko'paygan sekretiya, konyuktivitning har bir turi uchun farq qiladi. Eng tez-tez uchraydigan virusli kelib chiqishi, klinikasi juda o'zgaruvchan, lekin odatda juda gulli, bir tomonlama boshlanadi, ko'pincha 3-7 kundan keyin ikki tomonlama bo'ladi. Ba'zida ko'z qovog'ining sezilarli shishishi bilan birga keladi. Bu holda sekretiya suvli, ammo keyinchalik biroz qalinroq bo'lishi mumkin. Davolash simptomatikdir, chunki uning rivojlanishining oldini olish mumkin emas, bu virusning tajovuzkorligiga qarab bir haftadan bir oygacha davom etishi mumkin. Bu

ko'pincha allergik holatdan aziyat chekadigan odamlarda paydo bo'ladi, allergik konyuktivitga shaxsga xos bo'lgan bir qator moddalar sabab bo'lishi mumkin. Ushbu turdagi konyuktivit ko'pincha mavsumiy elementga ega va bahor va mavsumiy o'zgarishlarda tez-tez uchraydi. Boshqa keng tarqalgan allergenlar chang, gulchang, kosmetika, parfyumeriya yoki dori-darmonlardir va pushti ko'zning allergik belgilari ko'pincha ikkala ko'zga ta'sir qiladi va kuchli qichishish shishishi tez-tez uchraydi.

Nomidan ko'rinib turibdiki, virusli kon'yunktivit havo yoki to'g'ridan-to'g'ri aloqa orqali yuqadigan virus tufayli yuzaga keladi. Odatda sovuqni, o'tkir respiratorli infeksiyalarni yoki qizamiq yoki herpes kabi kasalliklarni keltirib chiqaradigan viruslar ko'pincha virusli kon'yunktivitning sabablari hisoblanadi. Herpes infeksiyasi aslida juda keng tarqalgan, ayniqsa lablar va og'iz hududida sovuq yaralarni keltirib chiqaradigan herpes simplex virusi. Quyoshga ta'sir qilish va yuqori isitma bu sovuq yaralarni keltirib chiqaradigan sababdir. Shu sababli, kon'yunktivitning ushbu turi bilan tanadagi og'riqlar va yuqori nafas yo'llari belgilari kabi boshqa alomatlarni sezish odatiy holdir va u juda yuqumli. Stafilokokklar, streptokokklar va gemofilus kabi bakteriyalar, ayniqsa bolalar orasida juda yuqumli va oson tarqaladigan kon'yunktivitning ushbu turini keltirib chiqaradigan umumiy aybdorlardir. Olovli kuyishlar, ba'zi o'simlik sharbatlari, tirnash xususiyati beruvchi gazlar yoki kimyoviy moddalar va atrof-muhit toksinlari kabi ko'zni tirnash xususiyati beruvchi ba'zi tirnash xususiyati beruvchi moddalar kon'yunktivitni keltirib chiqarishi mumkin. Pinkeye ko'z bilan aloqa qiladigan infeksiyalar (bakteriyalar yoki viruslar), allergiya yoki ba'zi tirnash xususiyati beruvchi moddalar tufayli yuzaga keladi, shuning uchun kon'yunktivitning har xil turlari turli xil alomatlarga olib keladi. Pushti ko'zning belgilari quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

- ✓ Ko'zning nozikligi yoki og'riq (tirnash xususiyati beruvchi kon'yunktivitda kuchli bo'lishi mumkin)
- ✓ qichishish
- ✓ Tanadagi og'riqlar
- ✓ Yorug'likka sezgirlik
- ✓ Ko'zda noqulaylik
- ✓ Ko'z yoki ichki qovoqlarning qizarishi
- ✓ Oqish va ko'z yoshi
- ✓ Uxlayotgan vaqtda oqindi ko'z qovoqlarining qobig'i va bir-biriga yopishib qolishiga olib kelishi mumkin
- ✓ Ko'z qovoqlarining shishishi

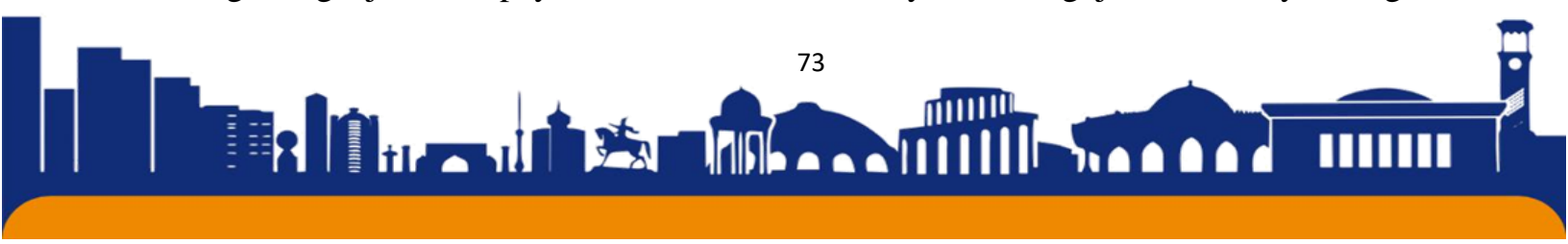

✓ Infeksiya odatda bir ko'zdan boshlanadi, lekin virusli yoki bakterial kon'yunktivit holatlarida tezda boshqa ko'zga o'tishi mumkin.

✓ Ko'p hollarda pushti ko'z og'rig'i, fotofobi va loyqa ko'rish juda tez-tez uchramaydi va ular yuzaga kelganda glaukoma, uveit, keratit yoki hatto meningit kabi boshqa kasalliklarni istisno qilish uchun tibbiy yordamga murojaat qilish muhimdir.

Madaniyatlar kamdan-kam hollarda olinadi, chunki konyuktivitning ko'p holatlari empirik va (oxir-oqibat) muvaffaqiyatli davolanadi, lekin ko'pincha umumiy imkoniyatlar gamutini ishga tushirgandan keyin. Agar tarix va belgilar bakterial konyuktivitni ko'rsatsa, lekin topikal antibiotiklarga javob bo'lmasa, bakterial madaniyat uchun tamponlar kerak. Virusli madaniyat epidemiya holatlarining klasterlarida mos bo'lishi mumkin. Konyuktivit allergiyadan kelib chiqqan holda qo'zg'atuvchi allergenni aniqlash uchun yamoq testi qo'llaniladi. Sitologiya uchun kon'yunktivani qirib tashlash xlamidiya va zamburug'li infeksiyalarni, allergiya va displaziyani aniqlashda foydali bo'lishi mumkin, ammo qimmatligi va ko'z namunalari bilan ishlashda tajribali laboratoriya xodimlarining etishmasligi tufayli kamdan-kam hollarda amalga oshiriladi. Ba'zida granulomatoz kasalliklarda konyuktival insizyon biopsiyasi amalga oshiriladi. Boshqa alomatlar, jumladan og'riq, ko'rishning xiralashishi va fotofobi kon'yunktivitda sezilarli bo'lmasligi kerak. Ko'pincha ko'z yoshi va shilliq qavatning oqishi tufayli o'zgaruvchan loyqalik paydo bo'ladi. Engil fotofobi keng tarqalgan. Ammo, agar ushbu alomatlardan biri aniq bo'lsa, glaukoma, uveit, keratit va hatto meningit yoki karotik-kavernoz oqma kabi boshqa kasalliklarni ham hisobga olish kerak. Tashxis odatda tarix va ko'zni tekshirish asosida amalga oshiriladi. Bunga ko'zni bo'yash, o'tkirlikni tekshirish, old kameraning tiniqligini tekshirish (imkon qadar qo'l oftalmoskopi bilan) va begona jismlarni izlash uchun qovoqlarni burish va ko'z qovoqlarining pastki qismini tekshirish kiradi. Tekshiruvlar va / yoki yo'naltirish faqat tashxisda shubha mavjud bo'lganda ko'rsatiladi.

Allergik konyuktivitning oltita tan olingan turi mavjud: mavsumiy, ko'p yillik, dori-darmonlarni qabul qilish, kontakt linzalari, vernal va atopik. Birinchi to'rtta 1-toifa yuqori sezuvchanlik reaksiyalari tufayli yuzaga keladi. Maydan avgustgacha o't gulchaglari eng yuqori cho'qqisiga chiqadi, daraxt gulchaglari esa bu davrning har ikki tomonida cho'qqisiga tushadi, bu daraxt turlariga bog'liq. Alohida bemorlarda bir nechta allergiya bo'lishi mumkin, ammo ularning belgilari har yili bir vaqtning o'zida takrorlanadi. Ko'p yillik kon'yunktivit: Bu konyuktivit bo'lib, unda simptomlar yil davomida turli xil allergenlarga javoban paydo bo'ladi, masalan, hayvonlarning junlari va uy changlari.

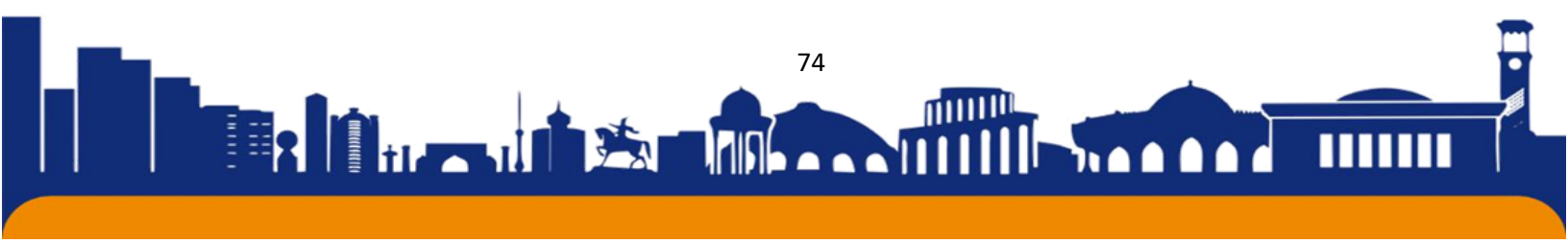

Semptomlar ertalab yomonlashishi mumkin. Gigant papiller kon'yunktivit: keng tarqalgan sabablarga kontakt linzalari, ko'z jarrohligidan keyin (singan) tikuv va protezlar kiradi. Bu kontakt linzalari bilan bog'liq papiller kon'yunktivitning eng og'ir shaklidir. Bu kontakt linzalari va protez foydalanuvchilarida kuzatiladi. Biroq, bir martalik kontakt linzalarining keng qo'llanilishi uning kasallanish darajasini pasaytirdi. Kontakt dermatokon'yunktivit: Ko'z tomchilari yoki kosmetika vositalariga javoban paydo bo'ladi. Bu antigistaminlar va mast hujayra stabilizatorlariga to'liq javob etishmasligi bilan tavsiflanadi. Atopik kon'yunktivit: Bu nisbatan kam uchraydigan, ammo potentsial jiddiy kasallik bo'lib, asosan atopik dermatit bilan og'rikan yosh odamlarda (boshlanishi: 25-30 yosh) ta'sir qiladi. Ko'rinishi bahorgi konyuktivitga o'xshash bo'lishi mumkin, ammo bu holat yillar davomida saqlanib qoladi va keratokonus, presenil katarakta va vaqti-vaqti bilan retinal dekolmani keltirib chiqaradigan sezilarli ko'rish kasalligi bilan bog'liq.

Hozirgi vaqtda allopatiya bozorda eng mashhurdir. Uning mashhurligining sababi shundaki, hozirgi dunyoda hayot shunchalik tez va zerikarli bo'lib qoldiki, faqat Allopatiya ommaga mos keladi. Sababi, tezkor ishda yuqori darajada mavjud. Qabul qilish oson. Uzluksiz rivojlanish. Garchi u hozirgi muhitga mos keladigan bo'lsa-da, lekin u o'zining uzoq davom etadigan ta'sirini tanqidiy yon ta'sirlar shaklida qoldiradi. Bundan tashqari, allopatiya mashhurdir, chunki bemorlarga boshqa davolash usullari haqida ko'p ma'lumot yo'q. Allopatiya bilan solishtirganda, boshqa davolash usullari - Ayurveda, Gomeopatiya va boshqalar juda xavfsiz va samarali. Shunday qilib, agar boshqa davolash usullari targ'ib qilinsa, bu aholi salomatligi uchun juda foydali bo'ladi.

LITERATURES:

1. Baran GR, Kiana MF, Samuel SP. 2014. Chapter 2: Science, Pseudoscience, and Not Science: How Do They Differ?, Healthcare and Biomedical Technology in the 21st Century (Springer), pp. 19–57.
2. Richards A, Guzman Cottrill JA. 2010. Conjunctivitis, *Pediatr Review*, 31(5):196–208
3. Smith K. 2012. Homeopathy is Unscientific and Unethical. *Bioethics* 26(9):508–512.
4. Whorton JC. 2004. Oxford University Press US, ed. *Nature Cures: The History of Alternative Medicine in America* (illustrated ed.). New York: Oxford University Press, pp. 18, 52

**STREPTOKOKKLI PNEVMONIYA: ETIOLIYASI, PATOGENEZI VA
DAVOLASH**

Irmamatova Fotima Asrorjon qizi
SamDTU Pediatriya fakulteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Maqolada pnevmoniyaning etiologik turlaridan biri bo'lmish streptokokkli pnevmoniya mavzusi yoritilgan. Maqola kirish qismida streptokokkli pnevmoniya haqida umumiy ma'lumotlar berilgan. Keyinchalik kasallik tog'risida tarixiy konteks tarafdin yondashilib statistik ma'lumotlar berilgan. Kasallik etiologiyasida streptokokklarning antimikroblarga chidamli turlari xavfi ta'kidlangan. Maqolada streptokokkli pnevmoniyaning patogenezi va klinikasi haqida batafsil ma'lumotlar berilgan bo'lib, uning boshqa pnevmoniyalardan farqlari keltirilgan. Maqolaning oxirgi qismida esa pnevmoniya davolash va profilaktikasi haqida so'z yuritiladi. Umuman olganda maqola tibbiyot sohasi xodimlari va talabalari uchun qiziqarli va muhim ma'lumotlar taqdim etishi mumkin.

Kalit so'zlar: Streptokokklar; Pnevmoniya; Infeksiya; Kolonizatsiya; Patogen; Kapsula; Bakteriya; Bakterial fermentlar; Yallig'lanish; Antibiotiklar;

Kirish: Streptokokklar tarixan dunyo bo'ylab eng keng tarqalgan patogen bo'ldi bakteriya hisoblanadi. Antibiotiklardan oldingi davrda streptokokkli pnevmoniyaning barcha holatlarining 95% sababi deb taxmin qilingan. Streptokokkli pnevmoniya o'ta og'ir kechgan va davolash juda murakkab bo'lgan. Antibiotiklarning kashf etilishi esa streptokokkli pnevmoniyani davolashni soddalashtirdi. Virulent streptokokklar asimptomatik ravishda sog'lom tashuvchilarda yashaydi. Ular ko'pincha burun bo'shlig'i, halqum va burun sinuslarida kolonizatsiyalanish xususiyatiga ega. Ammo immunitet zaiflashganda(ko'pincha yuqori nafas yo'llari virusli yallig'lanish kasalliklari) va ayniqsa bolalar va keksalarda bakteriya pnevmoniyani keltirib chiqarishi mumkin. Bundan tashqari streptokokklarning antimikroblarga chidamli turlari kasalxona ichi pnevmoniyasini keltirib chiqarishi mumkin.

Etiologiya: Streptokokklar va lobar pnevmoniya o'rtasidagi bog'liqlik haqida Fridlander va Talamon birinchi marta 1883 yilda xabar berishgan. Emlash ishlari 1911 yildayoq olib borila boshlangan. Streptokokkli pnevmoniya lanset shaklidagi, gram-musbat, fakultativ anaerob organizm bo'lib, odatda juft yoki qisqa zanjirlarda uchraydi.

Kapsulali Streptokokk odamlar uchun patogen organizm bo'lib, kapsulali polisaxarid bakteriyani tasniflash uchun asosdir. 2011 yil holatiga ko'ra jami 92 ta alohida serotiplar ajratilgan.

Epidemiologiya: Streptokokk infeksiyalari butun dunyoda mavjud bo'lib, ko'pincha qish va erta bahor oylarida uchraydi. Deyarli 40% -50% sog'lom bolalar va 20% -30% sog'lom kattalar tashuvchilardir. Streptokokkli pnevmoniya pnevmoniyasi barcha populyatsiyalarda paydo bo'lishi mumkin bo'lsa-da, u 65 yoshdan katta, 2 yoshdan kichik, chekadigan, spirtli ichimliklarni suiiste'mol qiladigan, astma bilan og'rikan bemorlarda ko'proq uchraydi. Jahon Sog'liqni saqlash tashkiloti 2005-yilda 16 million o'lim, shu jumladan 1 yoshga to'lmagan 5 million bola streptokokkli pnevmoniya tufayli sodir bo'lganligini taxmin qildi. Bu gripp bilan og'rikan bemorlarda keng tarqalgan qo'shma infeksiya bo'lib, bunday bemorlarning pnevmoniya bilan kasallanishiga olib keladi.

Patofiziologiya: Streptokokkli pnevmoniya odatda sog'lom odamlarda oralfarengit va nazofarengit kabi kasalliklarida streptokokkning kolonizatsiyasidan keyin sodir bo'ladi. Kapsula Streptokokkli pnevmoniya patogenezida katta rol o'ynaydi. U polisaxaridlardan iborat bo'lib, hujayra devorini o'rab oladi. Bu granulotsitlarning asosiy hujayra devoriga kirishini oldini olish orqali fagotsitozdan qochishga yordam beradi. Kapsulaning bu polisaxaridlari bakteriyalarni aniqlash va serotiplashda yordam beradi. Ko'pgina serotiplar aniqlangan bo'lib, 6, 14, 18, 19 va 23 serotiplar pnevmoniyani keltirib chiqaradi va eng keng tarqalgan. Madaniy muhitda ushbu shtammlarning virulentligini tashqi ko'rinishi, shaffof va shaffof bo'lmagan turlari bilan aniqlash mumkin. Shaffof tip odatda nazofarengitda kolonizatsiya qilinadi, shaffof bo'lmagan tip esa o'pka, miya va qon oqimi infeksiyasida mavjud. Streptokokkli pnevmoniya patogenligining ikkinchi muhim xususiyati uning nafas olish epiteliysiga invaziyaga va adgeziya qobiliyatidir. Pnevmonokokk kasalligining og'irligi bakteriya chiqaradigan ekzotoksin va endotoksinlar hamda immunitet tizimining faollashishi, hujayra devori oqsillari, avtolizin, sitokin chiqarilishi natijasida kelib chiqadigan sezilarli yallig'lanish reaksiyasi bilan bog'liq. Streptokokkli pnevmoniya ko'pincha fibrinoz yallig'lanishga sabab bo'ladi.

Toksikokinetika: Streptokokkli pnevmoniya odamlarda infeksiyalarni keltirib chiqaradigan bir nechta virulentlik omillariga ega. Polisaxarid kapsulasi C3b komplementining hujayra yuzasiga bog'lanishini ingibitsiya qilish orqali fagotsitozga xalaqit beradi. Pnevmonokokk oqsillari ham bakteriyalarning virulentligida katta rol

o'ynaydi. Proteaza va neyroaminidaza shilliq qavatga, gialuronidaza biriktiruvchi to'qimaga kirib borishga imkon beradi. Streptokokkli pnevmoniyasining virulentligida ta'sir qiluvchi boshqa oqsillarga pnevmolizin, streptokokk sirt oqsili A va avtolizin kiradi. So'nggi bir necha yil ichida antimikrob chidamli Streptokokkli pnevmoniya va penitsillinga chidamli Streptokokkli pnevmoniya keng tarqalgan. Penitsillinga qarshilik penitsillin bilan bog'laydigan oqsildagi(PBP) o'zgarishlarning natijasidir va penitsillin bakteriya hujayra devoriga bog'lana olmaydi. Ammo barcha beta-laktamlar rezistentlikni ta'minlamaydi jumladan yuqori avlod sefalosporinlariga qarshi. Antimikrob chidamli streptokokklar organizm mutatsiyalari natijasidir, bu preparatning hujayradan faol chiqaruvchi kanallar yoki preparatning bog'lanishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Antimikrob chidamli streptokokkli pnevmoniya ancha xavfli bo'lib, kasalxona ichi infeksiyasi sanaladi.

Klinikasi: Streptokokkli pnevmoniya klinik kechishi barcha pnevmoniyalar singari uch bosqichi farqlanadi. Ammo obyektiv belgilarning bemor ahvoli og'irligi o'rtasidagi nomutanosublik va sepsis xavfining yuqoriligi bilan farqlanadi. Ya'ni pnevmoniyaning boshlang'ich davridagi isitma, yo'tal, nafas qisishi kabi tipik belgilar avj olish davrida kuzatilishi mumkin. Streptokokkli pnevmoniya boshlang'ich davri faqatgina umumiy intosikatsiya belgilari bilan o'tishi mumkin. Ammo fizik tekshirishda o'pkada quyilish bosqichi ketayotganini ko'rsatadi. Ya'ni paypaslashda ovoz dirillashi kuchayishi, perkussiyada bo'g'iq timpanik ovoz, auskultatsiyada krepitatsiya induks susaygan vezikulyar nafas fonida eshitiladi. Avj olish davrida esa bemorda isitma, ko'krak sohasida og'riq, yo'tal, balg'am, nafas qisishi kabi alomatlar kuzatiladi. Bu davrda o'pkada qizil va kulrang jigarlanish bosqichlari kechadi. Natijada fizik tekshirishlar o'pka to'qimasi zichlashish belgilarini ko'rsatadi. Perkussiyada to'mtoq tovush, auskultatsiyada krepitatsiya yo'qolib bronxial nafas eshitiladi. Tugallanish bosqichida ekssudat so'rila boshlaydi. Fizik tekshiruvlar paypaslanganda ovoz titrashi nisbatan susayadi. Perkussiyada bo'g'iq timpanik ovoz, auskultatsiyada krepitatsiya reduks aniqlanadi. Ba'zan esa nam xirillashlar eshitilishi mumkin.

Tashxislash: Streptokokkli pnevmoniya bilan og'riqlar turli xil alomatlariga ega bo'lishi mumkin, ammo eng keng tarqalganiga nafas qisilishi, yo'tal, ko'krak sohasi og'rig'i, balg'am ishlab chiqarish va isitma kiradi. Biroq, ko'plab tadqiqotlarda ushbu alomatlar streptokokkli pnevmoniya tashxisi uchun sezgir yoki o'ziga xos emasligi aniqlandi. Keksa odamlarda klinik ko'rinish odatdagi klinik belgilarga rioya qilmasligi mumkin, bu tashxisning kechikishiga va o'limning ko'payishiga olib keladi. Keksa

odamlarda umumiy zaiflik, o'zgargan ruhiy holat va bezovtalik kabi alomatlar kasallikning dastlabki belgilari bo'lishi mumkin. Streptokokkli pnevmoniya bilan kasallanganlarni tashxislashda eng foydalisi obyektiv tekshiruvlardir. Pnevmoniyaga shubha qilingan bemorda taxipnoy, gipoksiya yoki gipertermiya mavjud bo'lganda, qo'shimcha obyektiv baholashni o'tkazish kerak. Egofoniya, xirillash, pichirlagan pektorilokiya, perkussiya yoki bronxial nafas kuchayishi, krepitatsiya kabi klassik belgilari eshitalishi mumkin. Ko'krak qafasi rentgenografiyasi pnevmoniyani tashxislashda asosiy hisoblanadi. Streptokokkli pnevmoniya ko'pincha Lobar(krupoz) pnevmoniyaga sabab bo'ladi. Ammo yangi adabiyotlar shuni ko'rsatdiki, rentgenografiya pnevmoniya bilan og'rikan bemorlarda qo'zg'atuvchi organizmni aniqlashda ishonchli emas. Afsuski, rentgenografiya streptokokkli pnevmoniyani tashxislashda 100% xulosa bermaydi. Kompyuter tomografiyasi (KT) streptokokkli pnevmoniya tashxisini qo'yish uchun oddiy ko'krak qafasi rentgenografiyasiga nisbatan yaxshiroq sezgirlik va aniqlikka ega ekanligini ko'rsatdi, ammo nisbatan yuqori narx va radiatsiya ta'siri tufayli cheklangan darajada qo'llaniladi. Pnevmoniyani qo'zg'atuvchi patogen tashxisini qon biokulturasi, balg'am biokulturasi va siydik antigenlari kabi turli xil vositalar yordamida olish mumkin. Qon biokulturasi ijobiy bo'lishi Streptokokkli pnevmoniyani ko'rsatadi. Balg'am biokulturasi odatda pnevmoniya uchun qo'zg'atuvchi organizmni aniqlashda past sezuvchanlik va o'ziga xoslikka ega. Biroq, antimikroblarga chidamli organizmga ega deb gumon qilingan bemorlarda balg'am madaniyatini olish kerak. Streptokokkli pnevmoniya holatlarini tashxislashda siydik antigeni mavjud va 80% sezgirlik va 97% o'ziga xos xususiyatga ega.

Davolash: Streptokokli pnevmoniyani davolash spetsifik va nospetsifik yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Nospetsifik davolash ko'proq suyuqlik ichish, kislorod ingalyatsiyasi, nafas gimnastikasi va fizioterapevtik muolajalarni o'z ichiga oladi. Spetsifik davolash birinchi navbatda ximioterapiya sanaladi. Yengil va o'rta darajalarda penitsillinlar(ampitsillin, amoksatsillin) berilishi tavsiya etiladi. Sutkalik doza 50 000-100 000 TB/kg tana vazniga bolalar uchun, kattalar uchun sutkalik doza 50-60 mln TB bo'lib, Sutkasiga 3-4 mahalga buyuriladi. Penitsillinga chidamli streptokokklar uchun sefalosporinlarning 3 yoki 4-avlodi(seftriakson, sefotaksim, sefepim), makrolidlar (azitromitsin, eritromitsin) va aminoglikozidlar(gentamitsin, amikatsin) qo'llaniladi. To'rtinchi avlod sefalosporinlaridan sefepim kattalar uchun sutkalik dozasi 2-4 g, bolalar uchun 50-80 mg/kg ni tashkil etib 2 mahalga. Bundan tashqari yallig'lanishga qarshi steroidlar(prednizolon, deksamitazon) va nosteroidlar(atsetilsalitsilat kislota,

ibuprofen, diklofenak) tavsiya qilinadi. Qon harakatini va moddalar almashinuvini yaxshilash uchun vitaminoterapiya va boshqa preparatlar qo'llanilishi mumkin.

Xulosa: Shunday qilib, streptokokkli pnevmoniya zotiljamning etiologiyasiga ko'ra turlaridan biri sanaladi. Kasallik ko'pincha O'RVI yoki boshqa yuqori nafas yo'llari infeksiyasidan keyin boshlanadi. Shuningdek, keksalar va bolalar xavf guruhi hisoblanishadi. Kasallik patogenezini va kechishi streptokokkning o'ziga xos mikrobiologik xususiyatlariga va organizm reaksiyasiga bog'liq. Streptokokkli pnevmoniyani tashxislashningda serologiya muhim o'rin tutadi. Boshqa bakterial infeksiyalar singari davolashning asosida antibiotiklar turadi. Davolash usullari va dozalarini shifokor belgilaydi. Streptokokkli pnevmoniya profilaktikasida sanitariya va gigiena qoidalariga rioya qilish, organizmni chiniqtirish talab etiladi. Shuningdek, sovuqda qolishni oldini olish hamda zarali odatlardan(chekish) xalos bo'lish muhim o'ringa ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Luna CM, Pulido L, Niederman MS, Casey A, Burgos D, Leiva Agüero SD, Grosso A, Membriani E, Entrocassi AC, Rodríguez Fermepin M, Vay CA, Garcia S, Famiglietti A. Decreased relative risk of pneumococcal pneumonia during the last decade, a nested case-control study. *Pneumonia* (Nathan). 2018;10:9.

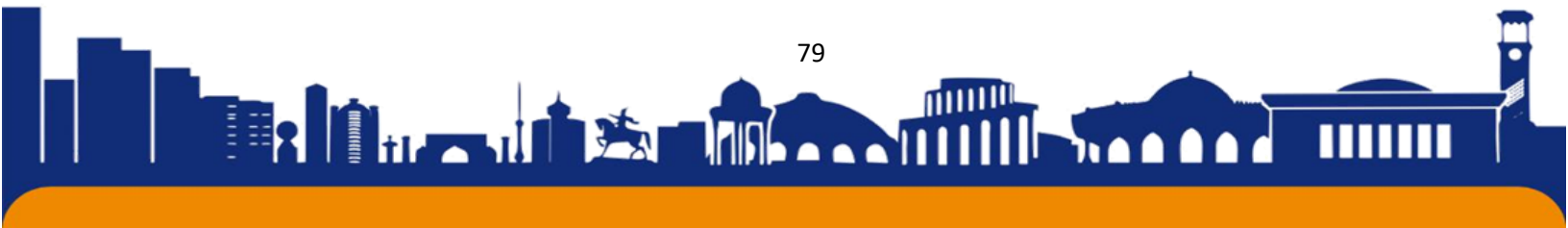
2.Cillóniz C, Dominedò C, Garcia-Vidal C, Torres A. Community-acquired pneumonia as an emergency condition. *Curr Opin Crit Care*. 2018 Dec;24(6):531-539.

3.Shoji H, Vázquez-Sánchez DA, Gonzalez-Diaz A, Cubero M, Tubau F, Santos S, García-Somoza D, Liñares J, Yuste J, Martí S, Ardanuy C. Overview of pneumococcal serotypes and genotypes causing diseases in patients with chronic obstructive pulmonary disease in a Spanish hospital between 2013 and 2016. *Infect Drug Resist*. 2018;11:1387-1400.

4.Regev-Yochay G, Chowers M, Chazan B, Gonzalez E, Gray S, Zhang Z, Pride M. Distribution of 13-Valent pneumococcal conjugate vaccine serotype streptococcus pneumoniae in adults 50 Years and Older presenting with community-acquired pneumonia in Israel. *Hum Vaccin Immunother*. 2018; 14(10):2527-2532.

5.Quah J, Jiang B, Tan PC, Siau C, Tan TY. Impact of microbial Aetiology on mortality in severe community-acquired pneumonia. *BMC Infect Dis*. 2018 Sep 04;18(1):451.

6.Ghaffar F, Friedland IR, McCracken GH. Dynamics of nasopharyngeal colonization by *Streptococcus pneumoniae*. *Pediatr Infect Dis*. 1999 Jul;18(7):638-46.

GARMONLAR VA ULARNI INSON HAYOTIGA TA'SIRI.

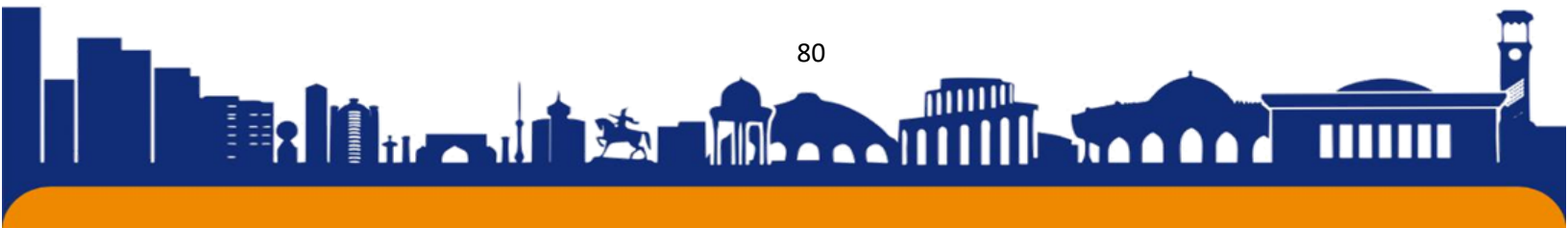
Ismoilova Zarina

Annotatsiya: Garmonlar odam va hayvon organizmlarda juda katta rol o'ynaydi, ular odam organizmining almashtirib bo'lmas murakkab birligidir. Gormonlarning yetishmasligi yoki oshib ketishi organizm ichki muhiti (homeostaz) ni buzib turli xil og'ir kasalliklarga olib kelishi mumkin. Hozirgi vaqtda mahalliy aholining gormonlar haqidagi tasavvuri ko'pinch no'tog'ri yoki umuman mavjud emas. Buni esa aholining salomatlik foizini tushishiga sabab bo'luvchi faktorlardan biri deb qarash bo'ladi. Ushbu maqola garmonlar to'g'risida ma'lumotlar, garmonlarning turlari, ularning balansi buzilishi natijasida paydo bo'ladigan patologik holatlar va garmonlarni qanday qilib meyyorga keltirish haqida.

Kalit so'zlar: Gormonlar, Testosteron, Estrogen, Somatotropin, Platsena, Depressiya, Kortizol.

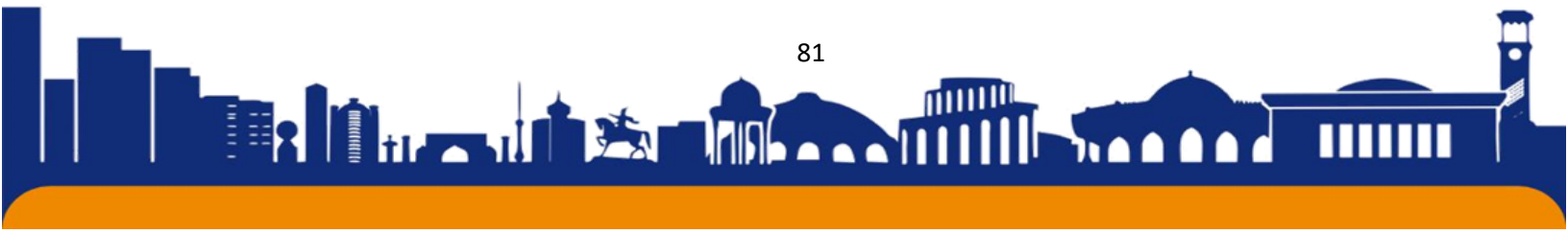
Gormonlarning ta'siri nishon-a'zolar hujayralaridagi ba'zi fermentlarning katalitik faolligini kuchaytirish eki susaytirish orqali yuzaga chiqadi. Bundan tashqari gormonlar hujayralarda fermentlar sintezini tezlashtirib, undagi fermentlar miqdorini oshirish yo'li bilan ta'sir qiladi. Gormonlar qon bilan barcha a'zo va to'qimalarga etkazilsa ham, faqat shu gormonga nisbatan sezuvchan bo'lgan resteporli hujayralarga ta'sir qiladi. Hujayralardagi resteporlar maxsus oqsildan iborat bo'lib, hujayra ichida yoki uning membranasi tashqi yuzasida joylashgandir. Hujayra ichiga o'tolmaydigan katexolaminlar va peptid gormonlar membranaga tashqaridan ta'sir etadi. Bu ta'sirni hujayra ichidagi organoidlarga maxsus vositachilar-mediatorlar (siklik adenozinmonofosfat-sAMF, siklik guanozinmono-fosfat-sGMF, Ca²⁺ ionlari, prostaglandinlar v.b.) etkazib beradi. Hujayra membranasidan nisbatan osonroq ichkariga o'tuvchi steroid va muayyan darajada yodtironinlar hujayra ichidagi tuzilmalarga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bu gormonlar yadroda sodir bo'luvchi jarayonlarga ta'sir etib, oqsil sintezini o'zgartiradi. Shuning uchun bu ta'sir asta-sekin ishga kirishadi va uzoq davom etadi. Umuman gormonlar uchta juda muhim vazifani bajaradi:

1. Organizmning jismoniy, jinsiy va ruhiy rivojlanishi va ko'payishini ta'minlaydi.
2. Organizm va uning tizimlarini doim o'zgarib turuvchi sharoitlarga moslashtiradi.
3. Ba'zi fiziologik ko'rsatkichlarning (qonda glyukoza, kalstiy, fosfor v.b. miqdorining) barqarorligini saqlaydi – homeostatik faoliyat. Gormonlarning moddalar almashinuviga ta'sirini metabolik, shakllantiruvchi jarayonlar, tafovutlanish, o'sishga

ta'sirini morfogenetik, a'zolar faoliyatini ishga solishini kinetik, a'zolar faoliyatini kuchaytirishi, susaytirishi yoki yo'naltirib turishini korrektsiyalovchi ta'sir deyiladi.

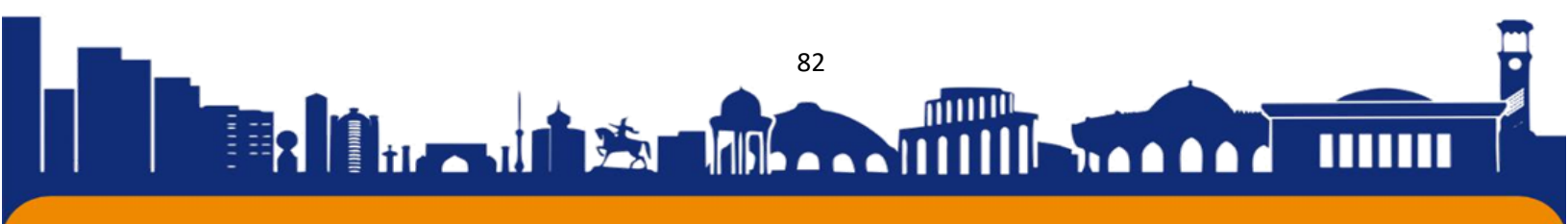
Gormonlarning qon bilan tashilishi turli yo'l bilan amalga oshiriladi. Suvda eriydigan gormonlar plazmada erkin ko'rinishda, boshqa gormonlar plazma oqsillari yoki shaklli elementlar bilan birikkan holda tashiladi. Albuminlar, gamma globulinlar, transferon kabi muayyan gormonlarni biriktirib, kom-plekslar hosil qiluvchi qon plazmasi oqsillari mavjud. Hidrofillik xususiyatga ega bo'lgan oqsil gormonlar qonda yaxshi eriydilar va maxsus toshuvchilarga muxtoj emaslar. Ularning qonda va to'qimalarda parchalanishi nishon-hujayralar, qon, jigar va buyraklardagi maxsus proteinazalar tomonidan amalga oshiriladi. Mazkur gormonlar qondagi hayotining yarim davri 10-20 daqiqa. Steroid gormonlarni qonda maxsus globulinlar va transkordin tashiydi, ularning qondagi hayoti yarim davri 0,5-1,5 soat. Adrenalin, noradrenalin va dofaminning faqatgina 5-10% qonda erkin holda, qolgani oqsillar bilan birikkan holda tashiladi, ularning qondagi hayotining yarim davri 1-3 daqiqa. Gormonlarning xarakterli xossasi ularning yuksak fiziologik faolligidir. Gormonning juda kichik miqdori ham organizm funksiyalarini o'zgartiradi. Masalan, adrenalin ajratib olingan yurakka 1:10 ning 7 darajasi g/ml konsentratsiyada ham ta'sir eta oladi. Insulinning 1 g 125000 quyonda qondagi shakar miqdorini kamaytirishga yetarlidir. Gormonlar to'qimalarda, jumladan jigarda, nisbatan tez parchalanadi. Shuning uchun gormonlarning qondagi miqdori muayyan bir me'yyorda saqlanishini, ularning uzluksiz va uzoqroq vaqt davomida ta'sir etishini ta'minlash uchun gormonlar ichki sekresiyasi bezlaridan uzluksiz ravishda ajratilishi kerak. Gormonlar hujayraning genetik apparatini stimullash, fermentlarni faollashtirish va fermentativ reaksiyalar tezligini o'zgartirish yo'li bilan moddalar almashinuviga ta'sir ko'rsatadi. Ular oqsilning tuzilishini belgilab beradigan informatsion ribonuklein kislotasining hosil bo'lishini kuchaytirib, oqsillar biosinteziga ta'sir etadi. O'sish va jinsiy Gormonlar organizmning o'sishini, balog'atga yetishini boshqaradi. Zarur paytda organizm imkoniyatlari Gormonlar ishtirokida safarbar qilinadi. Mas, xavf-xatar taxdid qilganda va shu munosabat bilan muskullarga zo'r kelganda Adrenalin ko'proq chiqib, qondagi glyukozani ko'paytiradi, yurak va miyaga qon borishini kuchaytiradi; organizmga zararli ta'sir ortganda AKTG ko'proq chiqadi. Organizm normal yashab, ishlab turishi uchun Gormonlar ehtiyojga yarasha ishlanib chiqishi kerak. Nerv, gumoral va gormonal omillar o'zaro ta'sir etib, shunga yordam beradi. Ba'zan nerv sistemasi ichki sekresiya bezlari bilan bevosita bog'lanadi. Qorin nervi ta'sirlanganda buyrak usti bezlarining mag'iz qavatidan adrenalinning ko'plab chiqishi shundan dalolat

beradi. Baʼzan qoʻzgʻalish nerv tolalari orqali gipotalamusa boradi, bu yerda rilizing gormonlar (gipofiz Gormonlarni ajratuvchi omillar) degan moddalar hosil boʻladi, shu moddalar gipofizga kirib, gipofizar (trop) Gormonlarning qoʻshimcha chiqishiga sabab boʻladi, bular esa periferiyadagi ichki sekreksiya bezidan Gormonlar chiqishini kuchaytiradi. Organizmda qandaydir biror sabab bilan Gormonlar koʻpayib ketsa, gipotalamusdan rilizing gormon chiqishi toʻxtaydi, natijada gipofiz tegishli trop Gormonlarni kamroq chiqaradi, shundan keyin periferiyadagi ichki sekresiya bezidan Gormonlar chiqishi ham kamayadi. Somatotropin ayniqsa yosh organizm oʻsishi uchun juda muhimdir. Uning yetishmovchiligi nanizmga oshib ketishi gigantizmga olib kelishi mumkin. Yoshi katta insonlarda somatotropin miqdori baland boʻlgani yaxshi ammo haddan tashqari koʻp boʻlsa akromegaliya nomli kasallikka olib kelishi mumkin. Somatotropin gormoni organizmni yosh holatda ushlashga yordam beradi undan tashqari oqsil sinteziga ijobiy taʼsir koʻrsatadi shu sababli sportchilarga bu gormon muhimdir. Somatotropin miqdorini ogʻir jismoniy mashqlar yordamida ancha oshirsa boʻladi. Patologik holatlarda koʻpincha preparate ukollardan foydalaniladi. Oxirgi tadqiqotlar tasdiqladiki roʻza tutish yaʼni ochlik oʻsish gormonini oshirirar ekan. Xulosa: Gormonlarning soni ham funksiyalari ham turli xildir. Ularni meyyorida ushlash oʻzimizga va turmush tarzimizga bogʻliqdir, oʻzimiz va yaqinlarimiz uchun bu bilimlarni bilishimiz shart va zarur deb hisoblayman.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Нарметова, Ю. (2014). Тиббиёт психологиясида психосоматик касалликлар муаммоси. ФЗМУ хабарлари.
2. Karimovna, N. Y. (2023). COGNITIVE DISORDERS. American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 12, 126-131.
3. Нарметова, Ю. (2016). Психодиагностические аспекты перинатальной психологии. Диагностика в медицинской (клинической) психологии: традиции и перспективы (к 105-летию СЯ Рубинштейн).
4. Нарметова, Ю. (2016). Tibbiyot muassasalarida faoliyat yurituvchi psixologik kadrlar tayyorlash muammolari. Ilmiy axborotnoma.

MODERN METHODS OF DIAGNOSTIC AND TREATMENT OF ATOPIC DERMATITIS

Diliyeva Shahnoza Ibrogim qizi

Student of the Faculty of Pediatrics of Samarkand State Medical University

shaxnozadiliyeva@gmail.com +998999423337

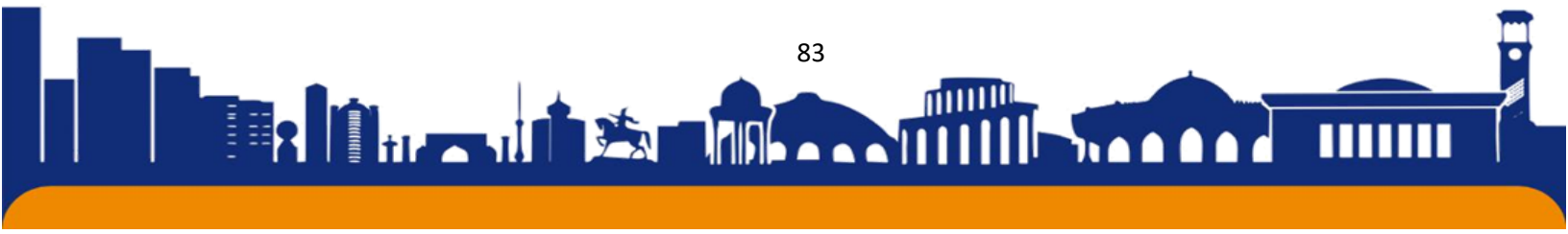
Masharipova Dilfuza G'ofurjon qizi

Student of the Faculty of Pediatrics of Samarkand State Medical University

mashsaripovhaydar@gmail.com +998979131676

The purpose of the study: to study the causes of atopic dermatitis, clinical symptoms, methods of diagnosis and treatment currently used.

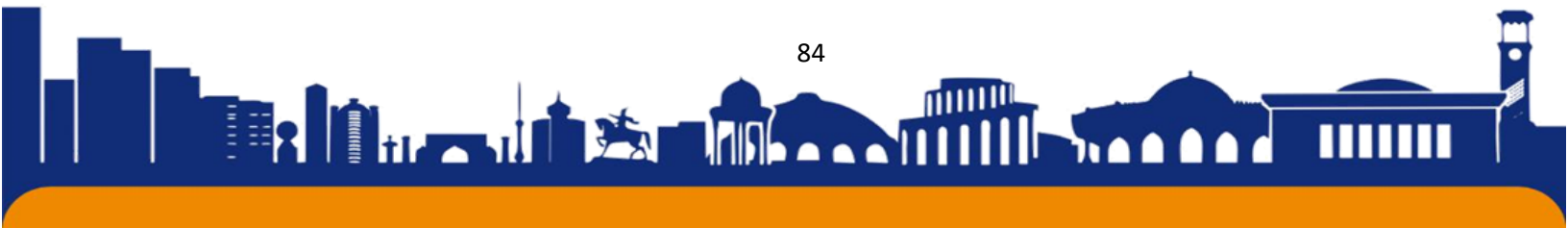
Research materials and methods: Atopic dermatitis is a disease with multifactorial chronic skin inflammation, characterized by severe skin itching, vesiculo-papular rashes and signs of lichenification. The causes and course of the disease have not been fully determined. Heredity plays a big role in the origin of atopic dermatitis. The existing genetic information in the organism ensures the preservation of the sign of generations, the specificity of the signs and qualities in it, and the influence of the external environment ensures the manifestation of the existing genetic information in accordance with this environment, and the individual difference of the organism. In atypical dermatitis, under the influence of strong factors of the external environment, genes are mutated, and the resulting symptoms are passed from generation to generation. Children with atopic dermatitis have been found to have an increased innate sensitivity to various substances and, in response, to the appearance of reagin antibodies (Ig E). The disease is transmitted by an autosomal dominant type. Atopic dermatitis is characterized by immunological reactivity of the body (atopy and immunodeficiency), vegetative-vascular and neuroendocrine disorders. 50-70% of patients with atopy have atopic dermatitis in their family anamnesis. One of the important factors in the development of atopic dermatitis is the destruction of the immune system. In addition to the genetic factors mentioned above, the main cause of atopic dermatitis can be a disordered diet, improper nutrition of a woman during pregnancy, mental and psychological changes, and allergic diseases. According to statistics, atopic dermatitis is more common in people with asthenic body structure, diseases related to the gastrointestinal system, people with low enzyme activity, dyskinesia

and dysbacteriosis. In infancy - the skin of a child changes as a baby, and later, when the child is taught to eat, the changes in the skin are clearly visible. Initially, the child's hairy part of the head and the face appear yellowish, scaly light red erythema. The child's face is very itchy, small bubbles with thin skin appear on the surface of the erythema, and in more severe cases, the crusts increase. The blisters burst quickly, and a clear serous fluid comes out of them. Even if the child is properly cared for, the skin is wet. Atopic dermatitis is characterized by a strong exudative process in infancy. The childhood period of atopic dermatitis is chronic. Recurrence of the disease occurs in autumn and spring. The exudative process decreases and the infiltrative process occurs. Flat multifaceted papules and later papules appear in the elbow joints, knee sockets, and back of the neck. When the disease develops, blisters, bloody crusts, coins, cracks, erosions appear on the surface of the erythema. The boundaries of pathological foci are unclear, they are often located in large folds (elbows and knees), neck, wrist-paw areas. At the end of this stage, diffuse small scales, excoriations, lichenifications are formed on the skin of most patients. These signs are often noticeable in red lips, around the mouth, and at the corners. The trigger factor and clinical signs alone are sometimes enough to make a diagnosis of dermatitis. Laboratory tests include blood analysis (eosinophil count increases), increased immunoglobulin concentration in the blood, and skin allergy test. In addition, examinations by a gastroenterologist, therapist, allergist and other specialists are necessary. Treatment consists of moisturizing agents, limiting contact with allergens and irritants, and often using local glucocorticosteroids or immunomodulators. Atopic dermatitis, which developed in childhood, often significantly decreases or decreases in adulthood.

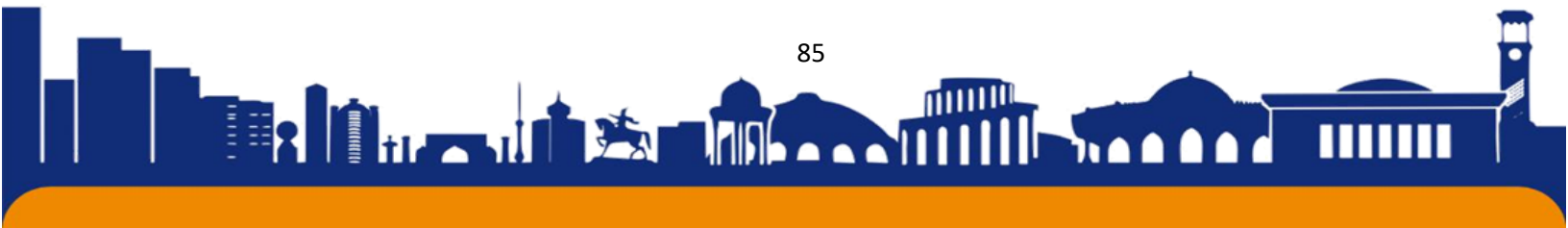
Research results: The causes of atopic dermatitis, diagnosis of clinical symptoms, current treatment methods were written.

Conclusion: The investigations showed that atopic dermatitis is not only a disease of the skin, but a disease of the whole body, and its treatment must take into account the causes, stages, form, and severity of the disease. In addition, exogenous and endogenous (toxico-allergic, infectious, immune pathologies observed in the patient's body) factors should be taken into account when carrying out treatment measures.

Reference:

1. Гостищева Е.В. Функциональные изменения иммунологического статуса у детей при atopическом дерматите / Е.В.Гостищева // Материалы ежегодной науч.-практ. конференции с международным участием. 7-й выпуск. Барнаул. 2013.-С.123-128.
2. Маланичева Т.Г. Атопический дерматит у детей современные особенности течения и диагностика / Т.Г.Маланичева, С.Н.Денисова, С.Н.Вахрамеева // Российский вестник перинатологии и педиатрии. - 2012. - № 2. - С.109-117.
3. Баранов А.А. Аллергология и иммунология: клинические рекомендации для педиатров / А.А.Баранов, Р.М.Хаитов. М.: Союз педиатров России. 2011. - 248с.
4. Olimova D.V. A complex approach to glossalgia treatment based on the current data on the specificity of its etiopathogenesis. // "Bilig ilmiy faoliyat" nashri
5. <http://bilig.academiascience.or> B. 141-146 5.
6. Олимова Д. В. Use of modern methods in the treatment of glossalgia // Analytical Journal of Education and Development,
7. <https://sciencebox.uz/index.php/jars/issue/view/45> P.-197-200 6. Novak N. Atopic dermatitis: from new pathophysiologic insights to individualized therapy/N.Novak, D.Simon // Allergy.2011. Vol.66, № 7. - P.830-839. 7. Beikert F.C. Willingness to pay and quality of life in patients with atopic dermatitis.
8. /F.C.Beikert, A.K.Langenbruch, M.A.Radtke [et al.] // Arch. Dermatol Res. 2014:306:279-286.

**NAFAS YETISHMOVCHILIGI. DARAJALARI, BIRINCHI YORDAM
KO'RSATISH VA OLDINI OLISH CHORA TADBIRLARI**

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Pediatriya fakuteti 4-kurs talabalari
Boliyev Islomjon Baxtiyarovich Abdukarimova Mohinur Abdialim qizi
Abdisalomova Vazira A'zam qizi Sanaeva Sumbul Baxtiyorovna
To'layev Bobur Zoyir o'g'li

Annotatsiya. Ushbu maqolada bemorlarda nafas yetishmovchiligi hamda ularni mexanizimi keng keltirilgan bo'lib zaruriyatda tibbiyot hodimlari tomonidan amalga oshiriladigan ishlar yoritilgan .Nafas yetishmovchiligida bemorlarda tashqi ko'rinish va ichki a'zolarida bo'ladigan o'zgarishlarni ifodalashga harakat qilinadi.

Kalit so'zlar:O'tkir nafas yetishmovchiligi, gipoksiya, Bronx, shok,tomir ichki hajmi, tromb ,embol,kasalligi davolash usullari va h.k.

O'tkir nafas yetishmovchiligi bu o'pkalarda havoning so'rilmay qolishi yoki tashqi muhitdan havoning kirmay qolishi natijasida rivojlanadigan kassalik hisoblanadi. Bunda o'pkalar yetarlicha kislorod bilan ta'minlanmay qoladi bu organizimda qonda kislorod kamayishiga ichki a'zolaridagi bo'ladigan jarayonlarga yurak faoliyatiga qattiq ta'sir ko'rsatadi.Miyada kislorod yetib bormaganligi sababli gipoksiya hosil bo'ladi.

Pnevmoniyada kasalligida alveolalar darajasida kapillyarlar membranalaridan qonga kislorod o'tib turishining buzilishi, shuningdek, ular orqali gazlar almashuvi (gazlar perfuziyasi V3 diffuziyasi) ning izdan chiqishi sabab bo'lishi mumkin.

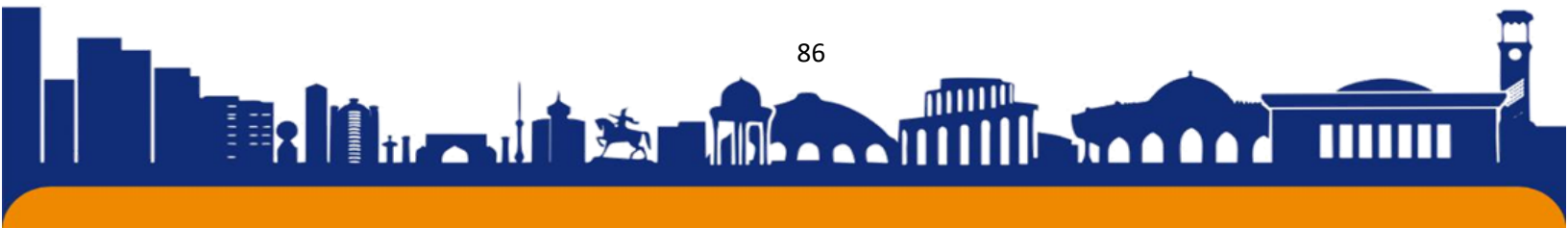
O'tkir nafas yetishmovchiligida bir vaqtning o'zida 3 ta jarayon izdan chiqishi kuzatiladi;

- 1.O'pkalarda gazlar almashinuvi buzilishi-Ventilyatsion
- 2.Perfuziya
- 3.Diffuziya.

Ushbu nafas yetishmovchiligi jarayonlari natijasida 2 ta tur paydo bo'ladi

- 1.Parenximatoz
- 2.O'pkadan tashqari shakli.

Bu holatlarda qonning kislorod bilan to'yinishi ham, undan karbonat angidrid gazining ajralib chiqishi ham qiyinlashib qoladi. Bu holat O2 simob ustuni hisobida 60

mm dan kam bo'lganida arterial gipoksemiya, O₂ 45 mm dan yuqori bo'lganida giperkapniya boshlanadi.

O'tkir nafas yetishmovchiligining parenximatoz shakli o'pka parenximasida sezilarli o'zgarishlar paydo bo'lib, o'pka ventilyatsiyasi qon oqimi bilan mos kelmay qolgan hollarda boshlanadi. Arterial gipoksemyaga javoban boshlanadigan giperventilyatsiya organizmdan tegishli yoki hatto ortiqcha miqdorda karbonat angidrid gazi ajralib chiqishiga olib keladi. O'tkir nafas yetishmovchiligining bu shakli bronxlarda ortiqcha sekret hosil bo'lib, uni tashqariga chiqarib tashlaydigan mexanizmlar susayib qolgan va atelektazlar paydo bo'lgan sharoitlarda boshlanadi.

Aholi orasida nafas yetishmovchiligi 2 xil fonda uchraydi ;

Patologik va Fiziologik. Fiziologik nafas yetishmovchiligi jismoniy mashq qilganda, sport bilan shug'ullanganda bazi hollarda aqliy mehnat va qo'rquv-hayajon paytida rivojlanishi mumkin. Patologik ko'pincha yurak va o'pka kasalliklarida paydo bo'lishi kuzatiladi.

Nafas yetishmovchiligi muddatiga ko'ra 2 ga;

1. O'tkir nafas yetishmovchiligi

2. Surunkali nafas yetishmovchiligiga bo'linadi.

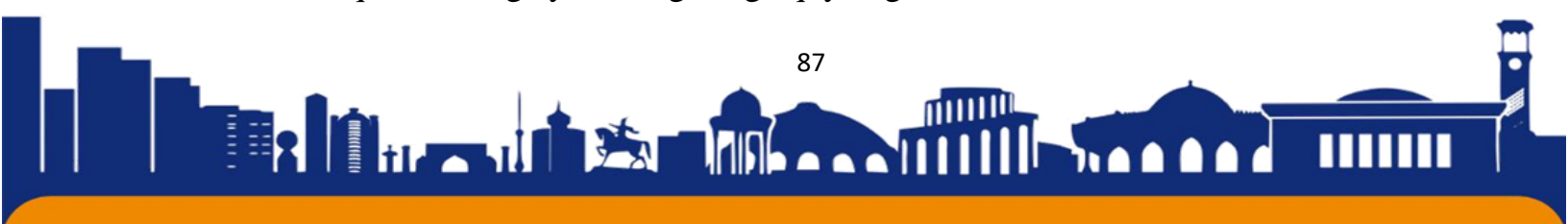
O'tkir nafas yetishmovchiligi tez boshlanib qisqa muddat davom etadi 1 kundan 3 kungacha bo'lishi mumkin. Bu aholi orasida ko'p uchraydi ; allergiya, tashvish-qo'rquv , hayajon , shamollash va gripp fonida paydo bo'ladi. Yurak xuruji, nafas yo'llarining to'satdan torayishi yoki qon ivishi (o'pka emboliyasi) kabi jiddiy sharoitlar ham o'tkir nafas qisilishiga olib kelishi mumkin. O'tkir nafas yetishmovchiligida bronx daraxtlari kengayishi ularda balg'am, qon, havoning tiqilib qolishi qon ketishi va o'pkalar kolapslarida paydo bo'lishi mumkin.

Surunkali nafas yetishmovchiligi uzoq vaqt bir necha hafta va undan ko'p muddat davom etadigan yoki yana qayta huruj qiladigan kasallik. Astma, yurak yetishmovchiligi O'pkalarda bo'ladigan strukturaviy o'zgarishlar, tuberkulyoz va pnevmoniya kasalliklarida uchraydi bu o'tkarga qaraganda biroz havfsiz o'lim sodir bo'lmaydi bunda odam ko'pincha moslashgan holatda bo'ladi.

O'tkir nafas yetishmovchiligida bemorda tez fursadda paydo bo'lib agar yetarlicha yordam qilinmasa o'lim bilan tugaydi.

Nafas qisilishi odamda va unga nima sabab bo'lganiga qarab farq qilishi mumkin. Ba'zida u boshqa alomatlar bilan birga keladi.

Nafas qisilishining ayrim belgilariga quyidagilar kiradi:

Ko'krak qafasining siqilishi.

O'zingizni chuqur nafas olishga majburlashingiz kerakligini his qilasiz.

Chuqur nafas olish uchun qattiq ishlash.

Tez nafas olish (taxipnea) yoki yurak urishi (yurak urishi).

Shovqinli nafas olish.

Teri rangi ko'karishi yoki oqarish.

Bosh aylanishi va holsizlik.

Bemorlarga 1-yordam ko'rsatish. Agarda bemorda nafas qisilishi alomatlari bo'lsa dastlab ochiqroq havoga olib chiqish tavsiya etiladi yoki o'sha xona derazalari ochiladi. Bemor kiyimlari yechilib yengilashiriladi lekin shuni yodda tutish keraki bazi kasalliklarda bemorni holatini o'zgartirish mumkin emas tezda tez tibbiy yordamga murojat qilinadi shuni aytamizki bemorni ahvoli va klinikasiga alohida e'tibor berilishi kerak .

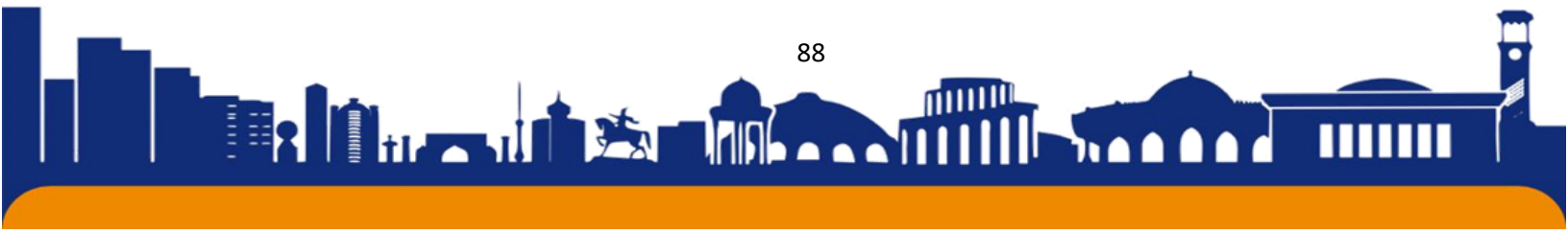
O'tkir nafas yetishmovchiligini davolashda kerakli don-darmonlar bilan birga yetakchi o'rinni oksigenoterapiya egalaydi. Kislorod bilan davolashda albatta iliq, namlangan kislorod berish tavsiya etiladi, ya'ni par-kislorodli ingalyatsiya tavsiya qilinadi.

Bemorlarda shoshilinch hollarda astma hurujlarida salbutamol berish tavsiya etiladi. Tez yordamda Eufillin ancha samara beradi

Xulosa qilib aytganda nafas qisilishi odatiy holat emas hayot uchun havfli holat bolishi mumkin agarda ushbu belgilar sizda paydo bo'lsa mutaxassisga uchrash tavsiya etiladi. Dori preparatlarni va davolash muolajalarini o'ziga o'zi olish tavsiya etilmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. Bolalar kasalliklari propedevtikasi. Qoraxojayev.B.
2. Bolalar kasalliklari. Daminov T.A., Xalmatova B.T., Boboeva U.R.
3. Internet adabiyotlari.
4. Asfandiyorov, J., Bozorova, G. Z., Sunnatullayeva, M., Qodirov, M., &
5. Aminova, M. (2022). JIGAR IMMUNITETI VA UNING INSON SOG 'LIG 'I
6. UCHUN AHAMIYATI. Solution of social problems in management and
7. economy, 1(4), 17-19.
8. 22. Choriyeva, Z., Asfandiyorov, J., Aminova, M., Sunnatullayeva, M. and
9. Tojiddinov, D., 2022. QANDLI DIABET KASALLIGI HAQIDA MA'LUMOT.
10. QANDLI DIABET KASALLIGINING KELIB CHIQISHI HAMDA USHBU
11. KASALLIKDA KO 'RILADIGAN CHORA TADBIRLAR. Theoretical aspects
12. in the formation of pedagogical sciences, 1(4), pp.96-99.
13. 23. Asfandiyorov, J., Fozilov, N., Tojiddinov, D., & Sultonmirzayev, X. (2022).
14. BIOLOGIK MEMBRANALAR HAQIDA TUSHUNCHA. BIOLOGIK
15. MEMBRANALARNING VAZIFASI HAMDA AHAMIYATI.

ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЗАМОН ТАЛАБИДИР

Термиз мухандислик-технология институти П.Ф.Д.

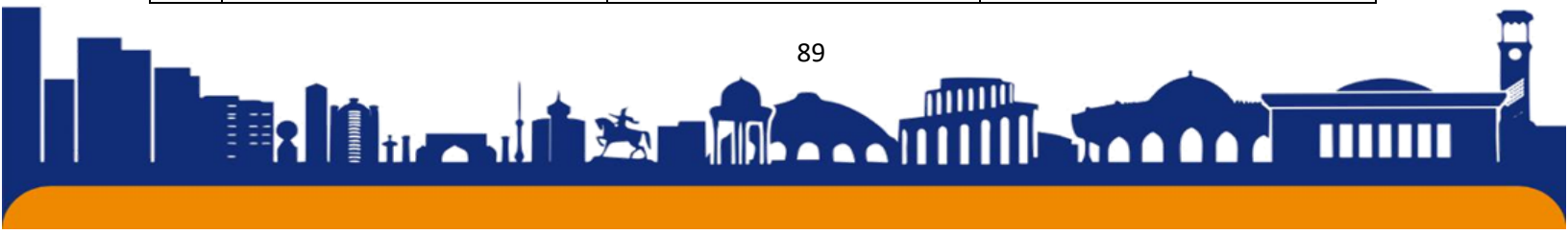
ДОЦ Ў.Н.Султонова

Таълим технологиясининг инновацион модели – бу белгиланган вақт ва мавжуд шароитда асосий мақсадни амалга ошириш ва башорат қилинган ўқув натижаларига эришишни кафолатлайдиган таълимнинг энг мақбул шакли, воситаси, усули, методикаси ва технологиясининг мажмуидир. Таълим технологиясининг инновацион модели қуйидаги элементларни ўз ичига олади:

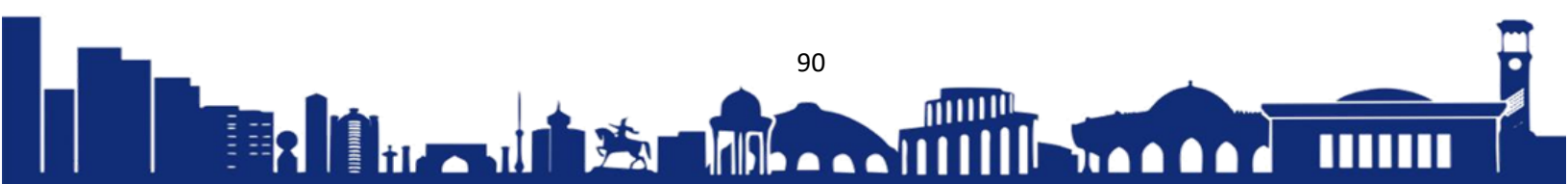
- ўқитиш мақсадларини аниқ ифодалаш;
- назарий ва амалий материални танлаш ҳамда уни ўқувчиларга етказишнинг йўллари аниқлаш;
- мавзунинг таянч тушунча ва ибораларини ажратиш;
- ўқишга қизиқтиришга йўналтирилган усул ва технологияларни белгилаш;
- ўқув жараёнини яқка ва жамоа ҳолда ташкил этиш;
- ўқув машғулотлари режасини тузиб чиқиш, унга асосланган ҳолда ўқув фаолиятдан олдиндан кутилаётган натижаларни аниқлаш;
- кутилаётган натижаларга эришиш учун зарур бўлган ўқитувчи вазифаларни белгилашдир.

Ўқув фаолиятида олдиндан кутилаётган натижалар – бу ўқитиш натижасида талаба эгаллаши ва у томонидан бажарилиши зарур ҳаракатлар бўлиб, бу ҳаракатлар орқали ўқитувчи талабалар томонидан ўзлаштирилган билимларни дарс машғулотида қўйилган ўқув мақсадига мос эканлигини билиш ва ҳаққоний хулосалаш (баҳолаш) имконига эга бўлади. Бунда: талабанинг дастлабки билимлари аниқланади.

1	<u>Системани тавсифи</u>	Анъанавий	Ривожлантирувчи
		Хотиравий мактаб	Фикрлаш мактаби
2	<u>Таълим мақсади</u>	Билим кўникма малака бериш ва компетенциявий	Инсон қобилиятини ривожлантириш (парваришлаш)

		ёндашув	
3	Педагогикани асосий шиори	Мендай бажар мен бошчилигимда	Мен сиз билан биргаман қандай бажариш хақида ўйла
4	Ўқитувчи ўрни	Маълумот тарқатувчи билимни ташвиқот қилувчи ва сақловчи	Талабалар фаолиятини такомиллаштирувчи, уларни ҳамкори, ўқув жараёнини бошқарувчи
5	Дарс ўтиш услуби	Монологли ўқитувчи томонидан	Ўқитувчи ва талаба ҳамкорлиги
6	Таълимдаги устувор услуб	Ахборот хабар берувчи	Изланувчан муаммоларни топувчи
7	Машғулотларни ташкиллаштириш формаси	Фронтал гуруҳларга бўлиб	Индивидуал ва гуруҳларга бўлиб
8	Талабалар фаолиятини устувор тури	Тинглаш суҳбатга иштирок этиш	Мустақил изланиш турли хилдаги ижодий ишлар
9	Талабалар мустақил ишлари учун ажратилган вақт	Кам ёки оз	Кўпроқ ёки тенглаштирилган
10	Талабанинг позицияси	Қизиқишнинг йўқлиги сабабли пассив	Қизиқиш борлиги учун фаол ташаббускор
11	Билим олишга интилиш	Айрим холда пайдо бўлади ёки йўқ	Доимий равишда мақсадли янгиликлар яратишга қизиқади
12	Дарснинг психологик мухити	Кам ташкиллаштирилди у ҳам тўсатдан	Мақсадли равишда доимий ташкиллаштиради

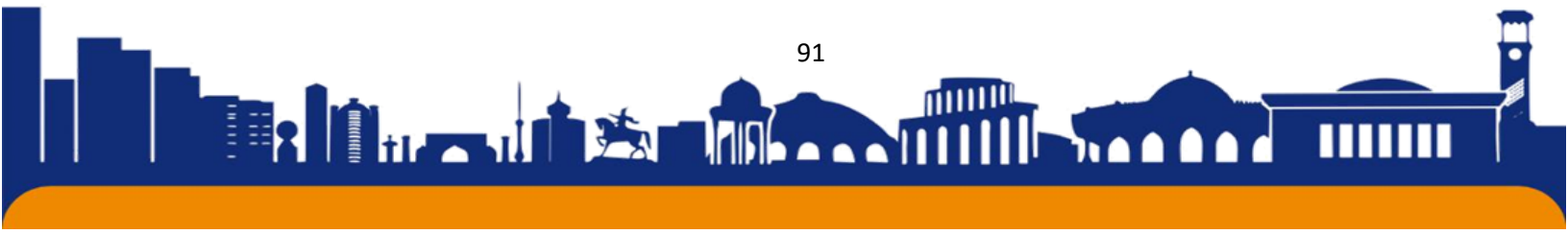
Бундай ёндашувлар натижасида қуйидагича хулоса қилади. Охириги йилларда ўқув ишчи дастурларида талаблар онгининг фикрлашнинг ривожланишга кўпроқ урғу берилмоқда, бу эса ўқув материалларининг мазмунини ошириш методологик билимлар билан бойитиш натижасида талаба ўзига номаълум бўлган билимларни мустақил равишда ўрганишга интилади, ривожлантирувчи олийгоҳларда муаммолар ечимини топишга ўрганилади, қисман изланувчанлик, тадқиқотли усуллардир. Таълимни шундай такомиллаштириш керакки қўйилган масалалар талабани бажаришга қийинчилик туғдирмасин. Қийинчилик пайдо бўлди ми талабага қўшимча тушунчалар бериш лозим. Бу орқали талаба қўшимча адабиётларга мурожаат қилишни жамоавий муҳокама қилишни ҳар хил фикр, таклифлар билдиришни кузатиш, изланиш ва консултациялар муҳимлигини талаб этади.

Анъанавий ўқитишда ўқитувчининг асосий диққат-эътибори талабага ўтилган мавзу асосида янги билимларни беришга қаратилган бўлиб, бунда турли методларни ишлатади ва ўқитувчи ўзи кўпроқ маъруза қилади. Анъанавий ўқитишнинг мақсадлари: аудиторияталабалари томонидан белгиланган билимларнинг қандай ўзлаштирилаётганлигига эътибор қаратади, ўзлаштирмаган талабалар билан ишлайди, талабаларнинг хатоларини тузатиш ва уларнинг тартибини доимий кузатишдан иборат. Ҳозирги кунда шиддат билан ривожланаётган замонавий таълим тизимида ўқитишни ташкил қилишнинг янги шакллари вужудга келди. Ўқитишни ташкил қилишнинг янги шакллари билан анъанавий ўқитишнинг асоси бўлган шахсга йўналтирилган ёндашув ҳисобланади.

Шундан келиб чиқиб, олий ўқув юртлирида физика фани бўлимига оид ҳар бир дарс машғулотларининг лойиҳаларини коммуникатив ёндашув соҳасида педагогик технология тамойиллари асосида ишлаб чиқиш ва таълим жараёнига жорий қилиш бугунги куннинг талабидир.

Президентимиз томонидан олий ўқув юртлирида таълим жараёнини замонавийлаштириш соҳасида олиб борилаётган саъй-ҳаракатларга мувофиқ ҳар бир фанни ўқитишда замонавий педагогик технологияларни коммуникатив ёндашув асосида дарс машғулотига татбиқ қилишнинг асосий йўли таълим самарадорлигини оширишга тўсқинлик қилаётган эскича ўқитиш тизимидан воз кечишдан иборатдир.

Шундан келиб чиқиб, олий ўқув юртлирида физика фани бўлимига оид ҳар бир дарс машғулотларининг лойиҳаларини коммуникатив ёндашув соҳасида

педагогик технология тамойиллари асосида ишлаб чиқиш ва таълим жараёнига жорий қилиш бугунги куннинг талабидир.

Фойдаланилган адабиётлар:

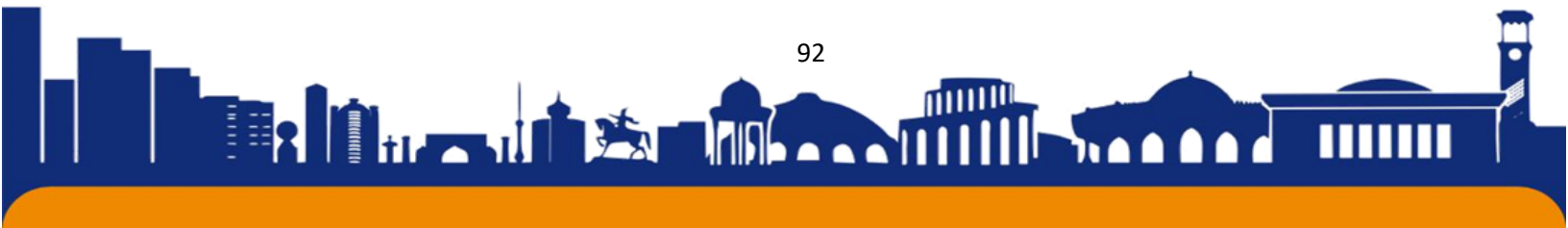
1. Sultanova. O'.N. "The Place of Competent Approach in Interdisciplinary Relations is a Guarantee of High Efficiency". In IJICCE, Impact Factor -:7.488 Volume 9, Issue 5, May 2021.

<http://ijicce.com/admin/main/storage/app/pdf/Sx97XFNk9dc709DHPqRISxu4gNd3dfKKSZYTV5ug.pdf>

2. Sultanova O'.N. "Based on students' competency-based approach to physics solve experimental and graphical problems". Impact Factor -7.472; In Volume 9, Issue 5, May, 2021. <https://internationaljournals.co.in/index.php/giirj/article/view/51/51>

3. Sultanova O'.N. Technology for solving problems using graphical methods in mathematics lessons and circle lessons . Impact Factor -7.492; Vol. 10, Issue 11, November-:2020й,2265-2275.Б <https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:aca&volume= 10&issue= 11&type=toс>

4. Sultanova O'.N. The technology of solving problems on harmonic oscillations in physics lessons and circles based on a competency approach. Impact Factor -7.492; Vol. -:10 Issue 12, December. <https://saarj.com/wp-content/uploads/ACADEMICIA-DECEMBER-2020-FULL-JOURNAL.pdf>

“KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARDA O'QUV
FAOLIYATINING AHAMIYATI “

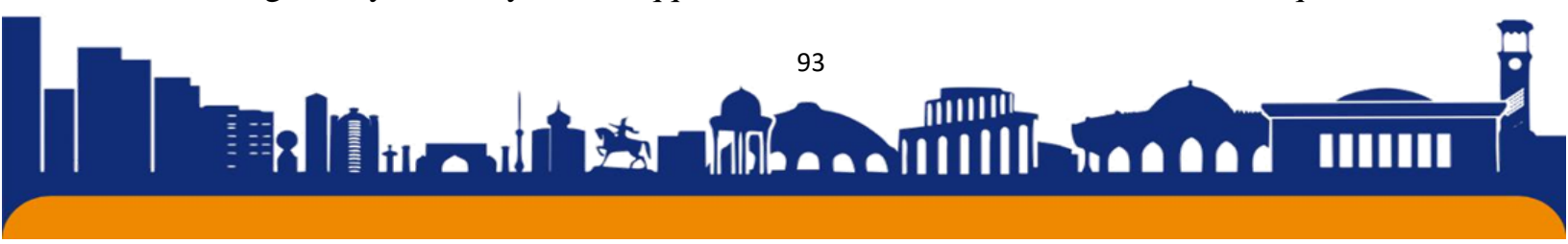
Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Ergasheva Muxlisa Abdulla qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ta'limiy xususiyatlari va unda katta ahamiyat kasb etadigan o'quv faoliyati haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Maktab, ta'lim, texnologiyalar, multimediyalar, yangiliklar, dunyoqarash, tafakkur, zamonaviy va boshqalar.

Zamon rivojlanadi, millatlar, ellatlar kundan-kun turli yangiliklar ichida ravnaq topib boraveradi. Bugungi kunda ta'lim tizimi juda tez sur'atlarda rivojlanmoqda va turli yo'llar orqali rivojlanmoqda desak mubolag'a bo'lmaydi. Kelajakning asosini yosh avlodlarimiz barpo etib, ular aynan kelajak uchun kichik maktab yosh davrida olib boriladigan jarayon hisoblanadi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar faoliyati asosan 1-4- sinflarni o'z ichiga olib bugungi kunda keng qamrovli tarzda amalga oshirilmoqda va pedagoglar yordamida shakllantirilmoqda. Ushbu yoshdagi bolalar asosan o'yin faoliyatidan chiqib o'qish faoliyatiga yo'naltirilganligi sababli bir qancha qiyinchiliklar tufayli dars holatiga o'rgatiladi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning barcha o'qish faoliyati qat'iy ravishda maqsadga muvofiq lashtirilgandir. Birinchidan, o'quvchilar o'qish, yozish, va hisoblash malakasini egallashlari, arifmetika, ona-tili, tarix, [geografiya va tabiyatshunoslik](#) dan geometriyaning elementar asoslaridan ancha katta hajmda bilimni orttirishlari kerak. Ikkinchidan, bolaning bilim darajasi va bilish qiziqishlari kengayadi hamda rivojlanadi. Uchinchidan bilim jarayonlarining taraqqiyoti, aqliy rivojlanishi yuzaga keladi. Faol mustaqil ijodiy faoliyat uchun qobiliyat tarkib topadi va nihoyat o'qishga bo'lgan yo'nalish, o'qishga nisbatan ma'suliyatli munosabat hissi tarkib topa boshlaydi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning bilim jarayonlari va ularning faoliyatida bir qator o'zgarishlarni kuzatish mumkin: Jumladan, bola idrokining o'tkirligi, sofligi bilan farq qiladi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar diqqatining asosiy xususiyati sifatida esa uning ixtiyoriy zaifligini keltirish mumkin. Shuningdek, aynan shu yoshda diqqatni iroda kuchi bilan moslash va uni boshqarish

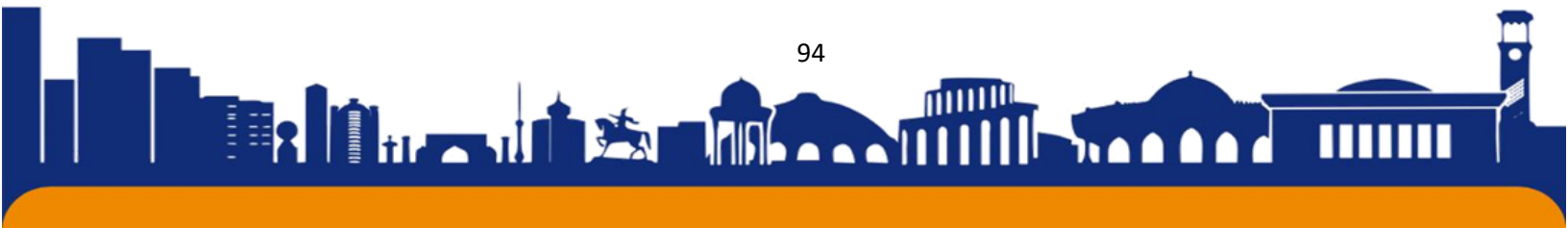
imkoniyati cheklangan bo'ladi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda xotira jarayoni haqida so'z yuritadigan bo'lsak, bu davrda so'z mantiq xotirasining va ma'nosiga tushunib esda olib qolishning roli va uning salmog'i kuchayadi, tartibga solish imkoniyatlariga bo'ladi. Birinchi signal sistemasi faoliyatining nisbatan ustunligi tufayli kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda so'z mantiq xotirasi deb atalgan xotiraga qaraganda ko'rgazmali-obrazli xotira ko'proq rivojlangan bo'ladi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar qoida va tushuntirishlarga qaraganda konkret ma'lumotlarni, voqeliklarni, qiyofalarni narsalarni va faktlarni yaxshi tez esda olib qoladilar va xotiralarida mustahkam saqlaydilar. Shuning uchun ham bolalarga dars davomida ko'rgazmali va yangi texnologiyalar asosida ta'lim berish talab etiladi. Animatsiyalar, rolli o'yinlar, turli qiziqarli didaktik o'yinlar bilan olib borilgan darslar doimo natija bergan va o'quvchilarning darsga bo'lgan diqqatini jamlashga va e'tiborini oshirishga sabab bo'lgan. Bugungi kunda ham pedagoglardan talab etiladigan va ularga talab darajasida qo'yiladigan tizimlar sirasiga o'quvchilarning individual faoliyatini hisobga olgan holda, psixologik holatini rivojlantirgan va hisobga olgan holda dars jarayonini tashkil etish juda zarur va natijalidir.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, o'quvchilarning har qanday faoliyatini rivojlantirish uchun ularga yoshligidan va eng yaxshi ta'lim-tarbiyaning singadigan jarayonidan boshlash va ularga shunday ta'lim va tarbiya bermoq lozim. Ta'limiy qarashlarning har qanday holatini shakllantirish uchun zamon bilan hamnafas bo'lgan holda darslarni shakllantirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda tashkillashtirilsa, albatta, natija beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.A.Musurmonova, X.Ibragimova "Umumiy pedagogika", darslik. Toshkent.: Yoshlar nashriyoti uyi, 2020-yil

2.Tolipov.V.K Sharipov.Sh.S. "O'quvchi shaxsi ijodkorligini rivojlantirishning pedagogik asoslari" - T.: "Fan nashriyoti".2012-yil.

**MODERN METHODS OF DIAGNOSTIC AND TREATMENT CLINIC OF
BOTALLOV WAY (OPEN ARTERIAL WAY) DISEASE**

Diliyeva Shahnoza Ibrogim qizi

Student of the Faculty of Pediatrics of Samarkand State Medical University

shaxnozadiliyeva@gmail.com

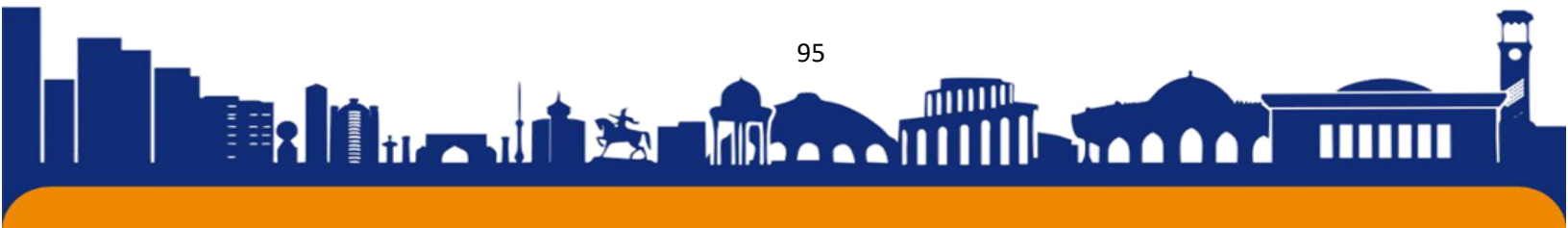
Jalilova Fotima Abdug'affor qizi

Student of the Faculty of Pediatrics of Samarkand State Medical University

jalilovaf14@gmail.com

The purpose of the study: to study the causes, clinical signs, diagnostic and treatment methods of the patency of the arterial path - the congenital non-closure of the connecting vessels of the aorta and pulmonary artery.

Research materials and methods: Botallo tract connects the pulmonary artery of the fetus with the aorta. During the development of the embryo in the mother's womb, the nutrients and oxygen necessary for the growth of the child go to the fetus through the mother's blood. Part of the oxygenated blood from the mother is poured into the right side of the heart, most of it goes to the left side through the oval hole, and the rest goes to the right ventricle and from there to the pulmonary artery. However, due to the fact that the lungs do not work in the fetus, the blood in the pulmonary artery flows into the aorta through the arterial path that appeared during the embryonic development of the heart and spreads throughout the body. With the birth of a child, independent blood circulation begins, oxygen exchange is carried out through the lungs, as a result, the arterial path shrinks and turns into a bundle of connective tissue. Sometimes, Botallo's path is blocked and blood circulation is severely disrupted. This defect makes up 20% of children born with a congenital heart defect, most often it occurs among girls. The name of the defect belongs to the Italian scientist L. Batallo, who gave information about this defect in the 16th century. When the patient's medical history was carefully examined, it was found that they often suffer from Acute Respiratory Viral Infection, acute bronchitis, and bronchitis. Burakovsky V.I., Kostantinova V.A. According to the authors, the clinical course of an open arterial path has 3 different options: 1. Symptoms of heart failure are observed in newborns and in the 1st days of life - high pulse pressure, i.e. height above 40 mm Hg; a short systolic murmur is heard at the base of the heart to the left of the

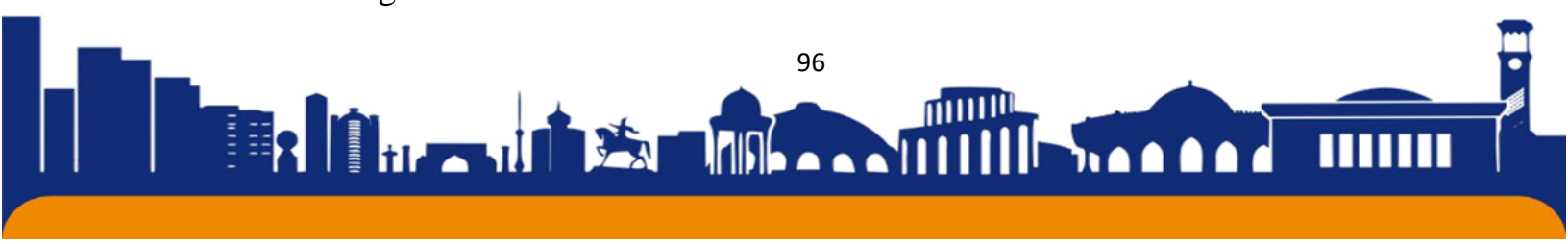
sternum. 2. It is often observed in babies aged 2 to 6 months. In this case, the accent of the II tone and its division into 2 are heard above the pulmonary artery; constant systolic murmur; Left systolic tremor between the II ribs; systolic pressure increases, diastolic pressure decreases. 3. It is often observed among children over 6 months old. A characteristic continuous systolic-diastolic murmur is heard over the pulmonary artery. This noise is carried in the veins of the neck and between the breasts. On the ECG, signs of left ventricular hypertrophy or signs of hypertrophy of both ventricles are observed. In FKG, systolic-diastolic murmur and expansion of the 2nd tone amplitude are observed in the space between the 2nd rib from the left. In EXOCG, there is an increase in the size of the left ventricle and the left ventricle. X-rays show signs of hypervolemia in the lungs, that is, an increase in the image of the lungs, an increase in the size of the left lobe and left ventricle; bulging of the arch of the pulmonary artery is observed. In aortography, contrast shows the passage of the substance from the aorta to the pulmonary artery. Cardiac glycosides - digoxin, diuretics are recommended in severe cases of open arterial path defect. It should be noted that when indomethacin is given to newborns, the Botalov tract is closed. Indomethacin is an inhibitor of prostaglandins, causing spasm of the tract and subsequent obliteration. Indamethacin 0.1 ml/kg, 3 times intravenously. Surgical treatment has been observed to give good results from 2 to 12 years of age. The average life expectancy of patients can be 39-40 years, very few people live up to 50-60 years.

The results of the study: the causes of Botalov's path, diagnosis of clinical signs, current methods of treatment were written.

Conclusion: The investigations showed that the open arterial path is not only a disease of the heart, but also a disease of the whole body, and its treatment should take into account the stages, form, and severity of the disease. In addition, toxico-allergic, infectious, immune pathological factors observed in the patient's body should be taken into account when carrying out treatment measures.

REFERENCE:

1. A.A. Baranova "Pediatrics" book. GEOTAR-Media Publishing House Moscow 2015. ISBN: 978-5-9704-3409-3
2. V.G. Maidannik "Pediatrics" book. Folio publishing house Kharikov 2002. ISBN: 966-03-1731-X
3. T.A. Daminov, B.T. Khalmatova, U.R. Boboyeva's book "Children's Diseases". Tashkent 2012.
4. D.I. Makhmudova's book "Management of Children's Diseases in the Method of Integration". Tashkent 2003

O'QUV JARAYONIDA INNOVATSION TEXNALOGIYALAR

Termiz muhandislik –texnologiya instituti. P.F.D.DOS

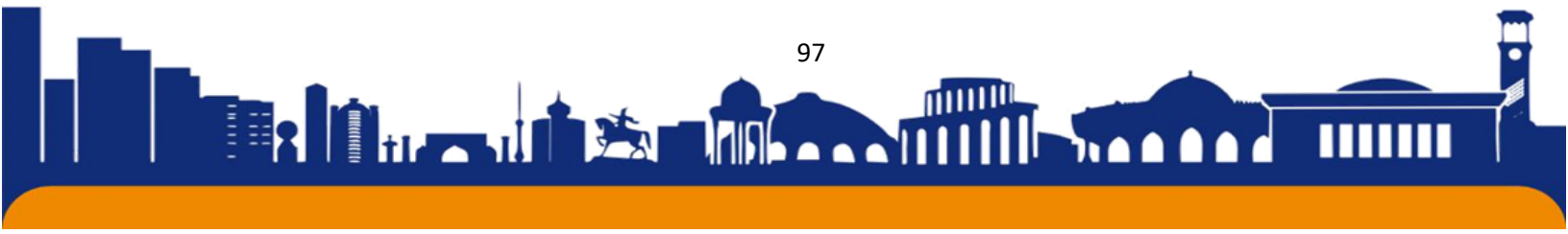
O'.N.Sultonova

Annotatsiya: Ushbu maqolada, ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarini o'quv jarayonida joriy etish ko'lamini kengaytirish, bu yo'nalishda ilg'or tajribalardan foydalanish, har bir fan bo'yicha bu soxada aniq rejalarni tuzish va amalga oshirish, ilmiy innovatsion ta'lim texnologiyalarning keng joriy etilish orqali ta'limda sifatini yanada oshirishdan iboratligi yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion texnologiyalar, metodik dastur, pedagogik amaliyot, pedagogik tajriba, virtual stend.

Uzluksiz ta'lim tizimida davlat buyurtmasi va ijtimoiy talabga muvofiq har bir ta'lim muassasasi va unda xizmat qiluvchi pedagog-kadrlar zimmasiga ta'lim-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirish, ilm-fanning so'ngi yutuqlarini amaliyotga joriy etish orqali ijodkor, ijtimoiy faol, yuksak ma'naviyatli, kasb-hunarli, el-yurtga sadoqatli milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalangan, ijodiy va mustaqil fikr yurita oladigan, davlat, jamiyat, va oila oldida o'z burch va javobgarligini his eta oladigan, raqobatdosh barkamol shaxsni tarbiyalash va kamolga yetkazish muhim vazifalarni amalga oshirish ko'zda tutilgan Ta'lim jarayonida yangi texnologiyalarni kiritish mehanizimlarini mutaxassislar quydagicha bayon qilishgan: Pedagogik jamoani yangi pedagogik texnologiya asoslari bilan tanishtirish-ma'ruza. adabiyotlar tavsiya etish. Yangi texnologiya asosida ishlashni hohlovchi pedagoglar jamosini aniqlash. Ular orqali o'qituvchilarga pedagogik texnologiyani qo'llashdan ko'zda tutilgan maqsadni, uning mohiyatini yetkazish. Yangi pedagogik texnologiya asosida ishlashni hohlovchi pedagoglar shu jarayonga tayyorlash yuzasidan quyidagi tashkiliy jarayonlar asosida ishlaydi seminar; trening; individual maslaxat berish; ko'rgazmali darslar tashkil etish.

Yangi pedagogik texnologiya asosida talabalarning ishini nazorat qilish, kuzatuv va taxlil o'tkazish, metodik yordamlar ko'rsatish, ularni hisobotlarini eshitib borish. Yangi pedagogik texnologiya asosida ishlovchi o'qituvchilarning metodika kengashida, pedagogik kengashlarida chiqishini tashkil etish. Yangi pedagogik texnologiya bo'yicha ishlash uchun zarur didaktik va tarqatma materiallar, vositalar xonasini tashkil qilish. Yangi texnologiya bo'yicha ishlashning afzalliklarini, o'quvchilar, ota-onalar,

pedagogik jamoa tomonidan qo`llab-quvvatlanishini oshkor etib boorish. Ilg`or, novator pedagoglardan novator pedagogik jamoani shakllantirish.. Yangilanish uzluksizligi, davomiyligini ta`minlash.

Pedagogik faoliyatda qo`llaniladigan har qanday texnologiyaning ishonchliligi, samaradorligi va uning chin zaruriyatini aniqlashda tajria-sinov ishlari muxim ahamiyatiga ega. Pedagogik texnologiyalarni loyخالashtirish , ishlab chiqish va ularni amaliyotga joriy qilish jarayonida amalga oshiriladigan tashkiliy va metodik tadbirlar orasida tajriba-sinovlarni tashkiliy qilish va o`tkazish muhim bosqich hisoblanadi. Shuning uchun ushbu tajriba-sinov o`tkazishning asil mohiyati amaldagi pedagogik jarayonlarni takomillashtirishga olib boradigan tadqiqotlar va ularning farazlariga muvofiq ravishda aniq maqsad sari yo`naltirilgan yangi yo`nalish, mazmun, va xulosalar mavjud.

Masalani aniq tasavvur qilishda uchun asosiy tushunchalarning ta`riflarini aniqlab olish lozim. Tajriba-sinov bu- shunday tafakkur metodi bo`lib, uning yordamida tabbiy yoki su`niy tarzda yaratiladigan, nazorat qiladigan, eng muhim tushunchalarni bilish amalda sinab ko`riladi.

Pedagogik tajriba-sinov bu- ilmiy-pedagogik tafakkur metodi bo`lib, pedagogic omillar, shart-sharoitlar, jarayonlar va metodik yondashuvlar orasidagi sabab oqibatli aloqadorligini aniq rejalar asosida oydinlashtirish imkoniyatini beradigan tadbirlar.

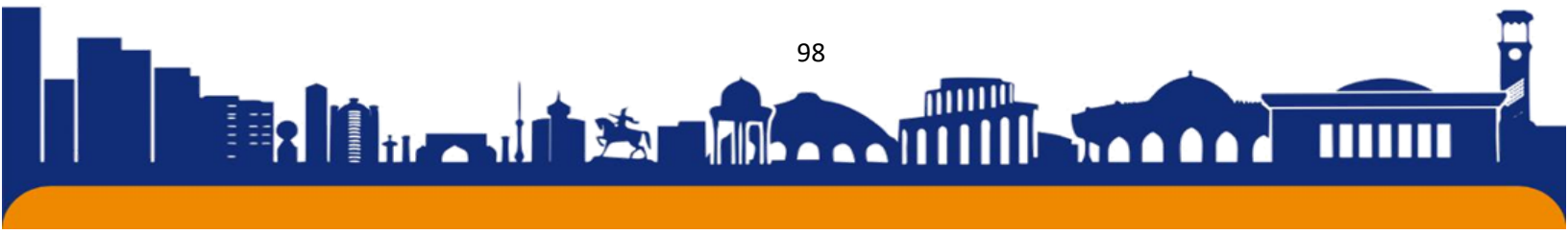
Nazariy metod-pedagogik texnologiyani modellashtirish, tahlil qilish, sintezlash, taqqoslash, umumlashtirish, tabaqalashtirish uning tizimlarini integratsi-yalashtirish va ular o`rtasidagi eng muhim qonuniy bog`lanishlarni aniqlash.

Nazariy metod-pedagogik texnologiyani modellashtirish, tahlil qilish, sintezlash, umumlashtirish, tabaqalashtirish, uning tizimlarini hisobga olish muhim darajada asos bo`lib hosil qilish ma`nosida muhim qonuniy bog`lanishlarni aniqlash.

Ta`lim-tarbiya muassasalarni faoliyatiga doir turli hujjatlarni tahlil qilish, pedagogik kuzatuvlar olib borish ishlarini amalga oshirish ham pedagogik tajriba-sinovlarga yordam beradi.

Pedagogik amaliyotda pedagogik jarayonning moddiy, obyektiv jihati doimo ruhiy jarayonlar bilan qo`shilgan holda mavjud bo`lib, biri ikkinchisiz mavjud bo`lmaydi. Bu har qanday faoliyatga tegishli, lekin ta`lim oluvchilar, tarbiyalanuv- chilar va tarbiyachilar faoliyatiga ko`proq tegishli. Pedagogik jarayonni pisixolo- gik mehanizimlarsiz amalga oshirib bo`lmaydi.

Odamning shaxs sifatidagi eng asosiy belgisi – uning individualligi. Individuallik shaxs psixologik hususiyatlarining qaytarilmaydigan birikmasi bilan

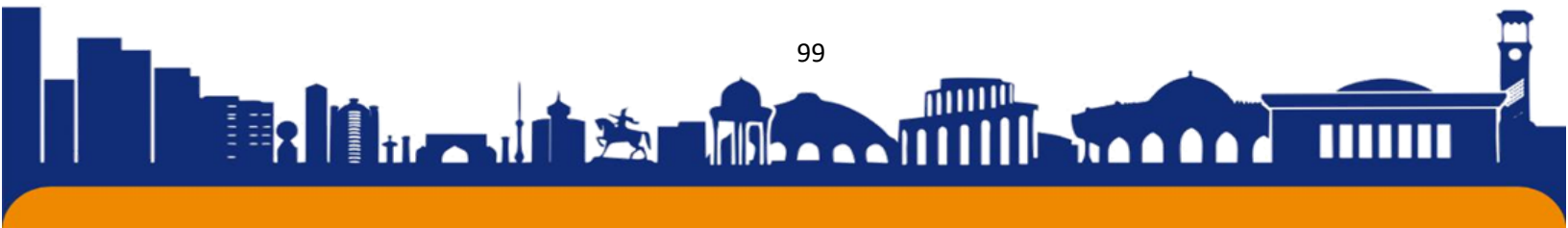
ifodalaniladi. Shaxsga ta'sir qilayotgan barcha omillar uning umri davomida moddiy va ma'naviy dunyoni hamda o'zligini anglashga, ularga javob reaksiyasini namoyon qilishga va axborotlarni o'zlashtirishga xizmat qiladi. Shaxsning nisbatan barqaror va nisbatan o'zgaruvchanlik hususiyatlari shaxs hislatlarining bir butunligini va o'zaro bog'ligidan iborat bo'lgan murakkab birlikni, ya'ni uning dinamik tuzilmasini hosil qiladi. Shaxsning harakatlanuruvchi kuchlarning va psixologik tuzilishini hamda faollik manbalarini 3 asosiy omil bilan bog'lab o'rganiladi: Tashqi tabiiy va ijtimoiy muhit. Shaxsga umri davomida tizimli tarzda va uzliksiz maromda beriladigan ta'lim tarbiya. Odamga tug'ma ravishda beriladigan nasliy hususiyatlar. Psixologlar ta'lim-tarbiya jarayonlarining obyektlari va subyektlari hisoblanadigan shaxs xaritasini bir qator elementlarini e'trof etadilar.

Psixologlar qobiliyatning namoyon bo'lishida psixomotor, musiqiy, vocal, artistlik, badiiy, texnik, matematik, adabiy, ilmiy, pedagogik, tashkilotchilik, axloqiy, huquqiy jihatlarni, tavsifning umumiy xislatlari esa insonparvarlik, vatanparvarlik, soflik, g'ayratlilik, faollik, uyushqoqlik, optimizm, ko'ngilchanlik, kabi individual xususiyatlarni qayd etishgan.

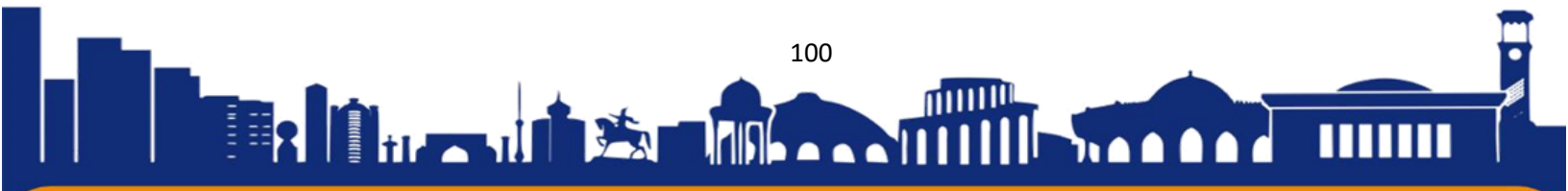
O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasidagi islohotlarning natijasi o'laroq, psixologik-pedagogik tashxis xizmatining keng ko'lamda yo'lga qo'yilishi sodir bo'ladi. Psixologlar qobiliyatning namoyon bo'lishida psixomotor, musiqiy, vokal, adabiy-ilmiy, pedagogik, axloqiy me'yorlar asosida sodir bo'luvchi eng muhim tushunchalar bilan birgalikda anglanadi. Pedagogik texnologiyalardan faqat o'quv jarayonida emas, balki uzluksiz faoliyat yuritayotgan o'qituvchilarni ilmiy-texnik va maxsus axborot bilan ta'minlaydigan axborot ishida, ta'lim tizimi-ni boshqarishda va kadrlarning malakasini oshirish hamda ularni qayta tayyorlash tizimida ham foydalanish mumkin, yillarda oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarini axborot texnologiyalari bilan jihozlash, ta'lim tizimi mazmuni, uni tashkil etish shakillari hamda sifatini oshirish borasida katta ijobiy o'zgarishlar ro'y berdi va bermoqda.

Axborot texnologiyalari insoniyat taraqqiyotining turli bosqichlarida mavjud bo'lib, hozirgi zamon axborotlashgan jamiyatning o'ziga hos hususiyati shundaki, axborot texnologiyalari barcha mavjud texnologiyalar, xususan, innovatsion texnologiyalar orasida o'rni kattadir. Pedagogik faoliyatda qo'llaniladigan har qanday texnologiyaning ishonchliligi, samaradorligi va uning chin zaruriyatini aniqlashda tajriba-sinov ishlari muhim ahamiyatiga ega.

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР.

1. Ў.Н.Султонова ў.н. .“физикани ўқитиш технологиялари ва лойиҳалаштириш”. “техника ва технологик фанлар соҳаларининг инновацион масалалари” мавзусидаги халқаро илмий-техник анжумани. -:2020 йил 22 сентябрь. - 410-412. Б
2. Ў.Н.Султонова ў.н. Formation of basis competences for studentsbusolvingproblems in physics. Page-.:107-114 vol 7 no 11.2019.
3. Б.Тўраев, султонова ў.н. физикадан савол ва масалалар тўплами дарслик.-т.:2021. -365 бет.
4. Султонова ў.н., султонов с.н. автоматизация эксперимента в лабораторном комплексе по механике. //высшая школа.-.: 2018, 24 сон. 32-33.б
5. Султонова ў.н. кадилова н.т. султонов с.н. жиянова с.и. паянова с.қ. “technology to improve the methods of teaching physics in higher education based on a competency approach (on the example of training technical engineers)” european journal of molekular&clinikal medicine issn 2515-8260 volume 7 issue -.:2020 й, 365-374.б
6. Султонова ў.н. тўраев б.э. султонов с.н. “физика фанидан муаммоли масалалар ечишда компетенциявий ёндашув” выпуск 6 (50) f.a mamadaliev, egyptian triangle (books 1, 2,3) t/ “renessans press”-.: 2018 й, 144-149.б

RESEARCH OF THERMODYNAMIC PARAMETERS OBTAINED BASED ON MALINE ANGIIRID

¹Choriev I.K., ²Turaev Kh. Kh., ³Normurodov B.A.

^{1,2,3}Faculty of Chemistry, Termez State University, st. Barkamol avlod, 43, Termez,
Uzbekistan, 190111

Corresponding author: Email: choriyevi@tersu.uz

Abstract. In this article, the thermodynamic and kinetic parameters (Langmuir, Frumkin, and Tyomkin isotherms) of corrosion inhibitor synthesized on the basis of maleic anhydride, monoethanolamine, and phosphoric acid to determine the mechanisms of steel inhibition are studied.

Keywords: thermodynamic and kinetic parameters, Langmuir, Frumkin, Tyomkin.

Introduction

Corrosion is a reversible process, which converts pure metal to different chemical compounds[1,2]. Nowadays, corrosion is turning into a major issue in many industries, building materials, infrastructure, tools, ships, trains, vehicles, machines, and appliances [3,4]. Corrosion is not only responsible for an economic loss but also associated with safety issues because it decreases the shelf life of steel[4]. This problem turns into a major issue for the entire world, so researchers are trying to address this issue in various ways[5,6].

Results and Discussion

Adsorption isotherm. The process of adsorption is the desorption of water molecules by adsorbing inhibitor molecules on the metal surface, and this process can also be described as an exchange process. In this case, E_a values were found from the dependence of $\lg W$ on $1000/T$ in mediums without and with inhibitors.

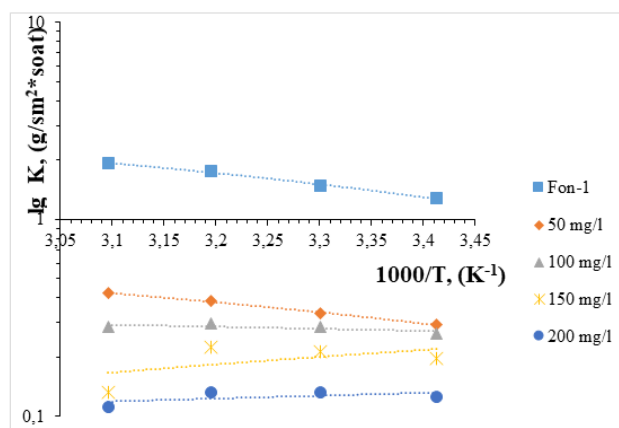

Figure 1. Arrhenius plot g for the activation energy of MMF-1 corrosion inhibitor in Fon-1 solution

According to the results presented in Table 3.13, the value of E_a was 41.45 (kJ/mol-1) in solutions without an inhibitor, this value increased with the introduction of MMF-1 brand corrosion inhibitor into the solution, and when the concentration reached 200 mg/l, it was 89.29 (kJ/mol-1). Also, the value of ΔS_a in the solution without inhibitor took a positive value of 101.25 kJ/mol, but with the addition of inhibitor to the solution, this value decreased to negative -75.21 (kJ/mol-1), the smaller this value, the corrosion depends on the concentration of the inhibitor, the association is higher than dissociation in the system, and this indicates that a stable complex is formed between the inhibitor and the metal.

Table-3.1.

Values of activation parameters for steel St20 in graded water without inhibitor and in presence of green inhibitor

Ingibitor konsentratsiyasi	E_a (kJ/mol ⁻¹)	ΔH_a (kJ/mol ⁻¹)	ΔS_a (kJ/mol ⁻¹ K ¹)	$E_a - \Delta H_a$
0.0	41.45	38.4	101.25	2.94
50	53.26	51.43	-18.36	2.71
100	64.05	60.93	-23.12	2,64
150	76.30	72.62	-52.36	2.59
200	89.29	85.72	-75.21	2.47

The average energy difference between activation energy and enthalpy for samples without inhibitor and with different concentrations of inhibitor was approximately 2.67 kJ, which confirms the inhibition and adsorption process of St20 steel during melting.

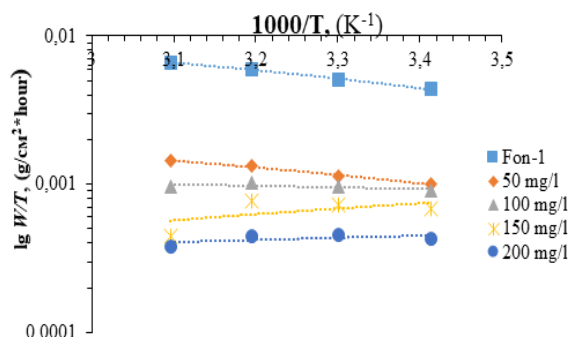

Figure 2. Transition state graph for the activation process of MMF-1 brand corrosion inhibitor in Fon-1 solution.

Several researchers have recognized that one of the reasons for the inhibition of the metal surface in the inhibitor solution is the absorption of the corrosion inhibitor on the surface. The presence of free ions in the composition of the corrosion inhibitor leads to the transport of charges, or the presence of functional groups binds to the metal surface through the donor-acceptor mechanism in exchange for negative charges. Langmuir, Frumkin, and Tyomkin isotherms of MMF-1 corrosion inhibitor were also studied. Figure 3 of MMF-1 brand corrosion inhibitor. (a) Tyomkin (Figure 3 a), Frumkin (Figure 3 b), and Langmuir (Figure 3 c) isotherms are also plotted. According to the obtained results, when comparing the values of Frumkin, Tyomkin and Langmuir isotherms, the value of the Langmuir isotherm is higher than 0.99, which shows us that it matches the experimental data for the calculation of thermodynamic parameters. Langmuir, Frumkin, and Tyomkin isotherms for green corrosion inhibitors were also studied.

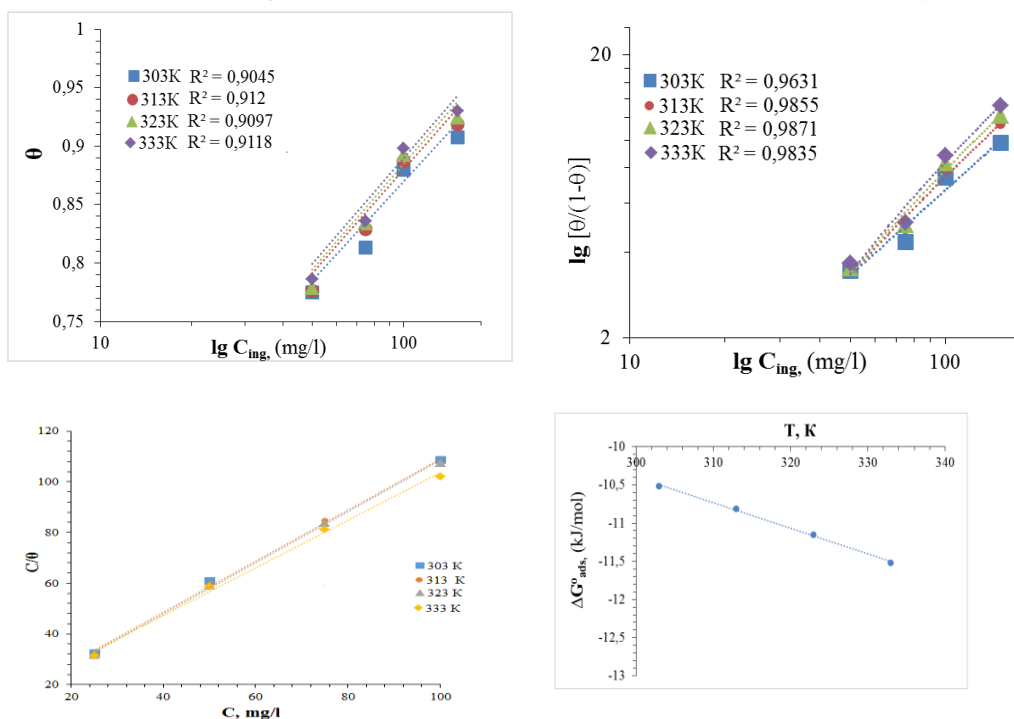
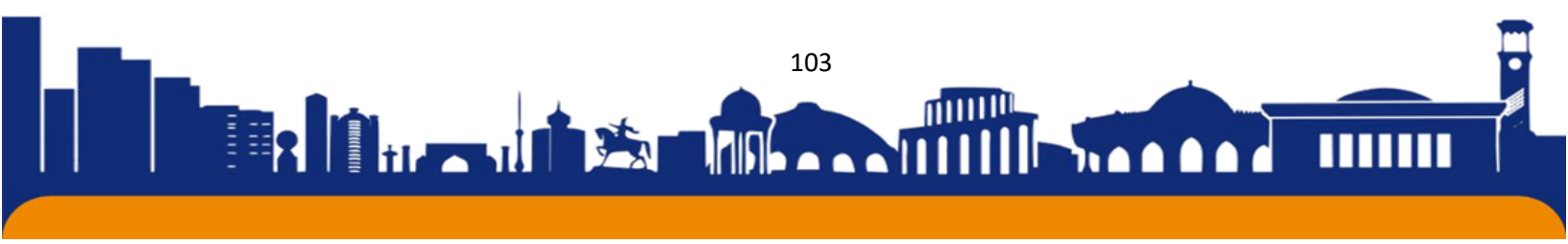

Figure 3. (a) Tyomkin, (b) Frumkin and (c) Langmuir isotherms and (d) temperature dependence of ΔG^0_{ads}

Correlation coefficient values were obtained at different temperatures. We can see from Figures 3a and 3b that the values of the correlation coefficients of the Frumkin and Tyomkin adsorption isotherms are not close to 1, indicating that the adsorption process does not follow these isotherms.

Table-2.

Thermodynamic parameters of MMF-1 brand corrosion inhibitor

Temperature	K_{ads}	ΔG_{ads} kJ/mol	ΔH_{ads} , (kJ/mol)	ΔS_{ads} , (kJ/mol K)
303	356,7	-23,12	-15,38	-126,5
313	433,1	-25,23		
323	490,9	-26,25		
333	580,5	-28,29		

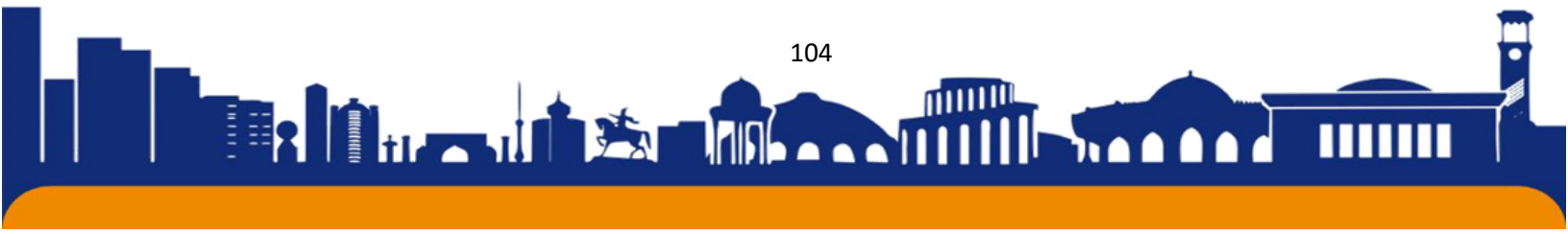
Then the values of K_{ads} were calculated based on the intersection of Langmuir isotherms. It follows from the values of K_{ads} that the adsorption of MMF-1 brand corrosion inhibitor on the metal surface is superior to all desorption. Judging from the data in Table 3.2, the values of ΔG_{ads} were obtained in the range of 303–333 K, with results ranging from negative -23.12 kJ/mol to -28.29 kJ/mol provided, thus confirming that the adsorption of MMF-1 brand corrosion inhibitor on the metal surface occurs spontaneously.

Conclusion.

The inhibition mechanism of this inhibitor was studied based on Langmuir, Frumkin, and Tyomkin isotherm.

References

1. Verma, C.; Ebenso, E.; Bahadur, I.; Quraishi, M.: An overview on plant extracts as environmental sustainable and green corrosion inhibitors for metals and alloys in aggressive corrosive media. *J. Mol. Liq.* 2018, **266**, 577–590.
2. Umoren, S.; Solomon, M.; Obot, I.; Suleiman, R.: A critical review on the recent studies on plant biomaterials as corrosion inhibitors for industrial metals. *J. Indust. Eng. Chem.* 2019, **76**, 91–115.
3. Chigondo, M.; Chigondo, F.: Recent natural corrosion inhibitors for carbon steel : an overview. *J. Chem.* 2016. <https://doi.org/10.1155/2016/6208937>
4. Muthukrishnan, P.; Jeyaprabha, B.; Prakash, P.: Carbon steel corrosion inhibition by aqueous extract of Hyptis suaveolens leaves. *Int. J. Ind. Chem.* 2014. <https://doi.org/10.1007/s40090-014-0005-9>.
5. Kaur, J., Daksh, N. & Saxena, A. Corrosion Inhibition Applications of Natural and Eco-Friendly Corrosion Inhibitors on Steel in the Acidic Environment: An Overview. *Arab J Sci Eng.* 2022, **47**, 57–74. <https://doi.org/10.1007/s13369-021-05699-0>.
6. Kouache A, Khelifa A, Boutoumi H, Moulay S, Feghoul A, Idir B, Aoudj S. Experimental and theoretical studies of Inula viscosa extract as a novel eco-friendly corrosion inhibitor for carbon steel in 1 M HCl. *J Adhes Sci Technol.* 2021, <https://doi.org/10.1080/01694243.2021.195621>
7. Beknazarov, K. S., Dzhililov, A. T., Ostanov, U. Y., & Erkaev A.M, "The Inhibition of the Corrosion of Carbon Steel by Oligomeric Corrosion Inhibitors in Different Media," *Int. Polym. Sci. Technol.*, vol. 42, no. 4, pp. 33-37. [Doi:10.1177/0307174x1504200406](https://doi.org/10.1177/0307174x1504200406).

LANGUAGE SKILLS, LEARNING DIFFICULTIES, AND IDENTIFICATION ERRORS

Scientific supervisor: **Kayumova Shakhnoza Kabiljonovna**

Doctor of Philosophy in Philology, (PhD) Termiz State University

Student: **Alikulova Yulduz Shukhrat qizi**

Student of the Faculty of Foreign Philology of Termez State University

E-mail: yulduzaliqulova08@gmail.com

Summary: Cases of instantial use may often seem to be vague, contradictory, and hard to grasp or analyse. Many types of instantial use may exert an inhibitory effect on the learner. L2 learners in particular may find it frustrating to deal with passages based on complicated patterns such as allusion or concurrent use, or working with more difficult newspaper texts, let alone sophisticated discourses such as Shakespeare's plays, or doing diachronic studies.

Key words: identification difficulties, Cognitive skills, Identification skills, Skills of visual literacy,

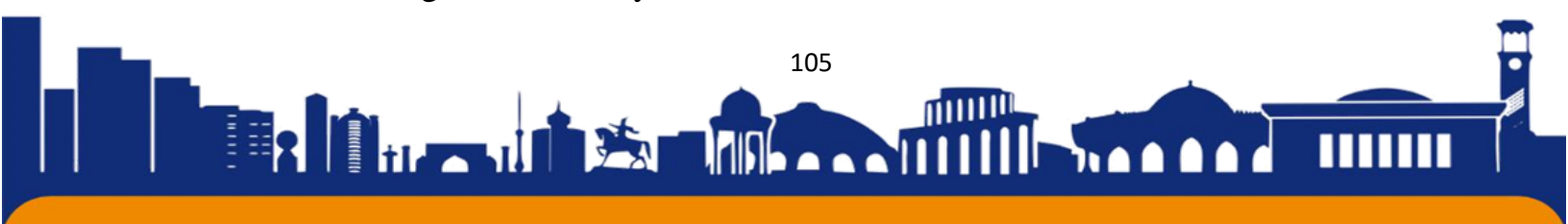
Identification difficulties:

Learning difficulties start with identification difficulties. Acquisition of phraseology implies learning various Pus, their form and meaning, together with exploration of the functioning of Pus in discourse with the aim of enhancing the ability to read, understand, and interpret discourse. Identification difficulties may lead to misinterpretation or breakdown in communication, creating difficulties in understanding the writer's or the speaker's message.

Cognitive skills:

Training in cognitive insights will lead towards ability to:

1. Verify, evaluate, and monitor comprehension;
2. Remedy miscomprehension;
3. Perceive and respond to stylistic use;
4. Recognise patterns of stylistic use;
5. Understand the mental representation of an image;
6. Perceive associations and develop associative thinking;
7. Recognise continuity and cohesive ties;

8. Understand the workings of creation of new meaning in discourse.

These skills imply the need to train the working memory of the learner with the aim of retaining phraseological information: ability to retain the base form of the PU in the working memory throughout instantiation, as well as ability to keep in mind instantial formations if reiterated or sustained. When encountering a new instantial element, the reader is able to perceive the link and recognise it as part of the stylistic use of the PU.

Identification skills:

Identification includes basic skills recognition, verification, comprehension, and interpretation (see Ch. 2.4). Improved identification strategies enhance reading comprehension and interpretation, which call for the need to:

1. Establish the identity of the PU: identify the base form, access the meaning, and identify the base image;
2. Establish the instantial pattern;
3. Identify the discursal form of the PU in full and follow up its development;
4. Trace sub-images and cues;
5. Identify cohesive elements: establish both base and instantial ties, and all the complexity of the figurative network;
6. Explore continuity versus discontinuity;
7. Establish reiterations to see whether they serve to convey novel turns or developments.

Skills of visual literacy:

Visual representation calls for ability to identify and comprehend a non-verbal mode of expression to be perceived visually in multimodal discourse, and to establish ties between the visual and the verbal, helping to create coherent visual discourse. Visual literacy is increasingly considered an essential skill for coping with the world of work and social life (Goodman 1996: 38).

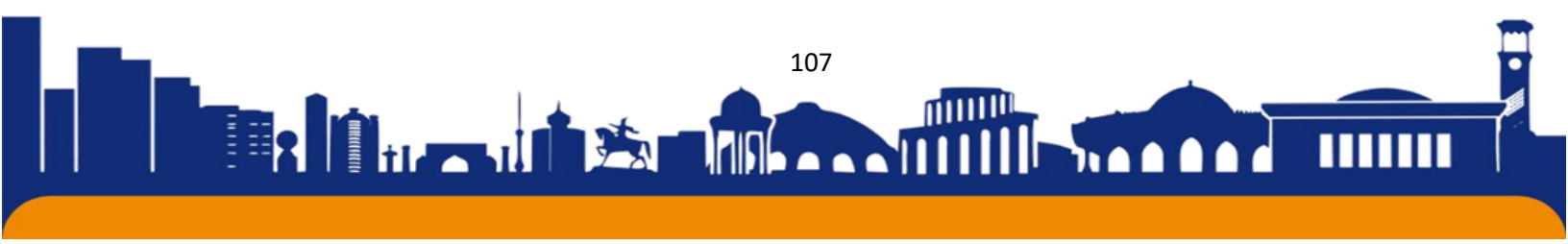
Discourse analysis will be impaired if the learner fails to cope with instantial use. Identification skills are an essential part of phraseological competence. In less complicated cases the reader may be unaware of the difficulty and cope with it intuitively by understanding the general message. However, many discourse environments pose a challenge and call for enhanced awareness and conscious solutions when it is impossible to establish the precise semantic and stylistic value of the change without a special identification effort.

Learning and identification skills serve learners as a systematic resource, enabling them to discern the inherent qualities of use of Pus and to cope with the challenges of infinite textual variety and new inimitable discourses. To achieve the required skills level, a discourse-based approach to Pus needs to become normal teaching procedure during interpretation and analysis of texts. Reading with awareness, stylistic awareness included, is only possible with interpretation and appreciation of instancial stylistic use.

In conclusion, identification skills include ability to relate creative instantiation to the rules and patterns of language use. The language user must have sufficient background knowledge of and information on the base form and the instancial pattern, combined with stylistic awareness of the operation of language in discourse. Acquisition of the main patterns of instancial use and the respective cognitive and identification skills is central to discourse-based language learning and teaching. Phraseology is a useful classroom resource for training learner stylistic awareness, especially at advanced level, making learners aware of the roles of Pus in the web of discourse, their use in a particular type of discourse, linking it up with the style of a writer, a genre, or a period. Correct interpretation of instancial use in a multimodal text also depends on understanding the visual stimuli and the level of general visual literacy.

THE LIST OF USED LITERATURE:

- 1.For word recognition and priming, see Harley (1995:Ch. 3).
- 2.Italicised by McRae.

ZULFIYAXONIM – SADOQAT VA VAFO TIMSOLI

Yuldosheva Begoyim

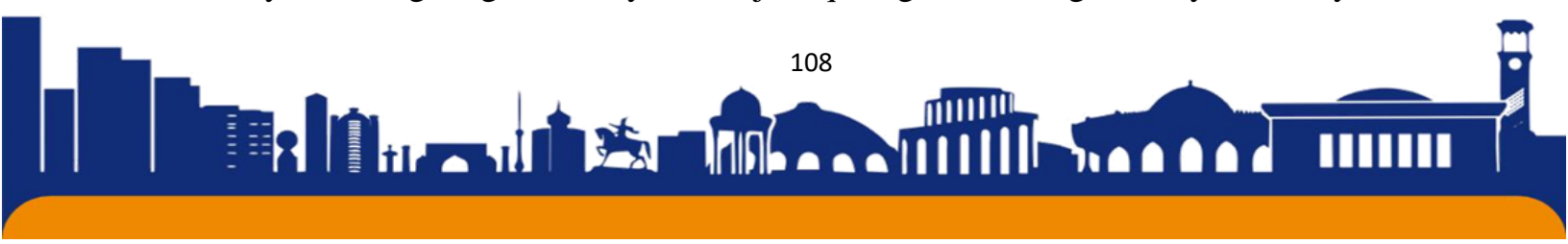
NavDPI O‘zbek tili va adabiyoti fakulteti 3-kurs talabasi

Jamiyatimiz hayotida ayolning o‘rni beqiyos. Ayol haqida so‘z borar ekan, ko‘z oldimizga Ona timsoli gavdalanadi. O‘tmish zarvaraqlariga nazar solsak, buyuk shoir-u olimlar, yozuvchilarni ham ona tarbiyalagan. Har bir insonning ma’naviy rivojlanishida ayolning o‘rni muhim. Tariximizning qiyin davrlarida ham ayollarimizning qat’iyati, irodasi, matonati ko‘pchilikka o‘rnak bo‘lgan. Ana shunday mard, qat’iyatli, irodali, ilmi, ma’rifatli, sabr-bardoshi bilan ko‘pchilik ayollarga o‘rnak bo‘la oladigan shoirlarimizdan biri Zulfiyaxonimdir.

Zulfiyaxonim Isroilova o‘zbek she’riyatida o‘z so‘ziga va mustaqil ijod yo‘liga ega bo‘lgan adibalarimizdan. Millatimizning faxri, milliy ma’naviyatimizning timsoli, sabr-qanoat ramzi hisoblanadi. Zulfiyaxonim ijodini bilmagan, she’rlarini yod olmagan o‘quvchining o‘zi yo‘q desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Adibamiz o‘z she’riyati bilan, hayot yo‘li bilan o‘zbek ayollarining ma’naviy qiyofasini aks ettirgan shoiradir. Zulfiyaxonim o‘zining sadoqati, vafosi bilan barcha ayollarga o‘rnak bo‘la olgan, xotin-qizlar istiqboli uchun, ularning istedodini yuzaga chiqarish uchun, ijodkor qizlarning qo‘lidan tutib adabiyot olamiga olib kelgan, ularga yo‘l-yo‘riq ko‘rsatgan mehribon va shu bilan birga talabchan Ustoz bo‘lganlar.

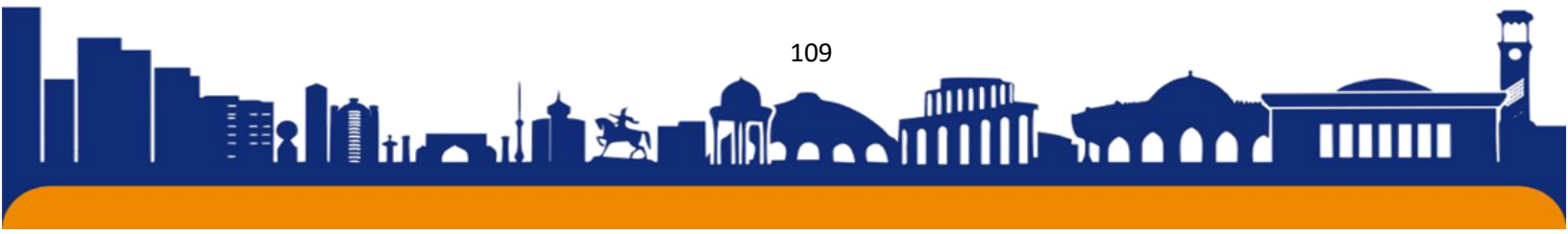
Zulfiyaxonim ijodini davom ettirish, ijodkor shoira qizlarni qo‘llab-quvvatlash maqsadida hukumatimiz tomonidan 1999-yil 10-iyunda Zulfiyaxonim Davlat mukofoti ta’sis etilgan. Bu mukofot xotin-qizlarga bo‘lgan e’tiborni kuchaytirish, ilmi, shijoatli, qat’iyatli zulfiyaxonimlarni kelajak avlod uchun, jamiyat rivoji uchun munosib taqdirlash, ularning ijodlarini yuksak baholash, rag‘batlantirishga hissa qo‘shadi.

Zulfiyaxonim mukofotini olish barcha o‘zbek qizi uchun sharaf hisoblanadi. Bu mukofotga ega bo‘lgan qizlar jamoatning har bir ishlarida faol qatnashib, o‘zining zukkoligi bilan, she’riyatga oshno qalbi bilan intilgan, ilm-u fanda ko‘plab yutuqlarga erishgan shijoatli, tirishqoq o‘zbek qizlaridir. Zulfiyaxonim mukofotini olgan nomzodlar har yili shaxsan Prezidentimiz tomonlaridan munosib taqdirlanadilar. Bu mukofot qizlarga keyingi faoliyatlarida yanada ma’suliyat bilan ishlashlariga, bundanda yuqori marralarni zabt etishga undaydi. Hukumatimiz tomonidan Zulfiyaxonim qizlariga katta imkoniyatlar berganligi ularni yanada ijod qilishga, izlanishga undaydi. Zulfiyaxonim

tavalludi munosabati bilan maktablarda, texnikumlarda va oliy ta'lim muassasalarida qizlarimizning haqiqiy o'zbek ayoli ekanliklarini namoyon qilib beruvchi "Bahor malikalari", "Nafosat malikalari", "Balli qizlar" kabi tanlovlar o'tkazilib kelinmoqda. Albatta, bunday tadbirlar qizlarimizning iqtidorini yuzaga chiqarishga ham muhim vazifani bajaradi.

Zulfiyaxonimning o'chmas xotirasi, yaratgan she'rlari, bosib o'tgan umr yo'llari barchamizga o'rnak, ruhiy dalda va ma'naviy kuch bo'lib xizmat qiladi.

1	ROLE OF SEROLOGY AND HISTOPATHOLOGY IN DIAGNOSTIC OF HUMAN CYSTIC ECHINOCOCCOSIS Adam Alfaki Mohammad Albadawi, Mohammad Baha Eldin Saad, Safaldin Mohammad Alzain, Nawal Tagelsir Mohammad Osman, Aida Hassan Gaber, Mawahb Abdelmonem, Hatim Babaker Osman, Mohammad Eltayeb Ahmed	5-24
2	SAKUBITRIL/VALSARTANNING SURUNKALI YURAK YETISHMOVCHILIGIGA TA'SIRI Mambetova D.K. Aminova G.A. Jabbarov O.O. Saydaliev R.S.	25-26
3	ETNOSENTRIZM FENOMENINING IJTIMOYIY-FALSAFIY ILDIZLARI Murtozayeva Muqaddas Sohiq qizi	27-30
4	THE IMPORTANCE OF THE USE OF CARDIAC GLYCOSIDES IN THE TREATMENT OF DISEASES Murodova Mexribonu Asrorovna, Boyirova Dilsora Bobomurod qizi	31-32
5	TUPROQ MUHITINING O'SIMLIKLAR HAYOTIDAGI AHAMIYATI Choriyeva Umida G'ayrat qizi, Tuxliyeva Zilola Davron qizi	33-35
6	OVQAT HAZM QILISH ORGANLARI VA ULARNING KASALLIKLARI, GASTRIT Abduraxmonova Mushtariy, Ergashboyeva Farangiz	36-38
7	KASBIY IDENTIFIKATSIYA TUSHUNCHASINING MAZMUNI Ergasheva Dilorom Hamidullayevna	39-41
8	OG'ZAKI MASALALAR YECHISHNI BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARIGA O'RGATISH USULLARI Xujanova Maftuna Usmonqulovna	42-43
9	MAKTAB O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY OMILLARI Raxmatqulova Nafisa Asatullayevna	44-46
10	ТЕРМЕЗСКИЙ АРХЕОЛОГИЧЕСКИЙ МУЗЕЙ Махмудова Азиза Азаматовна	47-49
11	TRANSGEN O'SIMLIK YARATISH TEXNOLOGIYASI. Hasanova Farzona O'rinboy qizi	50-52
12	KICHIK YOSHDAGI BOLALARGA CHET TILINI OSON O'RGATISH USULLARI Rajapova Nasiba Umar qizi	53-55
13	HUJAYRADAN OQSILNI AJRATIB OLISH, ULARNING TUZILISHI VA FUNKSIYASINI ANIQLASH Erkinov Behruz	56-57

14	ПЛАНИРОВОЧНАЯ СТРУКТУРА РАБОЧИХ ПОСЕЛКОВ И ГОРОДСКИХ РАЙОНОВ ВЕЛИКОБРИТАНИИ XIX – XX ВЕКОВ Мусождонова Нозимахон Махаммурод кизи	58-61
15	МАКТАВГАЧА YOSHDAGI BOLALARGA ÒZ- ÒZIGA HURMAT MA'NOSINI SHAKLLANTIRISHDA XALQ OĖZAKI IJODIDAN FOYDALANISH Berdiyeva Muhabbat Meyliyevna, Xolmatova O'g'iloj	62-64
16	МАКТАВГАЧА YOSHDAGI BOLALARDA INTELEKTUAL-ANGLASH MALAKALARINI SHAKLLANTIRISHDA IJODIY O'YINLARDAN FOYDALANISH Berdiyeva Muhabbat Meyliyevna, Burhonova Maftuna Elbek qizi	65-67
17	THE CHILDREN OF YOUNG AGE DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE PROCESSES THROUGH THE GAME Bahromova Maftuna Bahrom qizi	68-70
18	KONYUKTIVA KASALLIKLARI. PATOGENEZI, KLASSIFIKATSIYASI, KLINIKASI, DIAGNOSTIKA, DIFFERINSIAL DIAGNOSTIKASI VA DAVOLASH Khamdamov Botirjon Nusratullo og'li, Haydarov Og'abek Ulug'bek o'g'li, Boliyev Islomjon Baxtiyarovich, G'aybullayev Kamronbek Fahriddin o'g'li, Qodirov Javohir Jasurbek o'g'li, Farmonov Samandar Anvar o'g'li	71-74
19	STREPTOKOKKLI PNEVMONIYA: ETIOLIYASI, PATOGENEZI VA DAVOLASH Irmamatova Fotima Asrorjon qizi	75-79
20	GARMONLAR VA ULARNI INSON HAYOTIGA TA'SIRI. Ismoilova Zarina	80-82
21	MODERN METHODS OF DIAGNOSTIC AND TREATMENT OF ATOPIC DERMATITIS Diliyeva Shahnoza Ibrogim qizi, Masharipova Dilfuza G'ofurjon qizi	83-85
22	NAFAS YETISHMOVCHILIGI. DARAJALARI, BIRINCHI YORDAM KO'RSATISH VA OLDINI OLIISH CHORA TADBIRLARI Boliyev Islomjon Baxtiyarovich, Abdukarimova Mohinur Abdialim qizi, Abdisalomova Vazira A'zam qizi , Sanaeva Sumbul Baxtiyorovna, To'layev Bobur Zoyir o'g'li	86-88
23	ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЗАМОН ТАЛАБИДИР Ў.Н.СУЛТОНОВА	89-92
24	“KICHIK MAKTAB YOSHDAGI O'QUVCHILARDA O'QUV FAOLIYATINING AHAMIYATI “ Ergasheva Muxlisa Abdulla qizi	93-94
25	MODERN METHODS OF DIAGNOSTIC AND TREATMENT CLINIC OF BOTALLOV WAY (OPEN ARTERIAL WAY) DISEASE Diliyeva Shahnoza Ibrogim qizi, Jalilova Fotima Abdug'affor qizi	95-96

26	O'QUV JARAYONIDA INNOVATSION TEXNALOGIYALAR O'.N.Sultonova	97-100
27	RESEARCH OF THERMODYNAMIC PARAMETERS OBTAINED BASED ON MALINE ANGIIRID Choriev I.K, Turaev Kh. Kh, Normurodov B.A.	101-104
28	LANGUAGE SKILLS, LEARNING DIFFICULTIES, AND IDENTIFICATION ERRORS Kayumova Shakhnoza Kabiljonovna, Alikulova Yulduz Shukhrat qizi	105-107
29	ZULFIYAXONIM – SADOQAT VA VAFO TIMSOLI Yuldosheva Begoyim	108-109
	MUNDARIJA	110-112